

SÖKAREN

NR 7

1986 ÅRGÅNG 23

PRIS 18:00 INKL MOMS

Reincarnation
THE PHOENIX FIRE MYSTERY

Som Fågel Fenix stiger ur sin aska . . .

Reinkarnationens mysterium

Är döden slutet? Eller har människan en framtid bortom graven? Existerar det en himmel, en skärseld och ett helvete? Finns det en andarnas värld? Eller föds varje människa upprepade gånger till liv på denna jord?

Läran, eller teorin, om reinkarnation och karma säger att en själ efter döden återföds i ny fysisk kropp, med nytt utseende, till nytt liv enligt karmas lag, vilket innebär att individens gärningar blir bestämmande för hur han får det i kommande liv.

Karma är en moralisk lag om orsak och verkan. Resultatet av karmans verkningar anses bli att själen utvecklas genom inkarnationernas rad, så att dess etiska kvalitet höjs och dess insikter i livsmysteriet ökar.

Tron att själen inkarnerar åter och åter i materiella kroppar är sedan länge vanlig i orienten, bland hinduer och buddhister, fastän man där ofta inte uppfattar återfödelse så enkelt som att en människosjäl kommer tillbaka. Buddhisterna tror inte på existensen av en "själ". De säger att "livstörsten" hos en individ leder till födelsen av en ny individ, som inte är samma som den föregående, men en följd av denna. Hindun Walther Eidlitz har sagt att det inte är så att "jag" kommer åter. Att jaget återföds är enligt indisk syn en förvillelse, en önskedröm. Det innersta självet (atman) föds nämligen inte, och det dör inte, men det kläder sig i olika höljen och identifierar sig med dessa höljen. Så länge människorna begär något för sig själva, är de underkastade återfödelsens lag. Det tunga kroppshöljet läggs av med varje död, men det psykiska (finfysiska) höljet, fullt av önskningar, går med atman från liv till liv. Atman är alltså det verkliga jaget, och den är evig, utan födelse och död, sa Eidlitz.

Ändå är det i viss mening "jag" som återkommer. Och det är inte ovanligt att man i Indien tror att en människa kan bli djur i nästa liv, en uppfattning som grundas på vissa skriftställen. Den tron är sällsynt i väst, där man tenderar tro att en män-

niska alltid blir människa i kommande liv — annars skulle, menar man, den naturliga utvecklingsgången vändas om.

I Indien uppfattas de ständiga reinkarnationerna oftast som något negativt. Hindun vill bli befriad från återfödelsens kretslopp och ingå i nirvana, den slutliga föreningen med världsgunden. Västerlänningen däremot tycker om tanken att döden inte är slutet, utan att det blir en fortsättning i ständigt nya liv, där man genom att skaffa sig "god karma" kan gynnsamt påverka sin situation i framtiden.

Fenixmysteriet

En stor antologi om reinkarnationstron har sammanställts av Joseph Head och S. L. Cranston. Den har hittills kommit i tre upplagor, med förbättringar gjorda i varje. Den senaste, från 1977, heter *Reincarnation: The Phoenix Fire Mystery* (Julian Press/Crown Publishers, Inc., New York).

Verket tar upp reinkarnationstron i olika tider och kulturer. Det säger att själens förutställvar och återfödelse enligt antropologer och andra forskare kan vara den äldsta mänskliga föreställningen om liv efter döden.

I västerlandet har reinkarnationstron gamla anor. Redan Pythagoras, som levde på 500-talet f. Kr., anses ha trott på själarnas återfödelse. Han hade många lärjungar och efterföljare. Platon (d. 347 f. Kr.) hade reinkarnationstankar, och genom hans inflytande spreds idén i västerlandet. Bland stoikerna fanns många reinkarnationstroende. När under renässansen intresset för Platon och Plotinos återuppväcktes i Europa, återkom också teorin om reinkarnationen i den europeiska filosofin.

De judiska kabbalisterna trodde på reinkarnation i nya mänskliga organismer. Denna tro var väsentlig för dem. De första kabbalisterna levde på 200-talet f. Kr.

I Bibeln finner man knappast stöd

I egyptisk mytologi är Fenix en örnliknande fågel. Vid hög ålder bränner den sig själv, men flyger i förnygrad gestalt åter upp ur askan. Således är fågel Fenix odödlighetens sinnebild.

På samma sätt stiger människo själen enligt reinkarnationstron upp från döden i en förnygrad kroppslig form till ett nytt liv.

för återfödelsestron. Reinkarnationister åberopar visserligen vissa ställen i Bibeln, t ex Joh. 9:1-3*, som stöd för uppfattningen att återfödelsestron hade stor utbredning bland judarna på Jesu tid och att Jesus inte bestred den, men dessa bibelställen kan tolkas på olika sätt. Någon klar och oomtvistlig reinkarnationstro kommer inte någonstans till synes i Bibeln. Men många av de gamla judarna trodde att deras stora profeter periodiskt återkom till jorden. Sålunda uppfattades Moses som den återfödde Abel och Messias som den återfödde kung David och även som Adam, den första människan. En återspeglning av detta synsätt är Jesu fråga vem folket ansåg honom vara och lärjungarnas svar: "Några säger att du är Johannes Döparen, några Elias och andra Jeremias eller någon annan av profeterna." (Matt. 16:13-14).

Det synes vara säkert att några av kyrkofäderna i den kristna fornkyrkan lärde att själen haft en förutställvar, en pre-existens. Den främste av dessa fäder var Origenes (ca 185 - ca 254) som var en av de allra mest framstående och inflytelserika kristna teologerna under de första århundradena. Andra som lärde själens pre-existens var Justinus Martyren på 100-talet och Synesius på 400-talet.

Origenes ansåg att om själen är odödlig, så måste den också ha existerat före inträdet i sin nuvarande kropp, den måste ha haft en förutställvar. Och även om pre-existens och reinkarnation inte är detsamma, an-

ses det klart att Origenes verkligen förde fram en lära att själen lever mer än en gång i olika former.

Origenes var platonist, d v s han anknöt till den grekiske filosofen Platons skrifter. Reinkarnationstron i västerlandet anses i hög grad gå tillbaka på Platon. Utan hans skrifter skulle läran om återfödelsestron förmodligen inte ha rönt någon större uppmärksamhet inom den tidiga kristenheten.

Reinkarnationstron hade stor utbredning bland de första århundradenas kristna. Det fanns på 100-talet en betydelsefull kristen rörelse som kallades gnosticismen. (Gnosis = kunskap.) Gnostikerna var påverkade av platonismen, österländskt tänkande och hellenska mysteriereligioner. Reinkarnationstron var väsentlig för dem. Deras främsta företrädare var Basilides (omkr. 125) Marcion (omkr. 150) och Valentius (d. 160). Nära gnostikerna stod bland andra manikeerna med mer än 70 sekter samt simoniterna. En del gnostiker påstod sig ha sin lära från Paulus, andra från Petrus, åter andra från Judas, Tomas, Filippus eller Matteus. Basilides, som undervisade i Alexandria omkring 125 e. Kr. och kring vilken grundarna av de skilda gnostiska skolorna samlades, gjorde gällande att han hade alla sina lärosatser från Matteus och från Petrus genom dennes lärjunge Glaucus.

Gnosticismen var en stor fastän inte enhetlig rörelse. Några anser att den mycket väl hade kunnat bli den form av kristendom som fördes vidare till eftervärlden. Men den hade mäktiga fiender. Den trängdes undan. Gnostiska skrifter brändes — och i stället fick vi en annan, speciell, dogmatisk kristendom.

Det har ifrågasatts om inte gnostikerna var de rätta arvtagarna till Kristi lära, om inte de stod Kristus närmare än de som utformade den kristendom som till slut segrade.

På 500-talet bekämpades Origenes teologi framgångsrikt av kejsar Justinianus, och det har varit en allmän mening inom kristenheten att reinkarnationstron bannlystes på ett kyrkomöte 553. Den uppfattningen har haft stort inflytande över de kristnas inställning till återfödelsestron, men numer anser många att sådan bannlysning aldrig skedde på det femte ekumeniska kyrkomötet.

På kyrkomötena 1274 och 1439 blev återfödelsestron förbjuden för de kristna. I stället slogs det fast att själen omedelbart går antingen till himmelen, skärselden eller helvetet.

När inkquisitionen inrättades på 1200-talet, var dess uppgift att bekämpa en rörelse som spred sig myc-

Reincarnation: The Phoenix Fire Mystery

Compiled and Edited by Joseph Head & S.L. Cranston

An East-West Dialogue on Death and Rebirth from the Worlds of Religion, Science, Psychology, Philosophy, Art, and Literature, and from Great Thinkers of the Past and Present.

ket snabbt, nämligen de sk katarerna (ordet kättare kommer av katar) vilka var reinkarnationstroende. Katarismen — och därmed återfödelsestron — hade då fått väldig utbredning och uppfattades som ett hot mot den etablerade kristendomen. — Giordano Bruno, som brändes på bålet av inkquisitionen år 1600, förde fram reinkarnationstankar.

Reinkarnationstron utrotades praktiskt taget från kristendomen, men den levde vidare i skymundan hos en del trosgrupper, bland andra rosenkreuzarna.

Reinkarnationstro nu

I vår tid har intresset för reinkarnationstron väckts till liv i den västerländska kulturen. En del stora andar har trott på läran om själarnas återfödelse. Bland dessa finner vi Goethe, som t ex trodde att hans väninna Charlotte von Stein en gång varit hans hustru. Han skrev: "Jag kan inte förklara denna kvinnas betydelse för mig eller hennes inflytande över mig utom genom teorin om återfödelsen. Ja, vi var en gång man och hustru." Även i hans poesi skymtar återfödelsestron.

Schopenhauer intresserade sig för indisk filosofi och religion, och han beundrade mycket Upanishaderna. Man kan i hans skrifter finna uttalanden som innebär tro på återfödelse-

läran. "När vi dör kastar vi av oss vår individualitet liksom ett utslitet klädesplagg och gläds åt att vi skall få ett nytt och bättre . . .", skrev han bland annat.

Tolstoj trodde att vi har existerat före vårt nuvarande liv och att vi skall återkomma. "Vårt liv är blott en del av det mer verkliga livets drömmar, och så är det utan slut, ända till det allra sista livet, det helt verkliga livet — Guds liv . . ."

Gustave Flaubert skrev till sin kvinnliga författarkollega George Sand: "Det förefaller mig --- som om jag alltid har levat! Och jag har minnen som går tillbaka till faraonerna. Jag ser mig själv mycket klart vid olika tider i historien, utövande olika yrken och med skiftande framgång. Min nuvarande personlighet är resultatet av mina förlorade personligheter . . ."

Ralph Waldo Emerson trodde att människorna kommer åter "i nya förklädnader". "Jesus är inte död, utan han lever ännu; inte heller är Johannes, Paulus, Muhammed, Aristoteles döda; ibland tror vi att vi har sett dem alla och lätt skulle kunna säga under vilka namn de lever."

Emerson skrev även att "själen är en emanation av det Gudomliga, en del av världssjälen, en stråle från ljusets källa. Den kommer utifrån och går in i människokroppen, liksom i en tillfällig boning, och den går ånyo ut ur den, vandrar i eteriska regioner, återvänder --- går in i andra boningar, ty själen är odödlig."

Maurice Maeterlinck skrev: "Låt oss återvända till reinkarnationen! Det har aldrig funnits en vackrare, rättvisare, renare, mer moralisk, fruktbar och trösterik tro än teosofernas. Inte heller har det funnits någon till viss grad mer sannolik tro. Endast den, med dess lära att människorna i efter varandra följande liv sonar tidigare gärningar och renar sig, förklarar alla fysiska och intellektuella olikheter, alla sociala orättvisor, alla ödets avskyvärda orättvisor. Men en trosbekännelses kvalitet är inget bevis för dess sanning. Även om detta är sexhundra miljoner människors religion, och den som står ett mystiskt ursprung närmast, den enda religion som inte är motbjudande och den som är minst absurd av alla, så måste den göra vad de andra religionerna inte har gjort, visa fram oantastliga bevis. Vad den har gett oss hittills är bara början till den första skuggan av ett bevis."

Tonsättaren Richard Wagner, som drogs till buddhismen, trodde på själarnas återfödelser. Han skrev: "Till skillnad från reinkarnationen och karman framstår alla andra upp-

fattningar som futtiga och trånga. --- Endast den djupt uppfattade reinkarnationens idé kan ge mig någon tröst, eftersom den visar hur allt till sist kan nå fram till fullständig förlösning."

Gustav Mahler sa en gång enligt sin biograf Richard Specht: "Vi återkommer alla. Det är vissheten därom som ger mening åt livet. Och det gör inte den minsta skillnad huruvida vi i en senare inkarnation kommer ihåg det tidigare livet eller inte. Vad som räknas är inte den enskilda individen och hur väl han lyckats ordna det för sig, utan vad som betyder något är den stora strävan efter fullkomning som pågår i varje inkarnation."

Den amerikanske affärsmannen Henry Ford sa i intervjuer att han trodde på reinkarnationen. Han berättade: "När jag var ung visste jag, som så många andra, inte vad jag skulle tro. Jag ställde mig själv frågan: 'Vad är vi här för?' Jag fann inget svar. Utan något svar på den frågan är livet tomt, värdelöst. Så en dag gav en vän mig en bok. (Den innehöll filosofiska argument för reinkarnationen.) Den lilla boken gav mig svaret jag sökte. Den förändrade hela mitt liv. I stället för tomhet och värdelöshet såg jag syfte och mening. Jag tror att vi är här nu och skall komma tillbaka hit --- Jag är säker på --- att det är en mening med att vi är här. Och att vi fortsätter."

Den brittiske premiärministern David Lloyd George sa enligt en uppteckning av hans vän Lord Riddell: "Min uppfattning är att vi reinkarnerar ---och att vi därefter kommer att lida eller ha det bra i överensstämmelse med vad vi gjort i denna värld. Till exempel en företagare som låter sina anställda arbeta hårt mot svältlön, han kommer själv att dömas till liknande öde ---"

Den framstående engelske kyrkomannen och författaren Leslie D. Weatherhead (f. 1893) har öppet bekant sig till reinkarnationsläran, som för honom framstår som rättvis och förnuftig. Så här skriver han på ett ställe:

"'Men', invänder någon, 'jag skulle mista min identitet under en rad inkarnationer.' Det tror jag inte; inte mer än du redan har mist den ett halvt dussin gånger. Låt oss anta att du är William Tompkins. Just det. Du är den lille, snorige Willie Tompkins, som blev bestraffad för att han kom för sent till skolan. Vill du behålla din identitet med honom? Du är den Will Tompkins som skrev de där löjliga verserna och smög dem i handen på den sextonåriga flickan med de blonda flätorna. Vill du försäkra dig om din identitet med honom? Du är den William Tompkins som fick spar-

ken för att han inte kunde redovisa pengar som han mottagit för firmans räkning. Känner du dig bestulen om du mister din känsla av identitet med honom? Du är W. Tompkins med reumatiska leder och dålig hörsel och stirrande blick, vilkens kropp nu är en plåga. Prova detta experiment: Säg 'William Tompkins' högt för dig själv hundra gånger. Föreställ dig att hundra tusen änglar omkring dig gör samma sak . . . Är det verkligen viktigt att Tompkins hela personlighet lever vidare i hundra, tusen, tio tusen, hundra tusen år? Fortfarande William Tompkins . . . !

Vår sanna identitet kommer inte att gå förlorad. Jagets rena guld kommer att vidmakthållas, renas och stärkas."

Det är många framstående personer som anslutit sig till tanken på själarnas upprepade återfödelser. Bokens sammanställare, Head och Cranston, skriver att detta knappast bevisar reinkarnationens sanning, men det ger en vink om att reinkarnationsläran förtjänar att tas på allvar och att undersökas.

Minnen av tidigare liv

Det mest intressanta, när det gäller reinkarnationsproblemet, är nog fallen med barn som i tvåårsåldern börjar prata om ett tidigare liv. Sådana fall har undersökts av Ian Stevenson (f. 1918). Denne är Carlson professor i psykiatri vid universitetet i Virginia, Charlottesville, USA. Han har en professur som donerats till universitetet av Chester Carlson, uppfinnare av xeroxmetoden för kopiering. Stevenson leder också en liten avdelning för parapsykologi vid universitetet.

1966 utkom Stevensons bok "Twenty Cases Suggestive of Rein-

Professor Ian Stevenson

carnation" (American Society for Psychical Research, New York) på 354 sidor, där han ingående beskriver 20 representativa fall av reinkarnationstyp. Den är nu en parapsykologisk klassiker.

1974 hade Stevenson kännedom om 1.339 fall som antyder reinkarnation. De var spridda över hela världen — USA 324 (fall bland eskimåer och indianer ej medräknade), Burma 139, Indien 135, Turkiet 114, Storbritannien 111 o s v.

Stevenson berättar att han vid varje undersökning samlar vittnesmål från så många personer som möjligt. I nästan samtliga fall har den förra inkarnationen dött tidigt, varpå den nuvarande inkarnationen fötts inom några få år. Det betyder att den förras släktingar fortfarande har varit i livet och kunnat intervjuas.

Stevenson undersöker om det kan röra sig om bluff, om muntliga berättelser eller uppgifter i någon tidning kan ligga bakom, eller om ESP, exempelvis telepati, kan vara förklaringen.

I flera fall har en person kunnat erinra sig över 25 detaljer från det förra livet, vilka kunnat verifieras. Ett av de första, men inte bästa, fall som Stevenson undersökt, är följande. Det handlar om Eduardo Espinosa-Cabrera, en fyraårig pojke som bodde i Havanna på Kuba. Han berättade för sina föräldrar om ett hem och föräldrar i ett tidigare liv. Här en sammanfattning av hans påståenden:

"När jag bodde på 69 Rue Campanari, hette min far Pierro Seco och min mor Amparo. Jag kommer ihåg att jag hade två små bröder som jag brukade leka med och som hette Mercedes och Jean. Sista gången jag gav mig iväg från detta hus var söndagen den 28 februari 1903, och min mor grät en massa, när jag lämnade huset. Denna min andra moder hade mycket klar hy och svart hår. Hon gjorde hattar. Jag var då tretton år gammal, och jag köpte medicin på Amerikanska apoteket, eftersom det var billigare där än i andra affärer. Jag ställde min lilla cykel i ett rum längst ned, när jag kom tillbaka, sedan jag varit ute. Jag hette inte Eduardo, som nu, utan Pancho."

Eduardos föräldrar var övertygade om att pojken aldrig hade varit i det hus som han pratade om. För att testa detta tog de en lång omväg när de begav sig till gatan, där huset låg. De kände inte alls till detta hus, och pojken borde inte heller göra det, det var de övertygade om. När de kom fram till gatan, kände pojken omedelbart igen huset där han sa sig ha levt i ett tidigare liv. De sa till honom att gå in i huset, men där bodde nu främmande

människor, som han inte kände igen. Föräldrarna gjorde sedan förfrågningar om vilka som bott där tidigare och fick veta följande.

Till strax efter februari 1903 hade Antonio Seco bott i huset, men när förfrågningarna gjordes (1907) hade han flyttat från Havanna. Senor Seco hade en fru som hette Amparo och tre söner, Mercedes, Jean och Pancho. Pancho hade dött i februari 1903 strax innan familjen Seco hade flyttat. I närheten av huset fanns ett apotek som stämde med pojkens uppgifter.

Av de åtta påståenden som pojken gjorde och som det gick att kontrollera, var sju korrekta, medan ett — hans fars förnamn — var felaktigt.

Återfödelse trolig förklaring

Ian Stevenson menar att reinkarnation är den mest sannolika förklaringen till goda fall av reinkarnations-typ. (De allra flesta undersöks mycket snart efter det att barnet börjat berätta.) Mot alla andra hypoteser finns avgörande invändningar, fastän de kan förklara några fall. Men det finns ändå inte något direkt bevis för återfödelse, understryker han.

Kan ESP vara en förklaring? Nej, det är inte sannolikt anser Stevenson, eftersom dessa personer sällan visar några tecken på ESP-förmåga i övrigt.

Särskilt svåra att förklara med ESP är fall där personen har någon särskild förmåga, exempelvis att tala ett främmande språk, som han inte kunnat skaffa sig på vanligt sätt i det nuvarande livet, eller något födelsemärke som svarar mot dödsfallet i det tidigare livet.

I flera fall har den tidigare personen dött en våldsam död. Det finns fall där han dödsats med ett skott eller en kniv och den senare personen har ett födelsemärke just där skottet eller vapnet gått in i kroppen. Genom att gå till medicinska journaler har Stevenson kunnat bekräfta att såret varit precis där födelsemärket nu finns.

Stevenson anser att de bästa stöden för reinkarnationshypotesen kommer från spontana fall. När man däremot försöker att med hypnos föra en person tillbaka till tidigare liv, blir resultatet en blandning av detaljer från det nuvarande livet, vad den hypnotiserade tror att hypnotisören vill ha fram, fantasier om tidigare liv och kanske ESP-intryck.

Inte någon gång har Stevenson själv med hypnos lyckats få verifier-

bara informationer om ett tidigare liv. Han tror att de flesta privat utförda experiment av det här slaget är utan värde. Hypnotisörerna förstår inte det fenomen de träffar på, och för det mesta avtappar de bara undermedvetandet. Sedan berättar de fiktiva historier om tidigare inkarnationer.

För övrigt kan nämnas att Heads och Cranstons arbete också återger några invändningar mot reinkarnationsläran, från bland andra Freud och Julian Huxley.

Huxley, brittisk biolog (f. 1887) hänvisade till lagarna för ärftligheten, som säger att det är slumpen som bestämmer arvsanlagen, när spermie och ägg smälter samman — slumpen väljer bland ett oändligt antal möjligheter och kan på så vis skapa till exempel ett geni eller en idiot. Det är alltså rena slumpen som avgör vilka vi är, menade Huxley, inte tidigare liv.

Så långt referat (med några egna synpunkter) av delar av Heads och Cranstons bok "Reincarnation: The Phoenix Fire Mystery".

Referentens slutkommentarer:

I nästan samtliga fall som Stevenson undersökt har den tidigare personen dött tidigt genom sjukdom, olyckshändelse eller mord. Han har alltså inte fått sitt liv avslutat på ett naturligt sätt vid en naturlig dödsålder.

Man kan fråga sig om det endast är människor som dött en för tidig död som återföds — för att de har något kvar att uppleva och lära — eller om dessa, till skillnad från andra, kommer tillbaka relativt snabbt och på grund därav minns litet av det föregående livet, eller om det är så att när döden inträffar vid unga år, så är den förknippad med ovanligt starka känslor, vilka sedan finns kvar i omgivningarna som "minnen" och uppfattas av något helt litet barn som tror att de tillhör dess eget föregående liv.

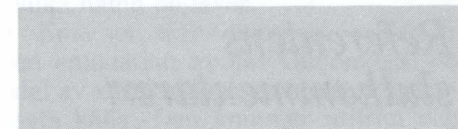
I alla händelser är det anmärkningsvärt med detta genomgående drag i fall av reinkarnationstyp: den tidigare personen har dött för tidigt. Det kan ge ett intryck av meningsfullhet och inte slump i skeendet.

*) När han nu gick vägen fram, fick han se en man som var född blind. Då frågade hans lärjungar honom: "Rabbi, vilken har syndat, denne eller hans föräldrar, så att han har blivit född blind?" Jesus svarade: "Det är varken denne som har syndat eller hans föräldrar, utan så har skett för att Guds gärningar skulle uppenbaras på honom."

Skeptiska tankar kring reinkarnationen

Tron på själens upprepade återfödelser är till tröst för många. Men är den endast religiös myt, eller innehåller den sanning?

Det finns stöd för reinkarnationshypotesen i fall av den typ som Ian Stevenson undersöker. Men en viss skepsis är på sin plats. Förklaringen till dessa fall kan vara något helt annat än återfödelse.

Den amerikanske parapsykologen Bill Roll säger följande:

— Självfallet tycks det vara fråga om återfödelse, när man påträffar sådana här minnen av tidigare liv. Men man måste fråga: Rör det sig verkligen om överlevnad av ett bestående, individuellt medvetande? Det finns problem här, en del intressanta omständigheter och paradoxer. Om en person, som är född i staden X och dör i staden Y, "återföds" i en ny människa, så är det mycket sannolikt att den nya personligheten blir född i den geografiska närheten av Y. Bland Stevensons fall är det mycket ofta ett sådant geografiskt samband mellan de två personligheterna. Detta påminner om psykometrin, där "minnesbilder", som fästs vid föremål, kan uppfattas av ett medium. Man får tänka sig att minnen av en person som levtt och dött på en plats, finns fästade vid föremål eller natur i den trakten, och kanske kan de sedan snappas upp av någon nyligen född människa, som uppfattar dessa minnesfragment som erinringar av ett eget, föregående liv.

Roll erinrar också om att i något av Stevensons fall kommer en del av minnena från en person och en annan del från en annan person.

En libanes vid namn Said Bouhamsy, som tillhörde den muslimska sekten druserna, vilka är reinkarna-

tionstroende, avled i juni 1943 som följd av en olycka med truck. Efter en operation återfick han medvetandet endast så länge att han kunde sända efter sin hustru och sina fem söner.

Omkring sex månader efter Said Bouhamsys död födde hans syster en pojke, Sleimann. De första ord, nästan, som Sleimann sa, var namnen på Sids söner och döttrar. Han beskrev också utförligt olyckan med trucken och var sedan rädd för motorfordon under många år. Familjen blev övertygad om att pojken var den återfödde Said.

Så långt är detta fall likt andra i Ian Stevensons samling, och det överensstämmer med våra allmänna begrepp om reinkarnation. Men här kommer en komplikation!

Omkring fyra mil från Sleimanns by bor Imad Eleway, född 1958. När han var nära två år gammal, började han nämra namn och händelser som tycktes avse ett tidigare liv, inklusive en ödesdiger truckolycka. När han fick en fråga om barn, höll han upp fem fingrar. Han var också rädd för bilar och truckar. Imads minnen stämmer med Said Bouhamsys liv mer än man skulle vänta, om det bara varit fråga om en slump, och Imads familj trodde att pojken var den återfödde Said. De visste inte att Said redan antogs ha kommit tillbaka som Sleimann. Men förvirringen är inte slut med detta. Förutom truckolyckan och andra händelser som stämmer med Sids liv, talade Imad om en kvinna, Jamile, som tycktes ha varit hans älskarinna i det tidigare livet, och han beskrev sitt hem — och intet av detta överensstämde med Sids liv. Emellertid upptäckte Stevenson att det fanns en kusin till Said med namnet Ibrahim Bouhamsy, vilken hade dött 1949 och haft en älska-

rinna som hette Jamile och ett hus som passade in på Imads beskrivning men Ibrahim hade inga barn och dog av tuberkulos.

Roll kommenterar att i detta fall av reinkarnationstyp synes det dels vara fråga om en splittrad återfödelse, nämligen så att en personlighet återföts som två (minne av Sids liv finns hos både Sleimann och Imad) och dels en sammansmältning, så att två personligheter återföts som en (erinringar av både Sids och Ibrahims liv finns hos Imad)!

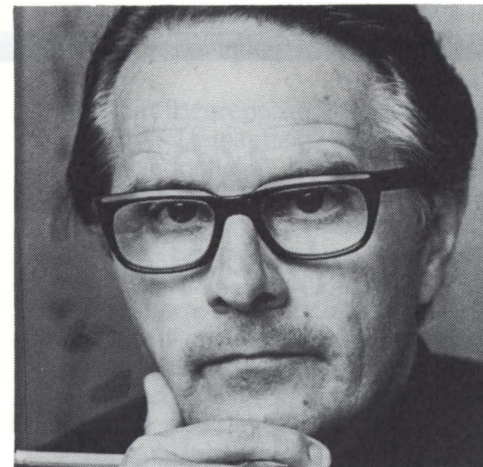
— Men tanken att en personlighet kan bli flera i nästa liv, eller att flera personligheter kan bli en, är svår att förlika med vår vanliga bild av människans jag som något bestående och odelbart, helt avskilt från och utan sammanblandning med andra människors jag, reflekterar Roll.

— I alla händelser, menar han, måste vi skilja mellan eventuell överlevnad av hela personligheten och eventuell överlevnad av vissa personlighetsdrag. Om vi finner att vissa delar av personligheten, en minnesbunt, återkommer hos en ny individ i fall av reinkarnationstyp, så är det därmed inte säkert att det är fråga om hela personlighetens överlevnad.

— Vi tror att ett jag är nödvändigt för mentala upplevelser. Men det tycks inte vara så. Det kan finnas mentala upplevelser utan identifikation med ett speciellt jag. Så vi måste göra skillnad mellan en fullständig persons minnen och en samling minnesfragment. Den fullständiga personligheten uppstår genom att dess mentala liv skils från omvärlden genom kroppens gränser.

Bill Roll är för övrigt inte säker på att det finns något sådant som en helt självständig psykisk enhet.

— Vi tycker, i vårt vanliga medve-

William Roll. Foto Rein Vålme

tandentillstånd, att vi är från alla andra avgränsade personligheter: du är du och jag är jag, och vi är inte samma. Men parapsykologins upptäckter tyder på att vi är mer förbundna med varandra än vi tidigare trott. Det mänskliga medvetandet tycks inte vara en avgränsad enhet, utan mera en del av ett psykiskt fält som förbinder oss alla med varandra. Vid det vanliga vakenmedvetandet finns detta psykiska fält i det undermedvetna. — Det kan hända att vi alla har del i varandras undermedvetande, att vi smälter ihop i botten av vårt väsen.

— Om det alltså visar sig att vi under livet inte är helt skilda individer, utan hänger ihop psykiskt med varandra, hur blir det då efter döden —

om det nu finns ett liv efter döden — på vilket sätt hänger vi då ihop? Finns det då kvar några avgränsade individuella medvetanden?

Det mänskliga medvetandet är onekligen en märklig företeelse. Det tycks exempelvis vara delbart.

— När hjärnans två halvor har skilts från varandra, säger Roll, något som förekommer bland annat som behandling mot epilepsi, kan högra handen hålla på med att skriva, medan den vänstra är sysselsatt med något helt annat, till exempel med att måla en tavla — och ena sidan av kroppen vet inte vad den andra har för sig.

— Det förefaller som om den mänskliga personligheten mera är sammansatt av utbytbara delar, vilka hålls samman av associativa förbindelser under längre eller kortare tid, än är en solid och från annat helt avskild enhet.

— När parapsykologer spanar efter ett liv efter döden, söker de vanligen en fortsättning av individuell existens, men denna utgångspunkt kan vara oriktig, menar Roll.

Den mänskliga personlighetens gåta är alltså olöst. Frågan om överlevnad av döden är ännu obesvarad. Sanningen om oss kan vara något som vi inte anar — eller som kanske en forskare som Bill Roll anar...

FÖREDRAG

Rit och symbol

18 september kl 19.00
Cafe Pan, Götgatan 11

Inspirationskvällar

om healing, avgiftsfria
20 oktober, 17 november kl 19.00
Hälsans Hus

KURSER

Vattenfärg för själen;

färgterapi med hjälp av målning
Tisdagkvällar, start 23 september

Esoteriska dagar

Vi läser, lyssnar inåt, skriver, tolkar, målar, mediterar, visualiserar mm för att klarare se vår inkarnationsplan och lättare kunna följa den.
Fredag 26 september kl 19.00 — måndag 29 september kl 17.00

Rit och symbol

Ett samhälle utan riter beskrivs av Hopiindianerna som kaos och upplösning. Utifrån det jobbar vi ur andliga och psykoterapeutiska aspekter.
Helgen 11—12 oktober.
Pan Helhetscenter, Götgatan 11

KONSULTATION

Med hjälp av en numerologisk analys visar jag Ditt Jag ur en ny vinkel, pekar på var Du är just nu i livsutvecklingen och på reinkarnationsmönster som kan vara Dig till hjälp.

ANNIKA LANGLET

LIFE LIGHTS

Mellanjärva Gård, 171 67 Solna

Healinghelg

Om kärlek och tillit, nödvändiga förberedelser och olika healingmetoder i teori och praktik.
Helgen 25—26 oktober

I färgernas värld

Färgsymbolik, färgpsykologi och färghealing — om färg på minst tre plan rör det sig.
Helgen 15—16 november

Mottagning och kurser:
Hälsans Hus, Fjällgatan 23 A, Stockholm
Tel. 08-85 41 77

BEGÄR KURSPROSPEKT

Vad väntar oss efter döden?

Läs EMANUEL SWEDENBORGS
"Himmel och helvete"
och hans övriga verk!

Antikvariatet Lyktan

Bergsgatan 20
112 23 Stockholm
Tel. 08-51 43 91

Specialantikvariat för religion
och mystik.

BUDDHASASANAFÖRLAGET
Box 5158, 102 44 Stockholm

Skrifter ur den buddhistiska palikanon:

Buddhas stora meditationstal
40 sidor, ca 20:-

Buddhas tal till Sigala
24 sidor, ca 16:-

Övrigt:

Buddhismen i ett nötskal
av Narada Maha Thera
80 sidor, ca 15:-

Buddhistisk meditation

av Francis Story
32 sidor, ca 7:-

I bokhandeln eller direkt från förlaget

Skall filosofin ta upp metafysiska problem?

Kring en DN-debatt

Av Rolf Ejvegård och SM

Tar filosofin död på sig själv genom att undvika de stora metafysiska frågorna?

Under våren 1986 utspann sig en debatt på Dagens Nyheters kultursida om den svenska filosofin. Vad är den, och vad bör den vara? Elva artiklar publicerades av tio filosofer.

Att lägga märke till är att samtliga inlägg gjordes av akademiker som på ett eller annat sätt är knutna till filosofi eller vetenskapsteori vid våra universitet.

Filosofi, kan man annars tycka, är något så viktigt och intressant att det nog inte borde lämnas ut på entreprenad till akademiska hårklyvare.

Docenten i teoretisk filosofi och vetenskapsteori vid universitetet i Umeå Ingvar Johansson drog igång debatten med att efterlysa en revolution inom den svenska filosofin. *Metafisiken bör upprättas*, ansåg han!

Vad är då metafysik? Det kan definieras på litet olika sätt. Enligt Alf Ahlbergs filosofilexikon är metafysik "den (verkliga eller problematiska) vetenskap som befattar sig med 'tingens väsen', problemen om verklighetens yttersta beskaffenhet, föränd-

ringarnas yttersta grunder". Ingvar Johansson menar med metafysik "åsikter och läror som gör anspråk på att tala om vad som verkligen existerar och hur naturen, människan, samhället och eventuella högre väsen ytterst sett är beskaffade".

Till metafysiken hör sådana frågor som Guds existens och egenskaper, själens existens och natur, verklighetens sanna natur, en tillvaro efter döden, livets djupare mening.

Metafisiken sysslar alltså med så kallade existentiella och ontologiska frågor. Inställningen till dem — det är viktigt att inse — ligger till grund för varje vetenskap. Det är beroende på hur forskaren inom ett vetenskapsområde förhåller sig till de metafysiska frågorna som själva vetenskapen utformas, dvs vad man anser att vetenskapen kan eller bör syssla med, vilka problem som skall framhävas och vilka metoder man skall använda för att analysera och försöka lösa problemen.

Som Johansson påpekar dominerar-

des den svenska filosofin vid sekelskiftet av boströmianismen, ett slags artonhundratalsplatonism och en kusin till hegelianismen på kontinenten.

C. J. Boström höll metafysikens fana högt och utvecklade en idealism enligt vilken den absoluta verkligheten är av andlig art. Det är bara Gud och Guds ideer som finns till. Allt är ideer hos Gud. Sinnevärlden är i grund och botten av andlig natur.

Boström sysslade spekulativt med viktiga existentiella frågor, men hans idealism hämmade utvecklingen av svensk naturvetenskap, samhällsvetenskap och beteendevetenskap. Införandet av psykologin, som förlöjligades av boströmianerna, fördröjdes åtskilliga decennier.

Boströmianismen var en uppsalafilosofi, och den slogs ut av en annan, yngre uppsalafilosofi med professorerna Axel Hägerström och Adolf Phalén i spetsen.

Nu gjorde sig ett helt nytt slags tänkande inom filosofin gällande, det analytiska sättet att närma sig alla

problem. Begreppsanalysen, alltså ett språkligt (semantiskt) sätt att gripa sig an spörsmålen, blev saliggörande, och väg banades för den formella logikens inmarsch vid våra universitet.

Hägerströmianismens stridsrop blev att den skändliga metafysiken måtte korossas. Att ställa existentiella och ontologiska frågor var att främja okunskap och syssla med am-sagor i stället för med vetenskap och forskning.

Ingvar Johansson konstaterar att vid mitten av sextio-talet var alla filosofiprofessorer i Sverige analytiker. Tilläggas kan att nu, vid mitten av åttio-talet, kallar sig fortfarande alla svenska filosofiprofessorer helst analytiker. Begreppet analytisk filosofi är således positivt värdeladdat. Att säga att någon är metafysiker lämnar en fadd smak i munnen. På femtiotalet var metafysiker närmast ett skällsord. Många av våra filosofiprofessorer har nått sina stolar genom att skriva arbeten som helt och hållet legat inom formallogiken. Logiken är till sin innersta kärna ett slags begreppsanalys med definitionsläran som ryggrad.

Som Johansson framhåller har denna utveckling gjort filosofin ointressant i vidare kretsar.

Det som intresserar allmänheten är de stora filosofiska frågorna, som filosofin tidigare sysslade med. Det är också dem som filosofins historia, fram till vår egen tid, handlar om. Genom att gå från dessa frågor håller filosofin på att avskaffa sig själv.

Ingvar Johansson anser att enda räddningen för filosofin är att återupprätta metafysiken. Själv är han marxist och vill förmodligen ge större utrymme för den sortens metafysik, men han vill också ha en dialog med andra metafysiska riktningar.

Docenten i vetenskapsteori vid universitetet i Umeå Bo Dahlbom fick ett svar till Johansson publicerat i DN efter några dagar. Han uppfattar Johansson som en meningsmotståndare och förklarar att det är den *spekulativa* metafysiken som är förkastlig. Han hänvisar till Wien-kretsens (1920-talet) program att "övertvinna metafysiken genom logisk analys av språket" och genom att utmönstra som meningslösa påståenden som inte i princip är verifierbara. Denna hållning innebar inte att man övergav metafysiken — de metafysiska frågorna var fortfarande intressanta för filosofin, men de skulle besvaras genom vetenskapligt arbete (inom exempelvis matematik, fysik, psykologi) inte genom spekulationer. Wien-kretsen utmärktes inte av frånvaron

av metafysik diskussion, understryker Dahlbom, utan av det vetenskapliga sättet på vilket den bedrev metafysik.

Efter filosofins långa spekulativa historia var det hög tid att man försökte göra filosofin vetenskaplig. Detta motiverades också, säger Dahlbom, av vetenskapens framgångar på olika områden, framgångar som kunde tillskrivas dess rationella karaktär.

Professorn i teoretisk filosofi vid universitetet i Stockholm Dag Prawitz tillhör den tredje generationen analytiska filosofer i Sverige. Han har vunnit sina lagrar inom den matematiska logiken och tillhör de mest avancerade formallogikerna i Norden.

På uppdrag av universitets- och högskoleämbetet har Prawitz utarbetat en ämnesöversikt och där nämner han metafysiken som en viktig del av filosofin.

Prawitz är odogmatisk. Den intolens mot olik tänkande som utmärkte Sveriges första generation av filosofianalytiker (Hägerström, Phalén) finns det inte mycket kvar av hos honom.

Han definierar metafysik som "studiet av tillvarons yttersta beskaffenhet och de grundläggande begrepp och kategorier varmed vi beskriver det existerande". Till frågor som får föras till metafysiken hör enligt Prawitz de som rör rum, tid, orsak, medvetande och materia.

Prawitz påpekar att hur vi tar ställning till metafysiska spörsmål är mycket viktigt för vår världs- och livsåskådning. Sådana frågor har nästan alltid räknats som centrala inom filosofin.

Men det finns också, erinrar han, en annan, negativ innebörd av begreppet metafysik. Ordet står då för verklighetsfrämmande spekulationer och pretentiöst nonsens — vilket inte har någonting med metafysik inom den nutida akademiska filosofin att göra.

I sin ämnesöversikt karakteriserar Prawitz metafysik som "ett område som är öppet för olika tänkbara teorier om hur verkligheten ytterst sett är beskaffad". Han tillägger att metafysik inte är ett fult ord i nutida filosofi, utan står för ett erkänt område, och påpekar att många seminarier vid filosofiska institutioner idag ägnas åt metafysik. "Metafisiken är således redan återupprättad", påpekar han.

Professorn i praktisk filosofi i Uppsala Lars Bergström (trejde generationens analytiker) skriver i ett inlägg att såvitt han förstår är de allra flesta svenska filosofer överens om att me-

tafysik är en central del av både den praktiska och den teoretiska filosofin. Han påpekar att inom den analytiska filosofin diskuteras ju ständigt klassiska metafysiska problem, såsom förhållandet mellan kropp och själ, determinism och fri vilja, realism och idealism, kausalitet och förhållandet mellan fakta och värden. Ingvar Johansson har således i någon mån slagit in öppna dörrar.

Mats Furberg, professor i filosofi vid universitetet i Göteborg, går rakt på kärnpunkten när han säger att filosofi *inte* är vetenskap. Filosofin är till för att väcka förundran över det som normalt tas för givet, att ställa frågor, inte att komma med svar, att ifrågasätta metoder, inte att förespråka metoder. Han vänder sig alltså direkt mot nypositivismen. Filosofin är vetenskapernas moder, alla vetenskaper har direkt eller indirekt utgått ur filosofin, men den är inte själv vetenskap.

Filosofin skall sträva efter att söka det goda i olika vetenskapsteorier och kanske söka sammansmälta skilda filosofier. "I Göteborg har vi sedan mer än tjugofem år slitit med att för- ena fenomenologi och anglosaxisk talaktsfilosofi (språkanalys); i mer än femton år har vi velat baxa samman 'analytisk' filosofi med existentialism, i minst tio år har vi strävat efter en syntes av 'analytisk' filosofi och hermeneutik", omtalar Furberg.

Den som bäst känner den svenska filosofins utveckling är förmodligen Svante Nordin, filosof och idéhistoriker i Lund. Han har skrivit två tjocka volymer om den. Nordin drar fram några intoleranta filosofianalytiker av den andra generationen. Ingemar Hedenius, en gång professor i praktisk filosofi i Uppsala, hävdade att den filosofi som inte stod på analytisk eller logiskt positivistisk grund var löslig, oklar, overifierbar. Konrad Marc-Wogau, professor i teoretisk filosofi i Uppsala, skrev i sin filosofihandledning för universitetsstudierande, som utgavs 1961, att existentialism, marxism och nythomism var exempel på hur filosofi *inte* skulle bedrivas.

Nordin tycker, i polemik med Prawitz, att inte heller Hedenius' och Marc-Wogaus filosofikamrat Anders Wedberg var så mycket bättre. Enligt Wedberg förkastade de tyska idealisterna Fichte, Schelling och Hegel vetenskapen och "fantiserade som de ville". I sin filosofihistoria avfärdar Wedberg Schopenhauer och Nietzsche på några rader, och existentialismens fader Kierkegaard nämns över huvud inte.

Nordin tar också upp en fjärde per-

son av den andra generationens analytiska filosofer, professorn i praktisk filosofi vid universitetet i Stockholm Harald Ofstad. Dennes intolerans och oförståelse av andras synpunkter tog sig uttryck i klarlägganden av följande lydelse: "Om det kom en student till mig och bad att få skriva en licentiatavhandling om Heideggers filosofi, skulle jag avråda honom, eftersom jag anser Heidegger vara en oklar och föga fruktbar filosof." (Skrivet i en DN-artikel 1961.)

Existentialisten Heidegger har många anhängare världen över, och åtskilliga avhandlingar har skrivits om honom. Richard Matz har översatt honom till svenska under 1980-talet. Man kan därför påstå att Heideggers filosofi åtminstone i vissa avseenden varit fruktbar. Ofstad är helt okänd utanför nordiska filosofikretsar.

För övrigt kan nämnas att den världsberömda engelske filosofen C.D. Broad, professor i Cambridge, av Ofstad med förakt blev omtalad som filosofen som tror på spöken. (Broad intresserade sig för den parapsykologiska forskningen.)

Svante Nordin påpekar i sitt inlägg att den analytiska filosofin helt dominerar idag i Sverige. Den svenska filosofin är — till skillnad från exempelvis den danska och norska — en filial till den engelsk-amerikanska. För den moderna kontinentala filosofin — exempelvis Heidegger, Jaspers, Sartre, Habermas — finns föga intresse. Men det är just några av de ickeanalytiska filosoferna som det finns ett betydande intresse för hos allmänheten.

Docenten i idé- och lärdomshistoria vid universitetet i Lund Rolf Lindborg försvarar den analytiska filosofin och är skeptisk mot metafysiken. Han skriver att den analytiska och moderna filosofin har en tendens att leda till eller leva i förbund med framstegsvänliga och frihetliga ideal, medan den gamla metafysiken bäst tycktes trivas i sällskap med reaktionära ideal och andligt eller politiskt förtryck.

Man behöver inte be om en återupprättelse för metafysiken, menar Rolf Lindborg. Det kommer i alla fall en flod av metafysik över oss, men det är "när vårfloden av heideggerianskt och annat djupsinne väller in över gränserna, som det behövs folk som kan ta livtag på skönt klingande fraser och undersöka hur länge de håller". Han tillägger att "God metafysik, som tål ordentlig analys, skall givetvis med tacksamhet anammas och bevaras. Dålig metafysik, som ramlar vid analys, bör avvisas."

Den analytiska filosofin behövs alltså fortfarande, vill Lindborg understryka. Den behövs i synnerhet i en tid när intresset för metafysik ökar, eftersom det är den analytiska tanken som fördomsfritt tränger frågorna in på livet.

Åke Löfgren, gymnasielektor i filosofi och psykologi i Karlstad och lärjunge till Ofstad, har nog aldrig varit helt fångad i den analytiska filosofins nät. Han har haft sympatier åt både marxistiskt och ekofilosofiskt håll. Han har alltid pläderat för att filosoferna skall gå tillbaka till jobbet, dvs ta upp de existentiella och ontologiska frågorna. Analytikerna har bara allt mer isolerat sig i sitt semantiska och formallogiska elfenbenstorn. Följden har blivit, påpekar han, att filosofin tappat sin roll i det svenska samhället. Den är idag ett litet udda ämne på våra universitet, och i våra gymnasieskolor är den på tillbakagång. Filosofin har blivit något ointressant. Den har idag en svag ställning i den svenska kulturdebatten och vid universiteten. I Frankrike däremot, skriver Löfgren, har filosofin alltid spelat en central roll i kulturdebatten. Grunden läggs i lyceerna, där filosofin är ett viktigt ämne.

I de svenska gymnasierna har filosofiämnet präglats av den analytiska filosofins tänkesätt. Man har framförallt lärt ut färdighet i logik och argumentationsanalys. Löfgren skriver att en av följderna blev att gymnasiesterna klagade: "Vad hade detta att göra med de problem som gymnasiesterna själva grubblade över? De funderade över liv och död och människans plats i samhället och kosmos." I stället togs de klassiska metafysiska och etiska frågorna upp inom religionsämnet, vilket knappast var en lyckad utveckling. Men enligt den nu gällande läroplanen (från 1979) skall man i gymnasiets filosofiundervisning diskutera människosyn och livsideal och ta upp den klassiska filosofins metafysiska frågor.

Så, skriver Åke Löfgren, "det som Ingvar Johansson efterlyser på universitetet har alltså förverkligats, åtminstone programmatiskt, på gymnasier."

Docenten i praktisk filosofi vid universitetet i Stockholm Lars O. Ericsson har delvis lämnat filosofin och blivit målare. Hans inlägg i debatten är också det klart mest jordnära.

Han håller med Ingvar Johansson om att den analytiska filosofins epok håller på att gå i graven. Den är ett "konkursbo". Den har underminerats inifrån, av sina egna företrädare.

"Den viktigaste nedbrytande faktorn har dock varit krisen för hela det rationella kulturmönstret vilket skänkt oss sådana välsignelser som atomvapen, kärnkraft, miljöförstöring, tempoarbete, expertvälde, storskalighet."

Ericsson menar att "när de rationellt-analytiska tankemodellerna och strukturerna är på god väg att föra oss in i självförintelsens eviga natt, vore det väl otänkbart att den analytiska filosofin — rationalitetskulturens kanske främsta emblem — skulle undgå att drabbas av svåra konvulsioner, och att man inte på allvar skulle börja ifrågasätta sina egna förnuftsmässiga utgångspunkter".

Han skriver också att vetenskapen varit oförmögen att göra världen begriplig. Dess rationella tänkande har i stället bidragit till att ge oss en splittad bild av verkligheten. Allt fler människor upplever en allt starkare känsla av överklighet och förvirring. I detta läge, menar han, förefaller det mer lämpligt med syntetisk än med analytisk filosofi. (Analys innebär ju sönderdelning, medan syntes är motsatsen, nämligen sammansättning, förening av en mångfald till en helhet.)

Efter ett inlägg av Aant Elzinga, docent i vetenskapsteori vid universitetet i Göteborg, som förklarade att det nya fakkområdet vetenskapsteori har sitt ursprung i filosofi men också i sociologi och vetenskaps- och idéhistoria, men ändå har en självständig ställning, avslutades DN-debatten av Ingvar Johansson, som hade satt igång den.

Johansson skriver att filosofi inte längre bara kan vara ett ämne där vissa färdigheter lärs ut. De filosofiska färdigheterna — språkanalys och slutledningsförmåga — måste kompletteras med ren kunskapsinhämtning och diskussion av metafysiska problem. Han menar också att det är filosofernas uppgift att försöka utarbeta metafysiska system som är bättre än de vi hittills sett. Det blir en provisorisk metafysik (precis som dagens vetenskap är en provisorisk vetenskap) eftersom framtidens metafysik kan komma att vara ännu bättre.

Själv har Johansson en ateistisk metafysik, och han ogillar att de metafysiska frågorna lämnas åt teologerna.

Metafysik är något viktigt, menar Johansson, bland annat för att "vetenskapliga teorier är metafysikimpregnerade". Metafysik och vetenskap hänger alltså ihop. Bland annat för vetenskapens skull behöver man granska metafysiska system.

Egil Östmo:

Det okända

Metafysik eller mystik?

Vilken kunskap kan vi hämta hos metafysiken? Finns där något säkert vetande eller några helt logiska och övertygande antaganden om världsalltets väsen, om världsgrunden och om meningen med allt?

En del har svarat — och jag sluter mig till dem — att det inte finns någon som helst kunskap att hämta hos metafysiken — bortsett från insikten att den inte duger till sitt ändamål. Metafysiken ger inga säkra kunskaper och inga övertygande hypoteser om världen.

Därmed inte sagt att det metafysiska tänkandet är helt utan värde. Men dess värde tycks begränsat till att ställa intressanta frågor, vilka kan berika tanke- och känslolivet.

Om det bland metafysiska tänkares uttalanden om "de yttersta tingen" funnits väsentliga och solida kunskaper och antaganden, då kunde metafysikens historia omöjligt ha varit vad den är. Den har alltid varit en historia om fundamental och bestående oenighet.

Metafysiken är den mänskliga tankens försök att besvara de yttersta frågorna, helt eller delvis. Att metafysiken kommer till korta betyder att tanken kommer till korta, när det gäller frågan vad som ligger bakom världen och livet. Och eftersom det rör sig om misslyckade försök, som sträcker sig genom hela mänsklighetens historia, kan man dra följande slutsats: Med vår tankeförmåga är vi ur stånd att förstå något om de yttersta tingen. Man kan säga: Den enda användbara metafysiken är den självförnekande, den som slår fast:

Bakom alla ting finns det som vi inte kan veta eller förstå.

Metafysikens historia kan återopas

som huvudvittne gentemot metafysikens kompetens. Men envar kan ju själv försöka att med tankens hjälp komma fram till en verkligt god gissning om världsalltet. Enligt min och många andras erfarenhet får man ett bestämt intryck av att man står inför något som till sitt väsen är obegripligt. Det visar sig omöjligt att nå andra resultat än halva, orimliga och otillfresställande. Det är också som om förnuftets instinkt på förhand talade om att det skulle gå just så.

Sådant får emellertid inte den äkta metafysikern att ge upp. Åter och åter går han lös på världsgåtan, till dess han eventuellt kan få sig att acceptera en eller annan variant av metafysik. Han drivs av trosbehov, av en rastlös längtan att få alla bitar att falla på plats.

Men för min del är jag övertygad om att världsalltet är något för den mänskliga tanken obegripligt. Detta framgår av exempelvis följande resonemang:

Orsaksföljden (händelseföljden) måste ha en början. Nej, det är ju omöjligt. Ty början måste väl också ha en orsak. Alltså: orsaksföljden har ingen början. Men nej, det är också omöjligt. Ty utan början försvinner orsakskedjan bakåt i tiden ut i det oändligas intet. Nå, då måste det vara så att orsaksföljden varken har eller inte har en början. Men det är också alldeles otänkbart.

Världsalltet tycks vara absurt.

Inom atomfysiken tar man, och måste man ta, det absurda på allvar. Där är det så att det som ena stunden måste betraktas som partiklar, det måste nästa stund betraktas som vågor. Och där händer det att samma

partikel går genom två olika hål i en skärm samtidigt.

Nu tror jag inte att atomfysiken har kommit, eller naturvetenskapen någonsin skall komma, i omedelbar beröring med världsgrunden. Men jag vill inte utesluta att fysikerna har kommit några steg längre än metafysikerna, när det gäller att närma sig det som metafysikerna spekulerar om. I alla fall har fysikerna gett oss något att tänka på i våra betraktelser över det okända.

Men vår tids fysiker är inte de enda som beskrivit det som ligger utanför våra sinnen som paradoxalt, som helt i strid mot vår begreppsapparat. Det har mystikerna gjort genom hela mänsklighetens historia. De (som inte skall förväxlas med ockultisterna) talar om världsgrunden som evig och gränslös, oföränderlig och osammansatt och som vår längtans slutliga mål. Men de hävdar att världsgrunden (Gud, Nirvana eller vad de kallar det) egentligen saknar alla de egenskaper som språket är i stånd att nämna. Då och då har de försökt att uttrycka sig med "därars tal" om detta som för oss andra är som "färger för en blind". Men något som de klarat att förmedla till oss verbalt är ett emotionellt element av högvärdigt slag.

Själv finner jag det inte orimligt att anta att den äkta mystiken verkligen innebär en kunskap, en riktig upplevelse av livets och världens grund. Helt visst verkar det då som om all konkret kunskap dör bort med upplevelsen själv. Är det inte så att det som mystikerna ger vinkar om, igenkänns dunkelt och fragmentariskt av oss alla i djupet av den omedelbara upplevelsen av natur, tankar, ting...?

Det finns inga bevis för psi!

Svar till Brusewitz och Tellefsen

Brusewitz och Tellefsen för dels ett resonemang om upprepbarheten av parapsykologiska experiment, dels framför de en rad kritiska synpunkter på min artikel i Forskning och Framsteg nr 4 1985. Jag ska börja med att diskutera upprepbarhetskravet och går därefter in på detaljkritiken.

Upprepbarhet

Liksom andra kritiker har jag framhållit att "det hittills inte har framträtt en enda person som i välkontrollerade och upprepbara försök har kunnat uppvisa en paranormal förmåga".

Brusewitz och Tellefsen argumenterar mot denna ståndpunkt på flera olika sätt. Dels hävdar de att det finns upprepbara experiment, dels ger de tre olika skäl till varför det inte finns några upprepbara experiment.

Trots sin upprördhet över bristen på referenser i min artikel (se punkt 2 nedan) talar Brusewitz och Tellefsen inte om vilka experiment de anser vara upprepbara. I stället ger de namnen på fyra olika försökspersoner, nämligen Ingo Swann, Pavel Stepanek, Bill Delmore och Lalsingh Harribance.

Det är förvånande att de nämner just Delmore i sammanhanget. Han har nämligen avslöjats med att använda trollerimetoder vid kortgissning. Även Stepanek är en avslöjad bluffmakare. (Om Delmore, se James E Alcock, Parapsychology: Science

or Magic?, Oxford 1981, s 141. Om Stepanek, se CEM Hansel, ESP and Parapsychology, Buffalo 1980, s 268-271.)

Hittills har ingen av de fyra uppräknade personerna, och inte heller någon annan, uppvisat paranormal förmåga i ett välkontrollerat experiment, som kan upprepas av vilken försöksledare som helst. Det är bara "troende" parapsykologer som får positiva resultat. Detta gäller även kortgissning och ganzfeldexperiment, de tekniker som Brusewitz och Tellefsen särskilt åberopar.

Resultat som bara kan nås av försöksledare med en viss uppfattning är inte vad man normalt menar med upprepbarhet. Det finns ingen annan vetenskap där något sådant skulle accepteras.

Försöksledareffekten

Brusewitz och Tellefsen hävdar emellertid att det finns en "försöksledareffekt" som är orsaken till att "försökspersoner har svårt att lyckas med en skeptisk försöksledare eller om en skeptisk observatör är närvarande". Här hänvisar de till att "relationen mellan försöksledare och försöksperson har stor betydelse. Det är välkänt från andra relationer i vårt samhälle, t ex lärare — elev, läkare — patient och terapeut — patient att det är viktigt hur sådan kontakt etableras och upprätthålls."

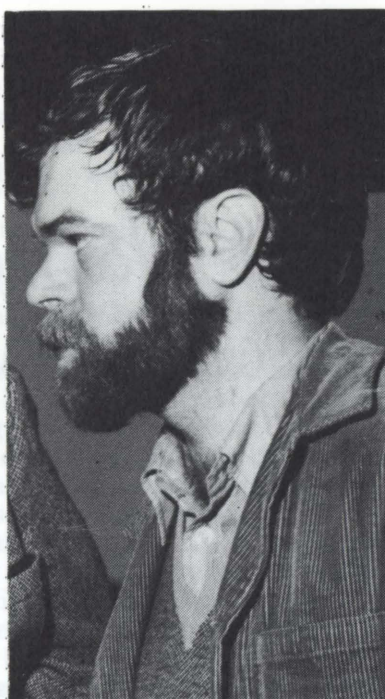
Om man skulle överföra Brusewitz och Tellefsens resonemang till dessa

andra områden, skulle det finnas pedagogiska metoder som förlorar sin effekt så snart de undersöks av en forskare som inte tror på dem (även om läraren gör det), eller om det finns en "skeptisk observatör" närvarande. Vidare skulle det finnas behandlingsmetoder som alltid förlorar sin effekt om en skeptisk forskare lägger upp undersökningen. Något sådant skulle inte accepteras inom pedagogiken eller behandlingsforskningen.

Kvantmekanik

Ett annat av Brusewitz och Tellefsens argument är att paranormala fenomen är "av annan, mer spontan typ än många fenomen inom naturvetenskapen, och att de därför inte är upprepbara i strikt mekanistisk mening. Liksom kvantmekanikens fenomen förefaller de att i hög grad vara icke-deterministiska och icke-kausala." Vidare säger de: "Upprepbara experiment är inte lätta att åstadkomma ens inom de exakta vetenskaperna. Fysik t ex är idag inte bara den absoluta och upprepbara mekaniken utan också den einsteinska relativistiska mekaniken och den osäkra och mer eller mindre sannolika kvantmekaniken."

Inom de flesta vetenskaper sysslar man med fenomen som inte är "deterministiska" i den meningen att man kan förutsäga varje enskild händelse. Det gäller inom fysiken, men också inom t ex psykologin och sociologin.

Sven Ove Hansson

Detta innebär emellertid inte att man inte kan göra några upprepbara försök. I stället innebär det att man behöver statistiska metoder då man utvärderar försöken.

Kvantmekaniken är ett utmärkt exempel på detta. Inom dess arbetsområde kan enskilda händelser inte förutsägas säkert. Ändå är den en teori med mycket stark förutsägelsekraft, eftersom den ger mycket exakta statistiska förutsägelser. Kvantmekanikens giltighet har bekräftats i ett stort antal experiment som alla är i högsta grad upprepbara.

Kvantmekaniska fenomen är, i motsats till vad Brusewitz och Tellefsen påstår, lika upprepbara som de fenomen som studeras i den klassiska mekaniken. Det finns inte ett enda experiment som kan förklaras kvantmekaniskt och som inte är upprepbart. De egenskaper som Brusewitz och Tellefsen tillskriver paranormala fenomen finns alltså inte hos de fenomen som kvantmekaniken beskriver.

Om tankeläsning verkligen finns, behöver den alls inte uppträda med absolut regelmässighet för att kunna påvisas. Men den måste rimligen kunna påvisas på ett statistiskt säkerställt sätt i välkontrollerade och upprepbara experiment.

Ung vetenskap?

Brusewitz och Tellefsen har ytterligare ett argument för att parapsykologiska resultat inte behöver vara upprepbara, nämligen: "Parapsykologin är fortfarande en ung vetenskap."

Det är svårt att förstå vart man vill komma med detta argument. Ska det ställas lägre krav på bevisningen därför att ett forskningsområde är ungt?

Det är inte heller lätt att se på vilken grund parapsykologin kan beskrivas som en särskilt ung vetenskap. The Society for Psychical Research grundades år 1882, och åtskilliga experiment inom området hade gjorts långt tidigare. Jag bläddrade nyligen igenom en bibliografi över det senaste årets vetenskapliga publikationer inom fysiken. Endast en liten del av dessa handlade om fenomen som ens var kända för hundra år sedan. Även inom t ex psykologin handlar en stor del av dagens forskning om fenomen som då var okända. Jag vet inget annat exempel än parapsykologin på ett mer än sekel gammalt forskningsområde där man fortfarande saknar bevis för att de fenomen som man studerar verkligen existerar.

Referenser och vetenskaplighet

Så över till detaljkritiken. Jag ska bemöta den i fyra punkter.

1. "Hans teknik är att subjektivt plocka ut uppgifter som han gillar ur ett stort material och påstå att dessa belyser ett helt forskningsområde, exempelvis parapsykologin, varpå han på några rader avfärdar området som 'pseudovetenskap'."

Hur vetenskaplig man är beror inte på vad man studerar utan på hur man studerar det. Varken i min artikel i Forskning och Framsteg eller någon annanstans har jag avfärdat något enda forskningsområde. (Så t ex har jag aldrig påstått att det skulle vara ovetenskapligt att undersöka genom experiment om det finns paranormala fenomen eller inte. Många har genomfört sådana studier på ett vetenskapligt sätt.) Jag har inte uppgett att något av mina exempel skulle representera ett helt forskningsområde.

Min artikel handlade om skillnaden mellan vetenskapliga och ovetenskapliga förhållningssätt till kunskap. Det skulle inte ha varit en förtjänst om en sådan artikel saknade konkreta exempel.

2. "Preciserade referenser saknas, varför det är omöjligt för läsaren att kontrollera om påståendena är rimliga."

Forskning och Framsteg är en populärvetenskaplig tidskrift, där referenser och notapparater normalt inte förekommer. I artikeln hänvisas till min bok "Vetenskap och ovetenskap". Där återfinns källhänvisningar till de exempel jag tog upp i artikeln.

3. "Hansson påstår alltså att det gjorts en kritisk genomgång av alla publicerade parapsykologiska rapporter med positivt resultat..."

Det påstår jag inte alls. Däremot har det gjorts en lång rad olika granskningar av olika delar av denna litteratur, och det är till stor del dessa granskningar jag bygger på. (Jag vill särskilt rekommendera följande böcker: Leonard Zusne och Warren H Jones, Anomalous Psychology, Hillsdale 1982. James E Alcock, Parapsychology: Science or Magic?, Oxford 1981. CEM Hansel, ESP and Parapsychology, Buffalo 1980. David Marks och Richard Kammann, The Psychology of the Psychic, Buffalo 1980.)

4. Jag framhöll i min artikel att "bluffmakare som Uri Geller ofta har

haft lätt för att lura även i övrigt mycket skickliga forskare — helt enkelt därför att de flesta forskare saknar utbildning och erfarenheter av trolleri. Därför är parapsykologin ett av de områden där det är särskilt viktigt att inte dra förhastade slutsatser av enstaka experiment."

Brusewitz och Tellefsen skriver: "Men det finns faktiskt illusionister som studerat Geller och dragit slutsatsen att hans fenomen är äkta."

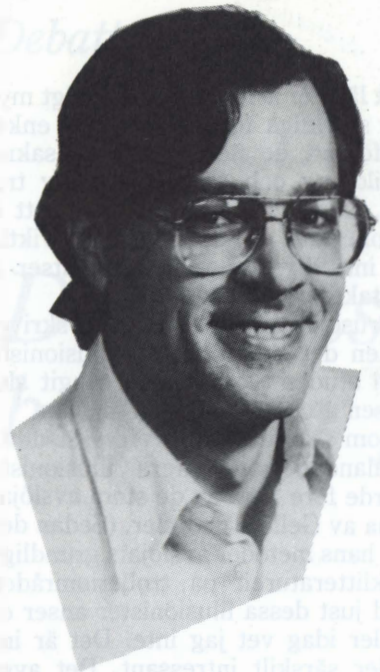
Som stöd för detta refererar de till uttalanden som några illusionister gjorde före flera av de stora avslöjandena av Gellers metoder. (Sedan dess har hans metoder avslöjats grundligt i facklitteraturen på trolleriområdet.) Vad just dessa illusionister anser om Geller idag vet jag inte. Det är inte heller särskilt intressant. Det avgörande är att alla Gellers trick har avslöjats av kompetenta illusionister. Flera av dessa har gjort om hans trick med stor framgång. Det finns ingen demonstration som Geller har gjort och som inte har fått en tillfredsställande naturlig förklaring av de på området mest kunniga illusionisterna.

Om Uri Geller har paranormala förmågor följer dessa ett märkligt mönster, nämligen att bara räkna till sådant som också kan åstadkommas med trollerimetoder. Det är t ex intressant att han bara böjer metallföremål och inte trä- eller plastföremål. Den som böjer föremål med trollerimetoder böjer dem oftast vid andra tillfällen än då åskådarna tror att de blir böjda. En trollkarl undviker föremål av trä eller plast, eftersom det hörs när de böjs.

Till slut

Naturligtvis kan man inte a priori utsluta att det skulle finnas paranormala fenomen (och anklagelsen för att jag skulle göra det saknar grund i det jag sagt och skrivit). Det är inte heller ovetenskapligt att fortsätta leta efter bevis för att sådana fenomen finns. Däremot är det ovetenskapligt att påstå att man har bevis innan man har det. Parapsykologin måste underordna sig samma krav som andra forskningsområden, t ex att experiment ska kunna upprepas av forskare med en annan uppfattning än den som först gjorde experimentet.

Sven Ove Hansson

Bengt Friberg

Debatt

Sven Ove Hansson som pseudokritiker

Genmäle om scientologin

Undertecknad har lång erfarenhet av dianetikens och scientologins teori och praktik, men lämnade Scientologykyrkan officiellt 1983 — i verklig mening redan kring 1978, sedan jag arbetat ca sju år som auditor, kursledare och på administrativa poster.

Efter att under 1980 i en rad artiklar i Sydsvenska Dagbladet ha försvarat scientologin — och dessvärre, i överdriven lojalitet, även Scientologykyrkan — mot till stor del okunniga och osakliga angrepp skrev jag i Sydsvenskan den 16 september 1984:

"Vad massmedierna och kritikerna i årtal beskyllt rörelsen för: ekonomiska oegentligheter, hjärntvätt, trasslerier och omoraliskt utnyttjande av medlemmarna, har kyrkan nu under de senaste årens snabba förfallprocess helt och hållet lyckats leva upp till. Jag kan alltså intyga att vad som skrivits om Scientologykyrkan är alldeles sant *även om man inte skrivit hela sanningen och framför allt inte kan eller vill skilja mellan kyrkans verksamhet å ena sidan och Hubbards filosofi och metodik å den andra.*" (Kursivering här av mig.)

Mot den bakgrunden kan jag försäkra att endast Sven Ove Hanssons besvärande okunnighet i ämnet, hans snedvridna verklighetsbeskrivning och generaliseringar förmått mig att åter ta till orda.

SOH blandar ihop "Hubbard", "scientologin", "scientologerna" (eller "hans följe") etc i en stor soppa. Detta omöjliggör saklig argumentering från hans sida. Den som studerat ämnet en tid vet — eller borde veta —

hur viktigt det är att skilja mellan:

1. Scientologin (och dianetiken) den grundläggande filosofin och metodiken, eller teknologin, som den vanligen kallas.
2. Hubbards person (och hans ibland motsägelsefulla uttalanden om scientologin, som han trots en imponerande arbetsinsats och en häpnadsväckande stor produktion inte ensam skapat, fastän han själv påstår det — hans böcker är faktiskt bara delar av det som är scientologin).
3. Scientologerna (som ofta uttalar sig och agerar okunnigt och omdömeslöst i förhållande till både 1 och 2).
4. Scientologykyrkan (eller "rörelsen") som utgör en toppstyrd struktur, där grupperingar inom 3 växlat i ledningen och haft delvis svårutredda relationer till 2 och tidvis, på senare år alltmer, i en del avseenden grovt degraderat och missbrukat 1. Kyrkan grundades inte av Hubbard, som SOH och de flesta andra tror, utan av en grupp scientologer 1954.

På sätt och vis är det ursäktligt att röra ihop begreppen här, eftersom det är svårt, i synnerhet vid en ytlig kännedom som den SOH och även många scientologer har, att differentiera.

SOH:s kritik gäller just till stor del påståenden om scientologin från 2, 3 och 4 och tidigare kritikers och journalisters obestyrkta uppgifter, men inte scientologin själv.

Scientologin har inte gett sig ut för att vara en vetenskap, även om 2, 3 och 4 påstått det ibland, i missriktat nit. Var och en som närmare studerat

ämnet vet (och Hubbard underströk det nästan alltid själv) att scientologi är en "tillämpad religiös filosofi", dvs en praktiskt inriktad och med speciell metodik försedd filosofi, som har en religiös, eller snarare andlig, grund. Det senare är inte alls något löst påklitrat för skenets eller skattebefrielse skull, utan vilar på insikter och erfarenheter (som bl.a. vunnits genom auditering, en form av andlig vägledning) om människans andliga natur. Scientologin syftar till att göra människan medveten om sin andliga natur; varje medlem av Scientologykyrkan kan omfatta vilken tro eller religion som helst. "Kyrka" är en efter svenska förhållanden felaktig benämning, eftersom ordet hos oss betecknar ett kristet samfund. (Det amerikanska ordet i "Church of Scientology" har en allmänare betydelse.) Kyrkans "trosbekännelse" är helt osekteristisk och betonar bara att människan är en andlig varelse och att hon har en oförfädd tanke-, tros- och församlingsfrihet.

Däremot är det riktigt att dianetiken först presenterades som en vetenskap. Men sedermera fördjupades den. Speciellt förändrades auditeringstekniken i samband med scientologins upptäckter på 50-talet, då många personer som auditerades gick utanför kroppen och praktiskt taget alltid återupplevde erfarenheter från tidigare liv. Detta framtvungade en fördjupning. Helt nya dianetikkurser utvecklades vid tre tillfällen under 60- och 70-talet, bl.a. på basis av omfattande auditeringserfarenheter på fäl-

tet och i försöksprojekt. Jag har själv gått de tre olika auditeringskurser som erbjudits, 1968, 1970 och 1979. SOH:s beskrivning av dianetiken i boken "Vetenskap och ovetenskap" är grovt felaktig.

Enligt SOH:s bekännelse till den ortodoxa vetenskapen som kunskapsväg är allt och alla med anspråk på kunskap om eller erfarenhet av sådant som inte enligt hans kriterier låter sig registreras och reproduceras, fiffel, bluff och båg. Pseudokritiken mot scientologin, vars värde och användbarhet inte är beroende av dess förmenta vetenskaplighet, måste därför ses som ett led i hans korståg mot allt som sträcker sig utanför hans egen världsbild. Därmed intet ont sagt om den. Men SOH borde inse att den kanske har sin begränsning och att han inte är så objektiv som han själv vill tro och ger sken av.

Mitt och de flesta andra scientologers engagemang i scientologin har framför allt gällt det banbrytande i filosofin och metodiken, det värdefulla för individ och samhälle — inte rörelsen eller Hubbard. Huvuddelen av Hubbards tänkande, innan han började spåra ur, vilket enligt min mening skedde redan omkring 1968, är i grunden *antiauktoritärt* och bygger på individens självbestämmande, egna observationer och slutsatser, trots att Hubbard själv ofta visade auktoritära drag. Det finns hos honom en besynnerlig ambivalens — men så var han också ett allt annat än helgonlikt geni. I det som betecknas som Hubbards tänkande ingår också andra personers bidrag, men exakt vad som kommer från andra är svårt att bedöma.

I scientologins studiemetodik, som är baserad på ett tiotal synnerligen faktarika och intressanta föredrag från mitten av 60-talet, betonar Hubbard ständigt vikten av att definiera och förstå ord och termer — oavsett vilket ämne man studerar — och att *pröva alla data mot egna erfarenheter och observationer*. Detta *antiauktoritära drag* i scientologin är kanske dess viktigaste bas och dess största paradox. Det är något som allmänheten och okunniga kritiker haft svårt att fatta, troligen främst på grund av Scientologykyrkans auktoritära framtoning som institution och Hubbards och en del andra scientologers ibland bisarra agerande och absurda anspråk. Det är viktigt att framhålla detta, så att det värdefulla och konstruktiva fritt kan studeras och komma till användning i samhället — som t.ex. just studiemetodiken och det framgångsrika rehabiliteringsprogrammet för narkomaner, Narconon.

Idag finns det en världsomfattande oberoende scientologisk verksamhet, där scientologer enskilt eller i grupp, samordnade men ej kontrollerade av en byråkratisk maktapparat, i frihet under ansvar, korrekt kan tillämpa scientologin. Oftast kallar de sig inte längre scientologer på grund av kyrkans monopol. Denna frihetsrörelse bekämpas av scientologykyrkan.

Jag har här i detalj tagit upp bara ett par av SOH:s många "åtalpunkter". Det är en fråga om utrymme. Det krävs inte många spaltcentimetrar för att formulera en lång rad beskyllningar, kritiska kommentarer och lössryckta data och antydningar. Men det krävs relativt stort utrymme för att bara på en enda punkt grundligt belysa och dokumentera oriktigheten i beskyllningarna.

Om Sökaren och läsarna är intresserade ska jag gärna skriva ytterligare en artikel. Bara E-metern skulle kräva en eller ett par manussidor, men det vore intressant. Jag har använt den i många år under sammanlagt tusentals timmar med ett hundratal auditerade personer, förutom många dagars studier och krävande och exakta praktiska övningar på olika kurser, så jag vet vad jag talar om.

SOH:s påstående att "flera utredningar otvetydigt visat att E-metern inte mäter några psykiska funktioner" vittnar om en aningslös auktoritetstro. E-meterns användbarhet kan endast prövas empiriskt och bekräftas genom konstaterad, konsekvent överensstämmelse mellan dess indikationer och vad som händer i den auditerade personens mentala universum. Jag har suttit på båda sidor av bordet och erfarit detta både subjektivt och objektivt. Sådana undersökningar har varken SOH eller "utredarna" gjort, och jag tror inte de är intresserade av att på det sättet pröva scientologins data mot verkligheten.

Den etablerade vetenskapen och myndigheterna har alltsedan dianetikens framträdande 1950 i stället för vetenskaplig prövning ägnat sig åt urskillningslös krigföring.

SOH hävdar att scientologin "lockar till sig osäkra människor och gör dem beroende". Det där stämmer inte alls generellt, men det har tuggats om i praktiskt taget varenda kritisk artikel jag läst. Om man ersätter "scientologin" med "Scientologykyrkan", är det sant i många enskilda fall, speciellt vad "beroende" beträffar. Det var bl.a. därför som jag och många andra lämnade rörelsen i etisk protest.

Vad "osäkra" beträffar, kan jag

L. Ron Hubbard

bara konstatera, efter mångåriga internationella kontakter med tusentals scientologer i olika sammanhang, att inslaget av välutbildade och stabila människor är påfallande stort. Detta bekräftas av sociologiska undersökningar. I exempelvis USA, England, Tyskland, Frankrike och Italien vimlar det av läkare, lärare, företagare, ingenjörer och artister som använder scientologin i sitt liv och yrke. I Sverige har detta inte varit lika utpräglat.

Det är inget fel på scientologin som sådan, även om det finns saker där som är tvivelaktiga, liksom inom alla områden.

Och det är inget fel med kritik heller, om den är saklig. Men SOH är inte väl underrättad, när det gäller scientologin.

Bengt Friberg

Fil.kand.

(Jämförande språkvetenskap, teoretisk och praktisk filosofi, idé och lärohistoria.)

Rekommenderad litteratur:

"De fördömda scientologerna" av Svante Nycander. Detta är det enda mer omfattande som skrivits om scientologin av en utomstående i Sverige. Nycander är kritisk, men strävar genomgående efter saklighet. Boken skildrar framför allt scientologin ur sociologisk synpunkt, och huvuddelen utgörs av ett försvar för Narconon och kritik av socialstyrelsens agerande. Kapitlet om scientologins filosofi är svagt, och Nycander medger att han inte tillräckligt satt sig in i ämnet.

"The Hidden Story of Scientology" av Omar V. Garrison (Arlington Books, London, 1974). Denna bok är det bästa som skrivits av en utomstående, även vad gäller beskrivning av själva dianetiken och scientologin och deras metodik. En så koncentrerad, lättfattlig och ändå korrekt sammanfattning finns inte ens i den scientologiska litteraturen. Garrison är inte och har aldrig varit scientolog, vilket han understryker i förordet. Däremot är han en observant samhällskritiker och var en av de första som analyserade bakgrunden till Watergate. Han beslöt sig också för att undersöka omständigheterna kring de envetna attackerna mot scientologin från myndigheter och "vested interests". Men jag håller med Nycander om att han är för okritisk till Scientologykyrkans representanter — fast detta var innan urartningen började på allvar.

En scientologs svar till FRI

I en presentation av Föreningen Rädda Individen, FRI, i Sökaren nr 4-5, 1986 talas det bland annat om scientologernas "orimligt dyra kurser", "otroliga penninghunger" och att "scientologisekten på kort tid kan ruinera medlemmar". Scientologen Gun Lanciai svarar här.

Gun Lanciai

För en tid sedan läste jag om ett leksakslokomotiv som sålts på en auktion för 22.000 kronor. Det tycker jag är en orimlig summa för ett leksakslokomotiv, även om det kommer från tiden när seklet var ungt. Men för den som köpte det var det tydligen värt den summan. Han är den ende som vet vad det var värt för just honom.

Jag tänkte på att när det gäller ägodelar, så förfasar sig ingen över vad det kostar. Om en tavla säljs för miljoner, så — vad då. Men om en människa vill satsa allt på något utomvärldsligt, på en religion, på att bli fri, komma vidare som andlig varelse, då hörs från FRI, massmedia, psykiatri och andra materialister ett ramaskri! FRI:s kritik mot Scientologykyrkan vad gäller pengar skulle jag vilja möta med frågan: Om er unga son eller dotter hade satsat allt han eller hon ägde på detta leksakslokomotiv eller på en tavla av Zorn — hade ni då blivit lika

förbittrade?

Om svaret är nej, vad åstadkommer då skillnaden i reaktion? I båda fallen är det den som spenderar som väljer och som vet vad han väljer. Han ensam vet vad det är värt för honom. Skillnaden är den mellan en materialistisk och en andlig verklighet.

Ett yttrande från Mellankommunal Skatterätten får avrunda detta resonemang:

Sid 12, Nr 1 Scientologykyrkan i Sverige (25/7 1985)

"... Tvekan kan knappast råda om att samfundets ändamål är ett religiöst eller därmed jämförligt kulturellt ändamål. Samfundet får därmed anses främja ett allmännyttigt ändamål i lagens mening. Klart är också att samfundet i sin verksamhet utslutande främjar sitt ändamål och det är inte visat att det sker med någon begränsning till någon eller några bestämda personers, t ex L. Ron Hub-

bards, ekonomiska intressen." (Att det sedan existerar ett missförstånd vad det gäller kärnpunkten i Scientology — andlig vägledning och auditörsutbildning — är naturligtvis anledningen till att vi driver målet vidare.)

L. Ron Hubbard skriver själv i "Vad dina bidrag åstadkommer":

"Jag undrar om du någonsin uppskattat vad det kostar att föra ut ett nytt ämne i världen, hålla det intakt, få det att fortsätta att gå bra, göra framsteg och försvara det."

Angående det sista skriver han längre ner på sidan:

"Så vart går ditt bidrag? Alltsedan 1950 har sk 'mentalthälsogrupper' kämpat för att skandalisera Dianetik och Scientology och att minska deras inflytande.

I 19 års tid har dessa psykiatriska kamouflagegrupper utnyttjat sin presskontroll, sina regeringsunder-

huggare och -marionetter och fört en ständig, undertryckande, förtäckt kamp mot oss.

Varför det? De blev rädda för, alltför som vårt inflytande ökade, att de skulle förlora sina lättvunna anslag och misslyckas med sina planer på en 1984-värld.

Vi befann oss inte ens på deras domäner — de sinnessjuka. Ändå var deras rädsla så stor att de spenderat oräkneliga belopp på att få till stånd vår undergång.

Vi känner inte bara till vilka, varför och var någonstans med full dokumentation, vi vet också vilka låga avsikter de har för världen. En del av ditt bidrag har gjort det arbetet, som inneburit att dessa bevis hopsamlats, möjligt.

Dålig press, undersökningar, bannlysningar — det är *krusningar på ytan* du ser. Dessa saker är deras verk.

Under ytan är det en hård strid som pågått sedan 19 år tillbaka." (Skrevs 1969).

Detta må också tjäna som korrigerande av en felaktighet i rutan om L. Ron Hubbard i Sökaren. Som framgår av Hubbards uttalande går vi inte in på området sinnessjukdom.

FRI spelar i sin argumentering på känsliga strängar. Det är lätt att vinna sympatier hos andra föräldrar som "förlorat" sina barn till en ny religion. Barnen, vilka är de? De har fått yttra sig i de fall då de återvänt till fadershuset, och de vänder sig då mot sin tidigare religion. Så gjorde en svensk flicka som nyligen "deprogrammerats". Så verkar deprogrammering. Så fungerar hjärntvätt. Scientology gör det motsatta. L. Ron Hubbard skriver i "Tankens grunder": "Scientology, av alla vetenskaper, lär dig inte — endast påminner dig, ty kunskapen var din från början. Det är inte bara vetenskapen om livet, utan en påminnelse om vad du höll på med innan du glömde vad du höll på med." Med Dianetik och Scientology kan hjärntvätt upptäckas och upphävas.

I båda de fall av "vilseförda" och "återförda" barn som jag känner till i samband med FRI har det funnits familjekonflikter och kontaktproblem långt innan den unga personen blev religiöst intresserad. Och då är frågan: Kan verkligen misslyckande som förälder och interna familjeproblem rättfärdiga ett sådant brott mot religionsfriheten som deprogrammering innebär? Nej, det är bättre att lösa de personliga problemen! En far, som skrev till oss med anledning av en anonym insändare i DN 9 november 1985 har något positivt att säga i saken:

"...Var själv en aning kritisk till vad scientologerna höll på med tills jag tog reda på lite mer exakt vad jag var kritisk till. Detta fick jag bl.a. reda på genom mina 6 barn, tre av dessa är aktiva inom Scientology, och de andra tre är positiva till att hjälpa andra genom L. Ron Hubbards metoder, eftersom de sett resultatet.

Vad jag ej riktigt kan förstå är hur 'orolig far' helt okritiskt och robotmässigt slukat den information som lagts i händerna på honom, som ser ut att vara något utdrag ur en pseudovetenskapares hopkok.

Jag är mycket glad och lugn över att se mina barn ha fått ett syfte i livet, ökat sin livskvalitet, lärt sig att vara hederliga och respektera och älska sina föräldrar.

Om detta beskylls vara 'hjärntvätt' då tycker jag samtliga i din hemliga förening borde hjärntvättas!!... Jag respekterar min dotters integritet, och om ni i FRI skulle gjort det samma och lagt åt sidan alla dramatiseringar så skulle livet te sig betydligt ljusare i era famljer.

Lugn far."

Tyvärr finns det ingen dokumentation på föräldrars reaktion när Jesus drog fram och sa till den ena lärjungen efter den andra: "Följ mig!" Kanske fanns det en FRI-grupp då också? I så fall ingick de väl i jakten på de kristna eller tillhandahöll lejon. I dag har lejonen blivit tidningsdrakar, men i övrigt känns historien mycket gammal.

Detta som svar till FRI.

Som svar till FRI:s vapendragare Sven Ove Hansson vill jag bara citera docent Svante Wold vid Umeå Universitet, när han i "Forskning och Framsteg" bland annat påpekade, som kommentar till SOH:s 7 punkter: "Vi får inte utse oss själva till ett fariseiskt prästerskap som urskillningslöst förföljer allt som inte är etablerad vetenskap."

Jag förstår att SOH ser rött. L. Ron Hubbard är mycket friskspråkig:

"Människan har rätt att själv finna sanningen och genom att finna denna sanning frigöra sig från den trældom som förtryckare genom alla tider försökt tvinga henne till: Till ett stadium av celler, hjärna och kropp — en 'vetenskaplig' lögn som åsamkat människan omätlig skada och som, om den inte rättas till, slutligen kommer att resultera i fullständig förintelse."

Gun Lanciai

Kommentar:

Deprogrammering — eller med ett svenskt ord *avprogrammering* — som Gun nämner, är en metod som lanserats i USA av Ted Patrick. Den innebär att en ung person kidnappas från en religiös rörelse som han anslutit sig till, berövas sin frihet under en tid och utsätts för en hårdhänt kritik av det han tror på.

Avprogrammeringens idé är att rycka loss en person från en rörelse där han står under starkt gruppträck och få honom att börja tänka självständigt. Möjligheten att återvända till gruppen efter "behandlingen" finns ju alltid. Några som utsatts för avprogrammering har återvänt, andra har fått en ny syn på den rörelsen de tillhört och valt att lämna den för gott. I några fall har avprogrammerade personer själva börjat ägna sig åt avprogrammering av medkänsla med dem som fastnat i någon grupp.

Avprogrammering är inget hot mot religionsfriheten, snarare precis tvärtom. Men det frihetsberövande som förekommer i amerikansk avprogrammering, är inte acceptabelt hos oss. I USA tycks myndigheternas inställning vara olika i olika stater. I några fall har avprogrammerare dömts till fängelsestraff.

Idén att få unga människor som blivit fast i någon religiös grupp att börja tänka självständigt, utan tryck från gruppen, är god. Den bild de i full frihet får av rörelsen, kan bli en helt annan än den var, när de var inne i den, och i många fall blir de tacksamma för att de ryckts loss, när de inte själva förmått ta sig ut.

Den 30 september förra året hade tidningen Arbetet i Malmö ett reportage av Bo Gunnarsson om en svensk flicka, Monika, 23 år, som i Amerika utsatts för avprogrammering och blivit fri från Moon-sekten, dvs Unification Church.

Monika berättar:

— När dörren slog igen bakom mig och jag förstod att jag blivit lurad av mina vänner och kidnappats från Moon-kyrkan, blev jag rädd, nästan obeskrivligt rädd. Jag skrek förtvivlat att de skulle släppa mig. Det var först efter timplånga samtal som jag förstod att mina vänner ville mig allt väl, och det tog dagar innan jag förstod att de räddat mig.

Monika tog sedan själv upp kampen mot "de nya sekterna", och hon besöker skolor där hon berättar om deras taktik och metoder.

Själv hann hon under två månader på Moon-sektens farm i Denver bli totalt indoktrinerad.

— De kan fånga vem som helst, säger hon. Man utsätts för en infernaliskt skicklig hjärntvätt.

Efter avprogrammeringen upplevde Monika flera kriser, men efter ett halvår var hon helt återställd.

— Jag hade tur, för jag vet många som blivit mentalfall eller begått självmord, sedan de skilts från sekten.

Monika är kritisk mot mentalhälsovården i Sverige. Hon menar att psykiatern ingenting vet om hur de skall ta hand om offren för olika kulturer. De kan inte alls ge den vård som behövs.

Nygamla uppgifter om Jesus-manuset i Hemis

Av Bertil Falk

1894 gav den ryske krigskorrespondenten och resenären Nicolas Notovitch ut en bok i vilken han publicerade ett evangelium om Jesus i Indien. Notovitch påstod att han stött på texterna till detta evangelium i det buddhistiska lamaklostret Hemis år 1887. När boken kom ut på franska i Paris 1894 gav den upphov till ett rabalder som aldrig riktigt har lagt sig. Länge har det antagits att ingen utom Nicolas Notovitch sett det mystiska manuset, och Notovitch har under årens lopp misstänkliggjorts av sina motståndare. Han har bekyllits för att själv ha skrivit manuset.

Många känner till den hinduiska Swamin Vivekananda, som var lärjunge till Shri Ramakrishna i Calcutta. Mindre känd är en annan av Shri Ramakrishnas lärjungar, Swami Abhedananda. År 1922 för Swami Abhedananda till Ladakh för att själv försöka finna manuset, som han hört talas om vid ett besök i USA. Han kom till Hemis och efteråt skrev han om sitt besök där i boken *Kashmir o Tibbor*, ett verk som hittills bara funnits tillgängligt på swamins eget språk, bengali. Han skrev inte boken ensam. Delar författades av hans medhjälpare Brahmachari Bhairav Chaitanya.

Nu har delar av kapitlen 13 och 15 från denna bok översatts till engelska och de kastar måhända ytterligare nytt ljus över det famösa manuskriptet.

Lamorna i Hemis berättade för Swami Abhedananda att Notovitchs berättelse var sann. Han bad då att få se det omstridda manuskriptet.

Jag citerar: "Laman som visade Swamiji omkring tog ett manuskript från en hylla och visade det för Swamiji. Han sa att det var en kopia och att originalet fanns på klostret vid Marbour nära Lhasa. Originalet var skrivet på pali, men detta var en översättning till tibetanska. Den bestod av 14 kapitel om 224 verser. Med lamans hjälp fick Swamiji en del av manuset översatt åt sig.

Bara de verser som beskriver Jesu

Kristi aktiviteter när han var i Indien citeras här."

Och så följer en version som i stort sett överensstämmer med den som Notovitch försåg oss med i sin bok.

Laman sa också följande till swamin:

"... tre eller fyra år efter det att Jesus lämnat sin kropp, sammanställdes originalmanuskriptet på pali av alla de tibetaner som mött honom i livet samt utifrån de beskrivningar som gjorts av de handelsmän som med sina egna ögon bevittnade hur han korsfästes av kungen i sitt hemland."

Det här står att läsa i den i USA nyligen utkomna boken *The Lost Years of Jesus* (Jesu förlorade år) av Elizabeth Clare Prophet. Förlag: Summer University Press, Malibu, Kalifornien.

Det är en mycket välmattad och vacer bok. Här finns hela Notovitchs berättelse samt det omdiskuterade evangeliet både i Notovitchs och i Abhedanandas versioner.

Boken innehåller också teckningar från Notovitchs bok och färgreproduktioner av en rad underbara målningar med anknytning till ämnet av Nicholas Roerich.

En viktig illustration är ett fotografi av en lama i Hemis som visar upp en sida av manuskriptet om Jesus.

Våren 1939 följde schweiziskan madame Elizabeth Caspari med amerikanska mrs Clarence Gasque till Hemis. Mrs Gasque stod i spetsen för The World Fellowship of Faith, en organisation för enhet och samverkan i andligt sökande.

Ingen hade någon tanke på att leta efter Jesus-manuskript i Ladakh. Men på tredje dagen av deras besök i Hemis satt de båda damerna på klostrets tak och betraktade tankamålare.

Då kom klostrets bibliotekarie tillsammans med två andra lamor. De bar på tre föremål. De bestod av långa pergamentsblad lagda mellan avlånga träbitar och inslagna i grön, röd och blå brokad med inslag av guld. Alltså; typiska tibetanska manuskript.

Jag citerar:

"Med stor vördnad vecklade bibliotekarien upp en av böckerna och sträckte fram pergamentet mot mrs Gasque:

— Dessa böcker säger att Jesus var här!

En mening.

Madame Caspari betraktade böckerna med respekt."

Hon höll sedan manuskriptet i sina händer och hon genomströmmades av en rad religiöst färgade tankar, som vi här kan lämna därefter.

Hon passade på att ta en bild av laman med manuset i knät.

Madame Caspari återvände från Ladakh till New Dehli, där hon genomgick en kurs för ingen mindre än Maria Montessori. Först många år senare berättade hon offentligt om sin upplevelse i Hemis.

Elizabeth Clare Prophets bok innehåller många fotografier från madame Casparis besök i Ladakh 1939. Den intressantaste bilden är naturligtvis den som visar en lama med Jesus-manuset i sitt knä.

En sida av texten hålls upp av laman. Det borde inte var omöjligt att med dagens teknik läsa den sidan. Kanske med utgångspunkt från paret Casparis originalnegativ som borde finnas bevarat. Madame Caspari lever i USA. Någon brist på människor i väst som kan läsa tibetansk text finns inte i dag.

Alltså har vi nu en något ny situation. Vi har inte bara den misstänkliggjorde Nicolas Notovitch att ta hänsyn till.

Vid tre olika tillfällen har flera olika personer i Hemis sett ett manus som uppges handla om Jesu besök i Indien och Tibet.

1887. Nicolas Notovitch får manuset översatt åt sig. Han publicerar det på franska 1894. På svenska kom det bara något år senare.

1922. Trettiofem år efter Notovitch. Swami Abhedananda och dennes följeslagare får vid ett besök i Hemis manuset översatt åt sig och publicerar en version på bengali. Swamin

är vid denna tidpunkt vice president i Ramakrishna-sällskapet i Calcutta.

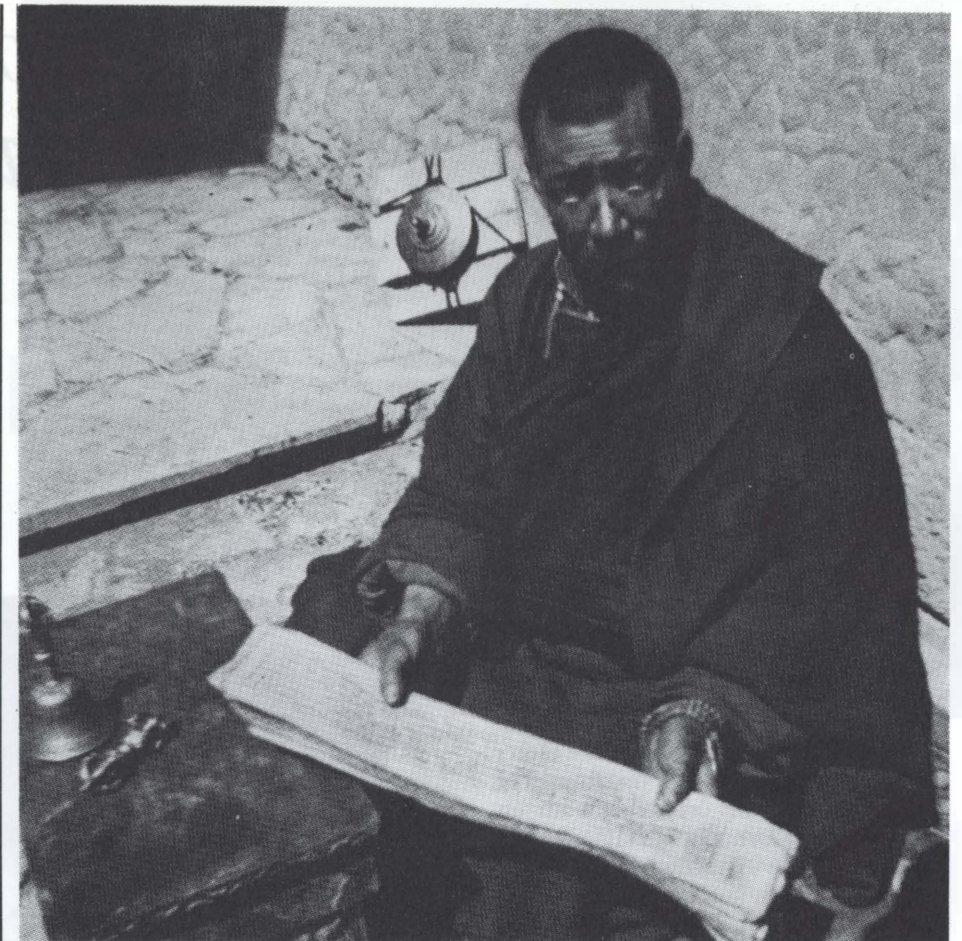
1939. Femtiotvå år efter Notovitch och sjutton år efter Swami Abhedananda. Munkar i Hemis visar tre manuskript för madame Caspari och mrs Gasque och upplyser dem om att texterna handlar om Jesu besök. Fotograf tas av bibliotekarien med en sida ur manuset i famnen.

Prophets intressanta bok innehåller i övrigt fotnoter och källhänvisningar samt fotografier av Nicolas Notovitch, Swami Abhedananda, Nicholas Roerich och madame Caspari. Dessutom nytaga färgbilder från Ladakh.

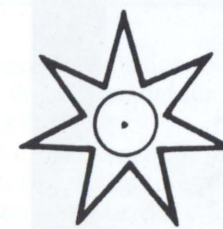
Elizabeth Clare Prophet sticker inte under stolen med att Notovitch kritiserades starkt av F. Max Müller och att huvudlamen i Hemis på 1890-talet förnekade manuskriptets existens.

Prophet har gjort en fin insats genom att dra fram den nygamla (men tidigare på svåråtkomlig bengaliska fördolda) uppgiften om Swami Abhedanandas besök i Hemis 1922 och dennes version av texten samt den tydliga helt nya berättelsen om madame Casparis upplevelser i Hemis 1939. Med fotografi.

Kanske närmar vi oss lösningen på gåtan. Som jag skrivit vid ett tidigare tillfälle, tror jag inte vi har sett slutet på mysteriet med Notovitch-evangeliet ännu.

Lama i Hemis Gumpa i Ladakh visar upp en sida ur det påstådda tibetanska evangeliet om Jesus, som Nicolas Notovitch fann vid sitt besök på platsen 1887. Bilden togs av madame Caspari vid hennes besök i klostret år 1939.

Den Universella Utvecklingsskolan

GRUNDKURSER (5 HELGER)

Healing i teori och praktik

Meditation

Människans andliga struktur:

Aura, kroppar, chakra och färger
Reinkarnation och karma
Människans utveckling

Följande platser:

Göteborg
Stockholm
Danmark och Norge

FORTSÄTTNINGSKURSER

Illuminationsterapi
Reinkarnationsterapi
Esoterisk psykologi
Esoterisk healing
Alternativa diagnos- och behandlingsformer
Drömtydning
Ädelstensterapi
Bachs remedier
Parförfhållanden

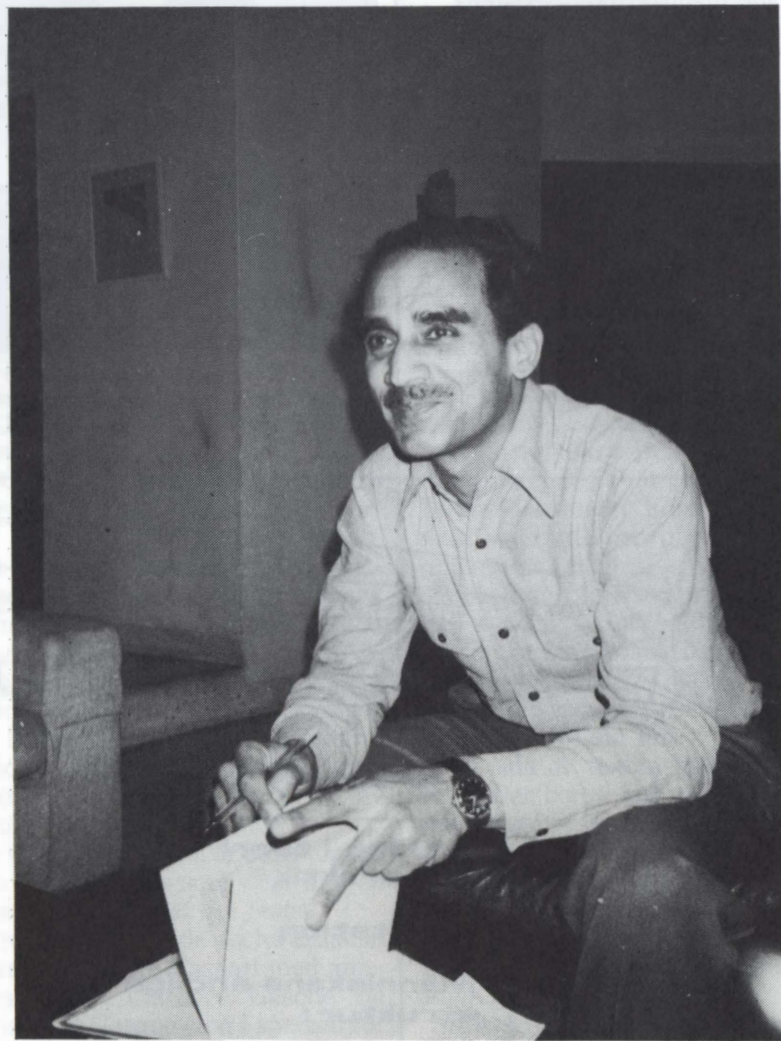
Ring efter brochyr, tel.:

031 - 468220
08 - 287784
00945 - 119 9168

Skolan för terapi och healing

En ödmjuk filosof den mest fruktade pennan i Indien

Av Åsa Freij

— Vi är alla medansvariga för det negativa i världen. Vi måste, var och en, börja med oss själva, om vi vill åstadkomma förändring, säger Arun Shourie, som på bilden signerar sin bok om Indira Gandhis andra regering, som han skänker till sina gäster.

När den bulliga taxibilen av gammal engelsk modell släpper av oss i de "bättre kvarteren" i New Delhi, står vi framför en järngrind bevakad av två väl beväpnade vakter. Men de öppnar och visar med en vänlig och artig bugning och en gest med den vapenfria handen att vi är välkomna att stiga på. Vi är väntade.

När vi ringer på, är vi mycket spända på hur den fruktade rebellen ska se ut och hur han ska ta emot oss... kort, buttert...?

Efter en liten stund öppnas dörren av en smal, milt leende, ganska ung man med en prydlig mustasch och nystruken skjorta. Han sätter ihop handflatorna och höjer händerna mot

Arun Shourie är en indisk journalist som använder sin penna för att avslöja dubbelmoral, mygel, orättvisor och grymheter och inte minst oegentligheter hos myndigheter. Och han gör det med sådan oräddhet, skicklighet och konsekvens och har uppnått sådana resultat att han utnämns till en av de tio personer i sitt land som under 80-talet haft ett världsvitt inflytande.

Han framhåller att vi alla är medansvariga för allt som sker. Om mutsystemet i Indien säger han t.ex.: "Det upphör den dag 'jag' slutar ge mutor och 'du' slutar att ta emot!"

Och han lever som han lär, rakryggat och, trots sin vassa penna, kärleksfullt! För det är brist på kärlek och distans till det egna egot som orsakar allt ont, det är Arun Shourie övertygad om. Hans stora intresse är den österländska filosofin, och hans önskan är egentligen att sprida andlig kunskap.

Som Sökarens reporter har jag träffat Arun Shourie i hans välbevakade hem i New Delhi och kan berätta om mötet med en ovanlig människa med stark utstrålning, en journalistkollega som låter hälsa att han gärna samarbetar med likasinnade eldsjälur i andra länder — för en gemensam bättre och rättvisare värld. AF

pannan, samtidigt som han bugar lätt på det vördnadsfulla sätt som är typiskt indiskt.

Vi svenskar blir litet tveksamma och tittar frågande på vår indiska ledsagande journalistvän Taneja, undrande om detta är en tjänare eller mr Shourie själv.

Det är mr Shourie själv. Vi borde ha förstått det... av de intelligenta ögonen och den västerländskt moderna klädseln. Det är bara det att vi väl väntat oss en annan uppsyn hos den man som skakat om hela Indien med sin skarpa penna, och en annan känsla hos oss, när vi stod inför den arge, kompromisslöse, orädda agitatorn.

Själv får jag omedelbart en upplevelse som bara påminner om den jag haft när jag vid enstaka tillfällen mött sanna andliga ledare.

Shourie visar oss till en hörnsoffa och sätter sig själv på en pall. Han frågar vad vi vill ha att dricka och hämtar själv i köket — sådant som antingen fru eller tjänare brukar sköta om i indiska hem.

Och så börjar han berätta — om sådant som han vet att vi kommit för att få höra, om skandalen med Antulay, fångtortyren i Bhagalpur, det dolda

Artikelförfattaren Åsa Freij på väg in genom de välbevakade grindarna till Arun Shouries hem.

"regerandet bakom regeringen" och de nu aktuella heta frågorna om huruvida muslimerna ska få följa sina egna lagar eller måste följa nationens.

Det är i det senaste sammanhanget som han återger sitt samtal nyligen med Rajiv Gandhi.

Han talar lågmält och utan minsta agg eller upprördhet i rösten om de mest härresande förhållanden som han avslöjat under årens lopp, såsom de i Bhagalpurs fängelser, där polisen stuckit ut ögonen på fångarna med de tjocka nålar som de sydde säckar med.

Han talade säkert lika lågmält till premiärministern, när han försökte förklara för denne att lagen måste ändras, om den inte var mänsklig, och att om premiärministern inte ordnade det, så skulle han, Shourie, tyvärr bli tvungen att se till att det blev gjort i alla fall.

Historien bakom detta, som blev hett stoff i massmedia i Indien i början av 1986, var följande: Enligt indisk nationell lag (det finns vissa delstatslagar) är numera den indiska man som skiljer sig från sin hustru, tvungen att betala underhåll till henne. Muslimerna i landet har emellertid gjort uppror mot denna lag och vägrat följa den med motiveringen att det råder religionsfrihet i Indien och att den muslimska lagen inte påbjuder något underhåll till före detta fruar (och muslimerna kan ha flera). Högsta domstolen fastställde att lagen skulle gälla även muslimerna, men efter tryck från hotfulla muslimer i vars led finns mäktiga fanatiker, gav Rajiv Gandhis regering vika och ändrade vad högsta domstolen slagit fast. Muslimerna skulle få följa

sin egen lag och slippa lyda nationens. Detta rörde upp många känslor, inte minst Arun Shouries, fast det som vanligt inte syntes på honom och troligen inte heller rubbade hans inre lugn. Han reagerade först med att förklara för Rajiv Gandhi att det fanns skäl att gå emot muslimerna, även om de stödde sig på religionsfrihetsprincipen och sina egna lagar som inte påbjöd att de skulle sörja för exhustrur. Skälet, påpekade Shourie, var att grundlagen om de mänskliga rättigheterna kunde åberopas och måste sättas först. Om någon lag strider mot principen om de mänskliga rättigheterna, måste lagen ändras.

Till mänskliga rättigheter hör anständiga levnadsförhållanden, och den kvinna som övergetts av sin man, har ingen möjlighet att försörja sig — åtminstone inte på ett s.k. anständigt sätt. När Gandhi efter dessa påtryckningar och hänvisningar ändå inte tycktes vilja, eller våga, återta sin eftergift för muslimerna, förklarade Arun Shourie följaktligen artigt och en smula beklagande men tveklöst att han då måste ta itu med såväl premiärministern som saken.

Och det har han sedan gjort med ungefär samma kraft och tveklöshet som en ångvärmare utan bromsar rullar utför en backe — och premiärministern må bäva, där han står oskyddad mitt i vägen.

Arun Shourie hyser dock inget agg till Rajiv Gandhi, och han har förståelse för premiärministerns handlande, om än inget överseende. För Rajiv Gandhi är också en fridens man som upplevt sin mor mördad av extremister och redan har tillräckliga svårigheter med sådana, utan att också dra

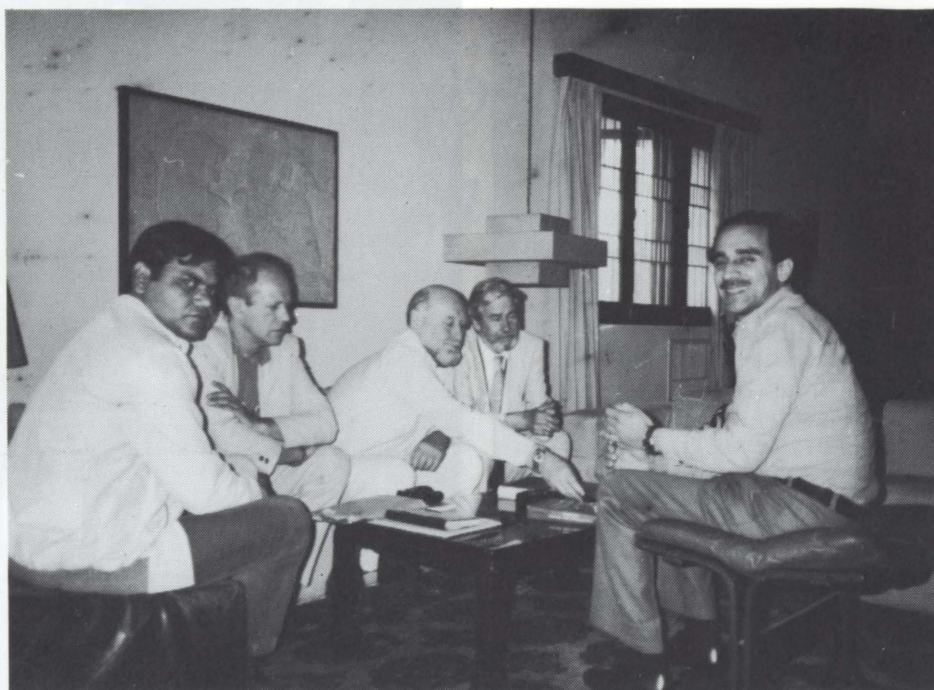
muslimernas vrede över sig.

Indien är ett motsägelsefullt och mångfasetterat land. De grävsta kränkningar av människor kan förekomma där, och de stora orättvisorna och sociala klyftorna liksom korruptionen tycks vara svåra att göra något åt. (Men föreställ er hur landet snart skulle kunna se ut, om det fanns tio Shourie i stället för en! lär någon känd person ha sagt.) Trots sina missförhållanden är landet samtidigt en sann demokrati, där pressen är fri och frispråkig och en människa som kämpar osjälviskt för de fattigas och förtrycktas sak, aktas mycket högt. Mahatma Gandhi är och förblir den stora förebilden och idolen, även om få förmår leva som han. Och moder Theresa hyllas som ett nationalhelgon. Att utnämna en person till årets man bara för att han gjort stora affärer, såsom skett i Sverige med Reefat El-Sayed, vore otänkbart i Indien. Ett tecken på storsinhet är att staten själv förser Arun Shourie med livvakter, trots att han i så många fall gått hårt åt en del av dess ledande företrädare. Man skyddar med självklarhet en medborgare som är så kontroversiell att han riskerar att bli offer för samvetslösa fanatiska motståndare!

Arun Shourie tar sig tid med oss. Fastän vi från början fått klart för oss att vi bara kunde räkna med en mycket kort audiens hos denna mycket upptagna folkhjälte, sitter vi där länge i avspänt samspråk och får lära oss hur man kan ha makt och järnvilja i förening med ödmjukhet och välvilja, fascinerat lyssnande som vid en andlig mästares fötter. Och som en yogi tycks Arun Shourie lika oberörd av tiden som han tycks oförstörd av allt han erfarit. Till slut är det vi som måste bryta upp.

Innan vi går vill Arun Shourie låta sin son hälsa på oss. Det går inte att ta miste på att hans kärlek till sonen är stor och att han sant gläds åt att få visa honom och se honom skratta, när han får dra i skägget på arkitekten Bengt Warne, en medlem i vårt sällskap.

Men sonen är tung att hålla i famnen, trots att han är smal. Sonen Aditya, enda barnet, är 12 år och spastisk. Men vi blir inte bekämda. Efter den långa stunden av samvaro med Arun Shourie ser vi med hans ögon även på sonen. Vi ser hur vacker han är och hur hans friska själ lyser genom hans ögon, och vi tvivlar inte ett ögonblick på faderns ord att sonen är hans stora glädje, hans och hustrun Anitas. Ändå är det känt att om något varit traumatiskt för Arun Shourie, så har det varit sonens sjukdom. Med samma intensitet som Arun genomför allt annat, har han också sökt all vård för sonen, både inom och utom landet, som stått att få. Och hustrun

Den fruktade samhällskritikern Arun Shourie tog vänligt och avspänt emot delegationen från svenska SAMS — Stiftelsen Alternativa Modell Samhällen — som i olika länder vill väcka intresse för att skapa internationella ekologiska freds- och miljöfrämjande centra. Från vänster på bilden Narendra Taneja, sekreterare i ISS — Indo-Scandinavian Society — som SAMS har inlett ett samarbete med, juristen Christer Transby, naturhusarkitekten Bengt Warne och ingenjören Torkel Morgell, specialist på ekologisk teknik.

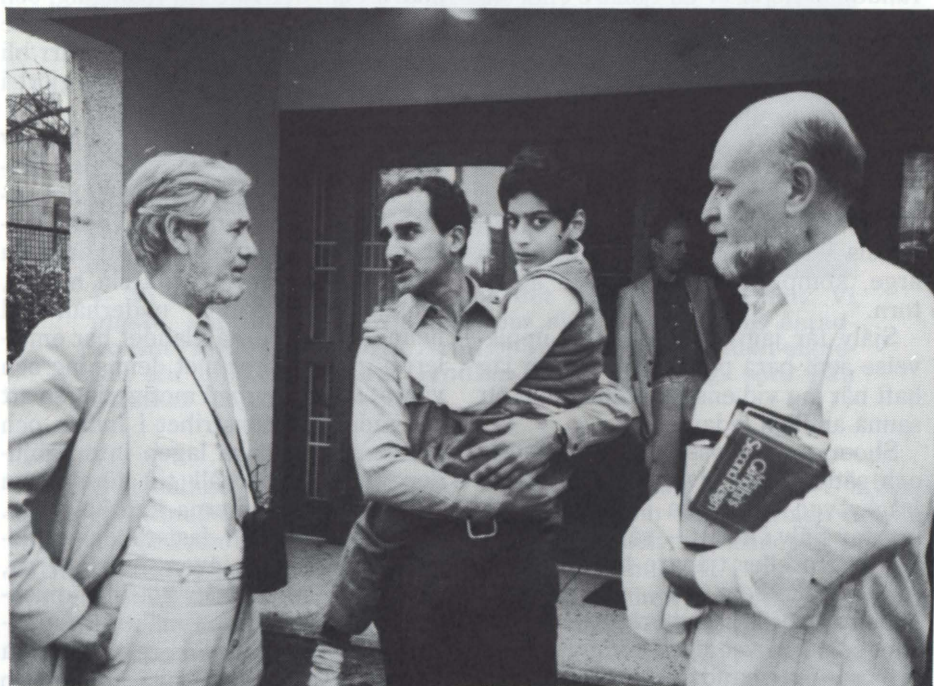
Anita, som f.ö. beskrivits av någon som "en gudinna flytande nedför Ganges på en lotusblomma", har startat Indiens första skola för spastiska barn.

Vi har pratat mycket därinne hos den fruktade rebellen, men vi är tysta när vi går — ut förbi de väpnade vakterna. Men också de har en "avväpnande" air omkring sig. Man tänker inte på skjuta, när man ser dem — bara på skydda.

Kanske är det ingen tillfällighet att Arun Shourie ger en besökare associationer till andliga vismän. Vi får senare veta att han sedan länge utövar yoga och att han är en hängiven filo-

sofistuderande — och något av lärare också. Hans senaste bok är en analys av religiösa och filosofiska traditioner! Och han säger att detta är vad han skulle vilja ägna resten av sitt liv åt. "Om jag blev utan arbete, om jag hamnade i fängelse, så skulle jag vakna med glädje varje morgon och veta vad jag skulle göra hela dagen och nästa och nästa..."

Det var under en tid av universitetsstudier i USA som Arun Shourie kom att upptäcka filosofin, och han kallar den tiden för vändpunkten i sitt liv. Efter upptäckten av filosofin fick hans liv ett nytt värde och en ny inriktning.

Torkel Morgell, Arun Shourie med sonen Aditya och Bengt Warne.

Bertil Falk:

Kapitalister mot kärnvapen

Oron för kärnvapen finns hos alla människor, oavsett ideologi. Skräcken för dessa hemiska utrotningsredskap saknar som vi alla vet inte heller grund. Juristen Stuart M. Speiser är en framgångsrik amerikan med egen advokatbyrå i Pan Am-byggnaden i USA. Han beskriver sig själv som en man som haft framgång i livet och som bejakar det kapitalistiska systemet. Han företrädde som advokat Ralph Nader när denne i sitt korståg mot bilindustrin stämde General Motors. Han är en välkänd jurist med stora erfarenheter av ekonomi.

Men han är också romersk katolik, och han känner oro för framtiden. Han har inga speciella bindningar. Han är fristående och välbeställd. När han vill komma till rätta med världens problem, så gör han det av intresse för vår framtid.

Stuart M. Speiser, som skrivit boken *How To End the Nuclear Nightmare* (Hur man stoppar den nukleära mardrömmen), säger till mig, då jag träffar honom på hans kontor i New York, att båda de ekonomiska systemen (kapitalism och kommunism) har misslyckats. Det största hotet mot oss, det som kan utlösa ett kärnvapenkrig mellan USA och Sovjet, är misstron som råder mellan de båda systemen.

Därför, menar han, måste man inrikta sig på att minska denna misstro. Då minskar automatiskt risken för ett krig. Vari består då denna misstro? Det är främst en fråga om ideologi. Marxismen kritiserar kapitalismen främst på en punkt, nämligen att kapitalägarna suger ut, exploaterar arbetarna. 6 procent av USA:s befolkning kan leva på räntorna. De är de riktiga kapitalisterna. (Speiser har gjort den intressanta iakttagelsen att det inom Sovjet också handlar om en privilegierad grupp om cirka 6 procent av befolkningen som drar nytta av det rådande socialistiska systemet på andra medborgares bekostnad. Det är eliten inom kommunistpartiet.)

Men Speiser ger Marx rätt. Han tror inte att kommunisterna är beredda att göra något för att ändra sitt

system och närma det till USA. Han har då ställt sig frågan: Kan vi kapitalister göra något?

Pudeln kärna ligger i exploateringen och utsugningen. Kan man utan att avskaffa det kapitalistiska systemet reformera det på ett sådant sätt att man avskaffar den exploatering som Marx kritiserar?

Ja, det finns ett sätt, menar Speiser — genom att skapa Super Aktier (Super Stocks). Alla ska bli tillräckligt stora aktieägare för att kunna dra nytta av ränteinkomsterna. Vem ska betala dessa nya aktier? För det handlar bara om nya aktier. Gamla aktier berörs inte.

Här kommer det viktiga med idén. Den välfärd som skapas av företag i ett kapitalistiskt samhälle överförs hela tiden till de gamla kapitalägarna. Det är de som får låna pengar till att köpa de nya aktier som genereras i ett företag. I praktiken är det företagets framtida tillgångar som hela tiden slussas tillbaka till de gamla, välbeställda kapitalägarna.

Detta vill Speiser sätta stopp för. I stället ska de nya aktierna gå till människor som saknar aktier. De behöver inte betala något för att köpa dem utan systemet konstrueras så att aktierna efter 30 år "betalat sig själva" och individerna sitter där med ett aktieinnehav värt mellan en halv miljon och en miljon svenska kronor. Dessa aktier får inte säljas, men de garanterar sina ägare — i princip alla medborgare i landet — en inkomst av kapital. Alla har blivit kapitalister.

Är detta möjligt? Det egendomliga är att alla som granskat metoden (som är mycket mer komplicerad i sina detaljer än vad som här framgår) medger att det hela sker inom ramen för det nuvarande systemet. Vad som händer är att de kommande 30 årens enorma förmögenhetstillväxt via företagets välfärdsskapande aktiviteter kommer alla till godo i stället för ett litet fåtal, som bara blir rikare och rikare.

Vad säger då ryssarna om detta?

Vid ett seminarium kring fred, vetenskap och teknologi vid Förenta

Nationernas universitet i Tokyo i april 1984 diskuterades frågan. Ward Morehouse från USA ställde två frågor till ekonomiprofessorn G. I. Morozov från Moskva. Dels undrade han hur viktig den ideologiska konflikten mellan de båda länderna är, enligt Kreml, och dels frågade han om denna konflikt kan jämnas ut om man i USA strukturerar om det ekonomiska systemet i enlighet med Speisers idé om allmänt ägarskap till produktionsmedlen.

På detta svarade professor Morozov att den ideologiska konflikten ligger på en kritisk nivå. Han ville inte övervärdera möjligheten att lösa ideologiska motsättningar med ekonomiska metoder "även om ekonomisk samverkan kan bidra väsentligen till förbättring av ekonomiska relationer".

— Men jag tror inte att Förenta staterna i praktiken kommer att ändra sin ekonomiska struktur inom överskådlig framtid. Vad mitt land beträffar, är jag säker på att vi inte kommer att göra det.

Men Speiser arbetar mycket energiskt för att få gehör för sina idéer. Han säger:

— Alla som ägnat frågan intresse och studier, konstaterar att systemet skulle fungera och dessutom ge en rad andra goda bieffekter. Vi har bland annat försökt att intressera senator Gary Hart för det här. Men det är svårt. Politikerna upplever förslaget som alltför radikalt.

Därför arbetar Speiser och andra systematiskt med att påverka allmänhet och makthavare för att på sikt få en sådan förändring till stånd av det kapitalistiska systemet i USA, att den marxistiska kritiken mot fåtalsägandet av produktionsmedlen faller till marken. Då menar han att misstron mellan de båda supermakterna skulle minska och faran för ett kärnvapenkrig också minska.

Speiser är väl insatt i frågan om svenska löntagarfonder (han kallar dem Meidner-fonder i sin bok). Han anser att den lösningen, liksom andel

Forts. på sidan 31

Juanita Brown: — Vi kan alltid vara som vid livets höjdpunkter

Av Åsa Freij

Med ett mycket uppskattat deltagande i föl vid konferensen "Goda affärer" i ryggen kom företags- och livskonsulten Juanita Brown till Stockholm i mitten av maj och gjorde en rad lika populära framträdanden. Hon ledde också konferenser tillsammans med sin partner och arbetskollega Donald R. Land samt ett lunchseminarium för "betydelsefulla kvinnor". Det senare, som hölls på Operaterrassen, var liksom ett weekendseminarium på Wäxthuset, Vaddö, arrangerat av Lena Kristina Tuulse, själv en betydelsefull kvinna, när det gäller att skapa visioner hos människor och inspirera dem att förverkliga dessa.

Som Sökarens reporter följde jag en del av programmet och fick en intervju med den lilla spåda men dynamiska kvinnan, som blivit en mycket efterfrågad företagskonsult i hemlandet USA och även i Latinamerika och ett flertal länder i Europa.

Att tala om och lära ut *peak performance* är Juanita Browns specialitet. Peak performance kan översättas med att leva på toppen av sin förmåga.

Juanita menar att vi alla då och då har upplevt stunder av stor kraft och inspiration, då vi har känt att vi har närmast obegränsade möjligheter att åstadkomma vad vi vill och att göra det med glädje och lätthet. Vad hon främst vill få oss att förstå är att vi kan tillägna oss förmågan att själva framkalla dessa tillstånd, att göra det ofta och bli kvar i dem länge. Vi kan förändra oss själva och bli sådana skapande människor som vi önskar. En av hennes nyckelteser är: *Om vi inte väljer vår framtid, blir vi tvungna att leva med den framtid vi råkar få.* Hennes uppfattning är alltså att vi kan välja hur framtiden ska gestalta sig. Detta gäller både vårt personliga liv och det företag eller den organisation vi arbetar åt. Och om tillräckligt många människor lär sig att leva på toppen av sin förmåga, kommer vi att förändra världen.

I USA är det en växande trend

inom affärsvärlden att satsa på människan och livskvalitén. Men inte bara i USA.

— Jag är förvånad, säger Juanita, över att se hur medvetenheten och sökandet efter livskvalité växer överallt, dit jag kommer. Jag märker förändringen från gång till gång. Och Sverige är inget undantag.

Att Juanita ägnar sig mycket åt just företag och organisationer beror bland annat på att dessa kommit att till stor del ersätta det gamla familje- och bysystemet. Det är på arbetsplatsen som människor tillbringar största delen av sin tid, och det är där de kan känna en grupptillhörighet. Därför är det viktigt att skapa en god och kreativ atmosfär där.

Är då verkligen denna anda av omänsklighet om de anställda i affärsvärlden i allmänhet ärlig? kan man undra. Är det ändå inte ofta kommersiella intressen som styr hos de företag som anlitar Juanita och andra liknande konsulter, eftersom de hör att glada och inspirerade anställda arbetar effektivare och gör företaget mer lönsamt?

— Naturligtvis kan allting missbrukas, och visst dominerar den kommersiella inställningen ännu på många håll, svarar Juanita. Men om där inte finns, eller växer fram, ett djupare motiv för satsningen på människan, då kommer inspirationens glöd att falna, och lönsamheten ökar inte.

— Jag vill arbeta med dem som är intresserade av att utvecklas mänskligt och skapa sin framtid, och det är de flesta som anlitar mig. Men det finns också de som tror att jag ska komma och med någon enkel åtgärd fixa något problem eller göra om människor på ett företag. Men det är inte med sådana förutsättningar jag vill arbeta. Att förändra människor och företag är ingen enkel och lätt process, utan kräver betydande insatser av de inblandade.

— Men ofta spelar inställningen från början inte så stor roll, för människorna växer oftast med processen

Juanita och Donald lär folk i företag att leva på toppen

Juanita Brown och Donald R. Land från San Francisco är ett par som gjort sig känt och uppskattat i många länder för sitt sätt att inspirera människor till *peak performance*, att leva på toppen av sin förmåga. I huvudsak ägnar de sina krafter åt företag och organisationer, "för det är på arbetsplatsen vi tillbringar den mesta tiden, så det är där vi behöver skapa den rätta atmosfären för mänskligt växande", säger de.

Juanita och Don har i allt väsentligt samma uppfattning och arbetsätt, men med den skillnaden att Juanita ägnar sig något mer åt förbättring av "hela system", medan Don ofta arbetar med enskilda människors problem och framhåller den fysiska hälsans stora betydelse för den psykiska hälsan; han tar bland annat upp vikten av rätt kost.

De är medvetna om att många, och allt fler, "företags- och livskonsulter" sprider i stort sett samma budskap som de själva. Men det tycker de bara är positivt, och de menar att deras särprägel kanske ligger i att de söker och framhåller balansen mellan tillvarons olika sidor. De vill förena huvud och hjärta, eller med andra ord visa hur aspekterna riktig föda, kunskap om hjärnans funktion och tillfredsställelse av andliga behov alla spelar en roll för människans sunda utveckling av sig själv och sin värld.

och upptäcker vikten av de djupare behoven och motiven.

— Människor söker idag mening i allt större utsträckning. Jag tror också att de som nu är mellan 40 och 50 år och på ledande poster i affärslivet, är inspirerade av den anda av ideellt engagemang som härskade när

Om vi inte skapar den framtid vi vill ha,
får vi finna oss i den som blir.

de var i tonåren, och när engagerade personer som Martin Luther King framträdde och rörelser för fred och mänskliga rättigheter började växa fram.

"Betydelsefulla kvinnor" samlas

"Att vara full av betydelse är att låta allt du är i kontakt med spegla och uttrycka livskvalitet. Låt oss vara betydelsefulla kvinnor!" Så hette det i inbjudan till seminarielunchen för "betydelsefulla kvinnor" på Operaterrassen den 16 maj, där Juanita Brown var seminarielädares.

Arrangörerna med Lena Kristina Tuulse i spetsen avser att återkommande ordna program speciellt för kvinnor, som, heter det i programförklaringen, "då och då ska mötas för att låta oss bli berörda av varandras betydelse som kvinnor och livsskapare, hjälpas åt att skapa en kärleksfull, rolig och livskraftig värld. Kunskapen att detta är möjligt ska tränga in i varje cell och vitalisera vår närvaro i varje sammanhang. Vi ska inspireras av betydelsefulla kvinnor från hela världen, knyta kontakter och lära av varandra över alla gränser... Vägen ut ur den kris som världen befinner sig i är bland annat att se möjligheterna och handla... Vi delar på ansvaret för vår lilla planet och vår tid är NU! ALLT VI GÖR PÅVERKAR ALLT ANNAT!..."

Juanita Brown var den första som kallats "att visa vägen" i den vision som presenterades enligt ovan. Och Juanita talade just också om visioner och hur vi kan förverkliga dem.

Hon tog hjälp av en gummisnodd och av en uppblåst plastfigur som föreställde filmfiguren E.T. (en utomjordisk varelse)!

E.T. satt på ett bord bredvid talarstolen och inspirerade Juanita och åhörarna genom att påminna om det som utmärkte honom i filmen, att alltid vilja ringa hem!

— Det är det jag vill att vi ska göra, ringa hem, sa Juanita. Ni ska inte lyssna till Juanita Brown! Ni ska ringa hem, det vill säga kontakta ert eget inre!

Gummisnoddens sträckte Juanita mellan pekfinger och den ena handen, som hon höll upp, och pekfinger på den andra handen, som hon höll nedanför. Dragningen mellan det

Donald Land och Juanita Brown

övre fingret, som symboliserade visionen, och det nedre fingret, som symboliserade var vi är nu, föreställde den kraft som får oss att förverkliga visionen.

— Så här går det om vi bara har visioner och inte förankrar dem i verkligheten, sa Juanita också och släppte loss snodden från det undre fingret.

Snodden kom förstas att hänga lös och hopskrumpen däruppe och dingla.

— Och så här är det om vi bara lever i den aktuella verkligheten!

Hon släppte loss gummisnoddens från det övre fingret, och den kom att hänga lika löst som nyss, på det undre.

På varje plats, hos de drygt tvåhundra lunchande damerna, låg ett gummiband, så att deltagarna också själva kunde känna efter hur visionen kunde dra nuset uppåt.

Juanita påpekade hur just vår tid är en tid av stora förändringar, av kriser men också av möjligheter, ty dessa två företeelser hänger ihop, så intimt att de gamla kloka kineserna gav dem ett och samma namn.

Hon framhöll hur miljöförstöring, svält, kärnvapenhot och andra bara alltför välkända problem ökar, men

också hur miljömedvetenhet, fredsrelser, solidaritetskänsla och ansvar över gränserna växer. Och samtidigt som arbetslivet blir allt mer mekaniserat och opersonligt, växer intresset för människan och livskvalitén inom yrkeslivet.

För att ge styrka åt sina ord citerade Juanita den kände vetenskapsmannen och författaren Fritjof Capra, som sagt att vi inte befinner oss i någon vanlig utvecklingsfas, utan i en stor transformation — vid en vändpunkt. När vi väl ser vad som håller på att ske, kommer alla de framtidssträvande rörelserna att flyta samman i en mäktig ström.

Juanita menade att såväl denna kvinnosammankomst som ett aktuellt världsomspännande stafettlopp med fredsfacklor var bevis på den globala utvecklingstrenden.

Hon talade om betydelsen av att vi föreställer oss visionen som om den redan är förverkligad, och hon pekade på de resultat som uppnås när en hel nation delar en vision. Som exempel nämnde hon Sverige där människorna delar visionen att alla ska ha en grundläggande välfärd och ingen behöva svälta.

Donald Land: Kroppslig och själslig hälsa hänger samman!

Av Åsa Freij

— En frisk person har humor. Humor kännetecknar en högt utvecklad individ.

Det säger Donald Land strax innan vi ska avsluta intervjun och resa oss från lunchbordet. Han säger det som en avslutning, som om det vore kontentan av hela samtalet, men ändå liksom i förbigående och med ett litet leende. Kanske tror han att jag inte tar det på allvar. Men jag instämmer gravallvarligt — och ler brett strax därpå, så att inte Donald ska tro att jag är alldeles outvecklad.

Donald Land var i Stockholm i maj i år och talade om hälsofrågor främst för folk inom företagarevärlden. Han och hans partner och arbetskollega Juanita Brown blev så uppskattade att de bokades för flera återbesök i september. Sökarens reporter fick under majbesöket en intervju med Donald — vid matbordet, som sig bör. Och Donalds kommentar till lunchrestaurangens matsedel var:

— Inte dålig, men heller inte särskilt bra. Litet spannmålsinslag, eventuellt råris, skulle hjälpa upp det hela betydligt. Det är också billigt, men framför allt ger det balans åt kroppen. Spannmål är också balanserat i sig självt. Det är så mitt emellan utvidgande och sammandragande — mellan yang och yin — man kan komma, när det gäller födoämnen.

För Donald Land är balans ett nyckelord, och det gäller inte bara maten. Även om han ofta tar upp just kosten, dess betydelse för hälsan och det allmänna välbefinnandet, talar han lika gärna om andra faktorer som bidrar till kroppslig och själslig hälsa. För allt hänger ihop, menar han. Och han säger att även inom affärsvärlden börjar man nu få upp ögonen för att det är mycket viktigt att människor mår bra, om de skall kunna fungera bra — och få företagen att gå bra.

— Vad hjälper det om man satsar en massa på rationaliseringar, om folk slocknar efter lunch för att de ätit fel!

Men dessutom måste människor få sina andliga behov tillfredsställda,

och Donald understryker att det ligger honom lika varmt om hjärtat att tala om betydelsen av etik. Den som arbetar i strid mot sitt samvete mår inte bra.

— Vad blir då effekten i oetiska företag av att man gör folk mer hälso-medvetna och friskare? Kan inte du Donald Land riskera att bidra till att göra sådana företag mer framgångsrika, så att de producerar och säljer mer av exempelvis vapen eller giftiga produkter?

— Jo, erkänner Donald. Detta är ett problem för mig. Men det löses inte genom att jag avstår från att hjälpa chefer och personal i vissa företag att bli friskare. De värsta branscherna avstår jag dock från. Men man kan vänta sig att när hälsan förbättras, så förbättras också medvetenheten om vad som är etiskt. Och därför kan man kanske hoppas att vissa företag på sikt lägger om sin produktion. Det har förekommit att företag till och med lagts ned därför att ledningen fått en annan livsåskådning.

— Så god fysisk hälsa medför alltid god psykisk hälsa och andlig utveckling?

— Det hör ihop. På samma sätt medför andlig utveckling oftast att man också tar mer ansvar för sin kropp. Man blir också känsligare för allt, även för vad man äter, och man söker sig då till bättre mat. Men jag vill förstås inte påstå att det alltid är så här. Jag träffar en hel del människor med god medvetenhet men dålig hälsa, liksom sådana som har god hälsa men låg medvetandenivå. Men jag tror ändå att det finns ett klart samband mellan det fysiska och det psykiska hos de här människorna. Den som har god medvetenhet men dålig hälsa skulle nog vara ännu sjukare utan sin medvetenhet, och den friska omedvetna skulle vara ännu omedvetnare utan sin goda fysiska hälsa.

— En del människor tror att de kan äta allt och sköta sig hur illa som helst bara de försöker utvecklas andligt. Andra tror att maten är allt. Inget av det är riktigt. Det gäller att hitta ba-

Donald Land kallar sig vetenskaplig konvalescent. Med det menar han att han håller på att återhämta sig efter att ha varit vetenskapsman en längre tid. För vetenskapen idag är sjuk. Den är omedveten och inriktad på sjukdom. Han säger det förstås delvis på skoj. Men det hör till hans nya medvetna liv och nya jobb att skämta. Nu sysslar Donald med att lära människor hur de blir friskare, och dit hör inte bara goda kostvanor, en positiv attityd och en etisk utveckling, utan också sinne för humor.

Donald är från början kemist, och han har även varit aktiv inom politiken. Det var delvis den kemiska forskningens inriktning som ledde honom in på nya vägar; den var alltför teknisk — bara vänster hjärnhalva användes — och den tjänade i första hand militära syften. Delvis var det också det politiska arbetet med organisationsfrågor — också tekniskt präglad — inom sjukvården, som fick honom att tänka om.

Idag tycker han att han har nytta av sin bakgrund både som kemist och som politiker — i förening med ett mångårigt engagemang inom fredsrorelsen och miljörorelsen. Allt detta har bidragit till att forma den helhetssyn som han utgår från i allt vad han lär ut.

lansen, envars egen rätta balans.

— Så den kan vara olika för olika människor då? Det kan vara okej för mig att äta lite kött och dricka litet sprit, men det är inte okej för dig — till exempel?

— Ja, ungefär så, fast jag vet inte om jag skulle ta oss som exempel. Vad jag menar är att man inte ska tvinga sig att gå för fort fram, och inte heller ha dåligt samvete om man inte klarar av att vara en total renlevnadsmänniska.

Donald höjer sitt ölglas leende och

njutningsfullt.

Han säger:

— Man vet till exempel att rökare inte bara tar skada av själva rökandet, utan även genom stressen av att oroa sig för sin hälsa och att skämmas inför och trakasseras av icke rökande arbetskamrater.

— Man kan också unna sig att göra undantag från goda regler då och då, säger han och försäkrar att han sällan dricker öl. Och han tillägger att man bör göra sina undantag medvetet och ha glädje av dem — inte tanklöst och slentrianmässigt som en följd av att man slår dövörat till för sitt bättre vetande.

Donald förklarar ytterligare sambandet mellan födan och andligheten. Han säger att vi alla har del i allt i universum och att maten är den närmaste fysiska kontakt vi kan ha med omgivningen. Därför är det viktigt att vi äter så levande, ren och obehandlad mat som möjligt. Ju mer osund och behandlad maten är desto mer ökar vår separation från universum. Vi kan också öka vår balans och därmed känsla av samhörighet med universum genom att äta mat som passar till och korrigerar vår personlighet. Tung, sammandragande mat bidrar till exempel till att skapa ett mer inbundet psyke och till en tendens att vilja begränsa och kontrollera. Sådan mat bör undvikas av den som redan har denna karaktär, men den kan passa den som ”flyger alltför högt i det blå”.

När Donald Land inte är ute och reser och föreläser på olika platser i världen, ger han konsultationer hemma i Kalifornien om personliga problem, kost och hälsa. Han kallar det näringsterapi. Råden han ger kan, mot bakgrund av hans holistiska grundsyn, lika gärna vara att börja meditera och förlåta en ovän som att springa i skogen eller äta mindre kött.

Det är inte bara individer som mår bra eller dåligt och som skapar bra eller dåliga personliga levnadsomständigheter och relationer. Det kan även vara företag och organisationer, förstås, men också nationer.

Donald Land säger att han mår bra i Sverige.

— Sverige verkar vara ett jämförelsevis friskt land. Folk är vänliga och välbalanserade. Man känner inte att det finns något underliggande vansinne här, som kan bryta ut när och var som helst — som hemma i USA. Här finns ju inte heller så mycket våld och extrema företeelser som i USA.

— Vad beror då denna nationella ohälsa på i USA?

— Bland annat en bristande etik, en långt driven materialism, en oerhörd överkonsumtion. USA har sex procent av jordens befolkning, men ca 35 procent av dess konsumtion. Och

Studiecirkel i

TEOSOFINS GRUNDTANKAR

(VISDOMENS SJU ÄDELSTENAR)

anordnas i Göteborg

varannan lördag kl. 14.00-17.00 med start den 13 sept.

Ingen kursavgift. Kursplan erhålls mot porto från Herbert Edlund, Skillnadsgatan 19, 461 53 Trollhättan, tel 0520-728 58, som också lämnar närmare upplysningar och tar emot anmälningar.

skuldkänslor. USA byggdes på slave-riet, och det finns rester kvar av värderingar och känslor från den tiden.

— Är inte också USA det land som har de flesta nytänkare och medvetna människor? Många av den nya etikens förespråkare kommer ju därifrån och lär resten av världen!

— Jo, det destruktiva föder motkrafter. Behovet av ett nytt tänkande känns trängande just i USA. Se föresten på vad man äter i USA! Det är nästan bara *junk food* (skräpmat) och *fast food* (snabbmat)!

— Hur ska man äta då?

— Man bör undvika preparerad mat, mat på burk och i viss mån också frusen mat, särskilt hela, färdiga rätter, och förstås vitt mjöl, vitt ris och socker.

— Och så bör man även ge själen

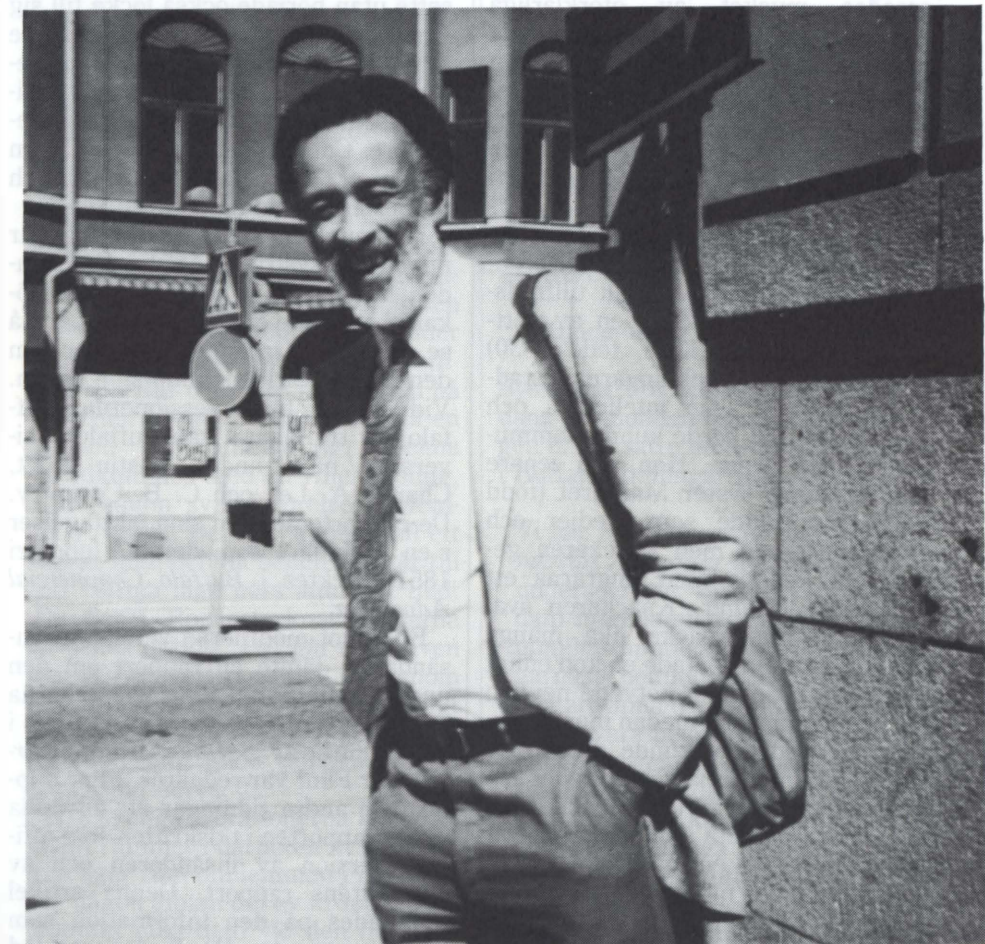
rätt näring?

— Just det! En frisk människa är en god människa. Hat, våld, rädsla, oghälsa... allt det där är tecken på ohälsa. Det gäller såväl för enskilda personer som för grupper och nationer.

— Och så var det det där med humor!

— Ja, kännetecknande för en frisk, högt andligt utvecklad människa är sinne för humor. För humor ger — och förutsätter — distans till en själv. En utvecklad människa kan se den egna personen ur ett högre perspektiv.

— Föreställ dig bara effekten på en del laddade situationer som är frambringade av människor som tar sig själva på blodigt allvar, om dessa människor kunde se sig själva med litet förlösande humor...

Donald Land

Andeknackningar avslöjade: en undersökning 1851 och dess följder

Av Vern L. Bullough

Systrarna Fox' andeknackningar undersöktes och förklarades av tre läkare i Buffalo. De troende försökte tiga ihjäl avslöjandet.

Den moderna spiritualistiska rörelsen inleddes 1848 i Hydesville i Wayne County i staten New York då J. D. Fox, hans hustru och deras döttrar oroades mycket av oförklarliga knackningar i det hus de nyligen hade flyttat in i. Det verkade som om knackningarna hade förekommit redan innan familjen Fox bodde i huset, men aldrig i lika stor omfattning, och det hela vållade stor uppståndelse i byn.

Diverse teorier framlades som förklaring på de mystiska händelserna, men ingen verkade särskilt tillfredsställande. Till slut drog en av döttrarna, Katherine (Kate, född 1830) slutsatsen att knackningarna åstadkoms av något slags intelligens, och att hon i så fall borde kunna kommunicera med denna. Hon, och senare hennes yngre syster Margaret (född 1836), uppträdde som medier och kommunicerade med knackaren genom att knäppa med fingrarna ett visst antal gånger. Knackaren svarade med att knacka lika många gånger. Man utarbetade en kod enligt vilken en knackning betydde nej och tre knackningar ja, medan mer komplicerade budskap kunde förmedlas genom att man ropade upp eller pekade på en bokstav i taget. På så vis fick systrarna veta att knackaren var vålnaden efter en gårdfarihandlare som hade blivit mördad i huset.

Strax därpå flyttade Katherine och hennes syster Margaret till Rochester där de bodde hos en tredje syster som

var gift, Ann Leah Fish. Flyttningen minskade inte deras förmåga att kommunicera med andevärlden, och deras knackningssessioner inte bara fortsatte utan började också locka till sig stora åhörarskaror. Snart strömmade folk till deras sessioner. När deras berömmelse tilltog kom sådana notabiliteter som Horace Greeley, James Fenimore Cooper och William Cullen Bryant och hälsade på systrarna och rapporterade om deras förmåga.

Uppmuntrade av sina framgångar uppträdde systrarna 1851 i grannstaden Buffalo, där "mängder av besökare" betalade en dollar var för att få se de underbara uppenbarelsena om den andra världen komma i dagen. Vid en av de första sessionerna i Buffalo var tre läkare från Buffalos universitet närvarande: Austin Flint, Charles A. Lee och C. B. Coventry. De rapporterade om sina iakttagelser i en insändare som den 17 februari 1851 trycktes i *Buffalo Commercial Advertiser*.

En något modifierad version av insändaren, jämte en rapport om den undersökning i full skala som läkarna hade genomfört, trycktes sedan i marsnumret av *Buffalo Medical Journal*, där Flint var redaktör. Flint uppmånade andra tidningar att använda sig av rapporten i tidskriften som officiell version av insändaren och av kommitténs rapport. Denna artikel grundades på den information som fanns i rapporten (1). Insändaren löd som följer:

Till redaktören för *Commercial Advertiser*.

Nyfikenheten har fått oss att besöka det rum i Phelps House där två kvinnor från Rochester (fru Fish och fröken Fox) säger sig visa *övertygande* manifestationer av andevärlden, med vars hjälp kontakt kan upprättas med avlidna vänner m m, och då vi kommit fram till en fysiologisk förklaring av detta fenomen, en förklaring vars riktighet har bevisats i ett fall som senare observerats, så anser vi att ett offentligt uttalande är av nöden, då ett sådant kanske kan förebygga ytterligare slöseri med tid, pengar och godtrogenhet (för att inte tala om känslor och filosofi) i samband med detta bedrägeri, som så länge krönts med framgång.

Förklaringen tvingas nästan fram av logiken när man tillämpar det resonemang som så ofta används vid diagnos av sjukdomar, nämligen *uteslutningsmetoden*. Vi kom fram till förklaringen med hjälp av denna metod före den demonstration som sedan skett.

För det första måste man antaga att manifestationerna inte skall betraktas som andliga om de kan förklaras fysiskt eller fysiologiskt. Icke-materiella förklaringar bör tillgripas först sedan de materiella visat sig otillräckliga. Vi bör alltså *utesluta* andliga orsaker på detta undersökningsstadium.

För det andra kan man ta för givet

att knackningarna inte orsakas av artificiella anordningar som kvinnorna har i sin omedelbara närhet och gömmer med kläderna. Denna hypotes kan uteslutas då det framkommit att kvinnorna vid upprepade tillfällen blivit grundligt undersökt av kvinnliga kommittéer.

Det är uppenbart att knackningarna inte förorsakas av maskineri fäst vid bord, dörrar m m, då de hörs i olika rum, och i olika delar av samma rum, där kvinnorna vistas, men alltid i närheten av den plats där kvinnorna just befinner sig. Denna mekaniska hypotes kan alltså *uteslutas*.

Detta om det *negativa* bevismaterialet. Nu över till det *positiva* material som har med frågan att göra.

Vi iakttog noga de båda kvinnornas ansikten. Det var uppenbart att ljuden åstadkommes av den yngre system, och att en viljeanssträngning inbegreps. Hon försökte uppenbarligen dölja alla spår av avsiktliga ansträngningar, men härvidlag lyckades hon inte. En viljeanssträngning var uppenbar, och det var tydligt att hon inte kunde fortsätta med den någon längre tid utan att bli trött.

Om man alltså utgår från detta positiva faktum så uppstår frågan på vilket sätt viljan kan träda i kraft på ett sådant vis att ljud (knackningar) åstadkommes utan några synliga kroppsrorelser. De viljestyrda musklerna är de enda organ (förutom dem som hör till själva psyket) över vilka viljan kan öva någon direkt kontroll. Men musklernas sammandragningar ger inte upphov till några uppenbara ljud i själva musklerna. Om musklerna skall kunna utveckla hörbara vibrationer måste de därför påverka de kroppsdelar vid vilka de är fästade. Nu stod det ganska klart att knackningarna inte åstadkommes med *rösten*. Så kan inte ske utan att andningsmusklerna rör sig, vilket genast skulle leda till upptäckt. Om vi alltså *utesluter* rösten som ljudkälla, så är den enda *möjliga* källan till ljuden i fråga, vilka som vi redan sett måste åstadkommas av viljestyrda muskelsammandragningar, en eller flera av skelettets rörliga delar. Med ledning av de viljestyrda musklernas anatomiska fästen kvarstår denna förklaring som den enda tänkbara.

Med hjälp av en analys som genomförs på detta vis kommer vi därför fram till övertygelsen att knackningarna, om man antar att dessa inte är av andlig natur, åstadkommes med avsikt genom de viljestyrda musklernas styrning av lederna.

Diverse fakta kan anföras för att visa att ledernas rörelser under vissa omständigheter kan åstadkomma detta knackningsfenomen,

Systrarna Fox, Margaret och Kate tillsammans med den tredje system, Leah.

men nu behöver vi inte nämna dessa. Av en egendomlig händelse har vi, sedan vi kommit fram till ovannämnda slutsats rörande ljudens källa, kommit att iakttaga ett fall som bevisar att ljud exakt identiska med andeknackningarna kan åstadkommas av *knäleden*.

En mycket respektabel dam, i denna stad, har förmåga att utveckla ljud som både till arten och graden liknar dem som bedragarna från Rochester sägs locka fram från andevärlden. Vi har bevittnat frambringandet av ljud från den nämnda damen, och vi har tillåtits undersöka den mekanism varmed de frambringas. Vi vill inte här gå in på en detaljerad anatomisk och fysiologisk förklaring, utan nöjer oss med att säga att då knäligamenten slappnar av, då musklerna är i verksamhet och då den lägre extremiteten pressas mot en punkt som bjuder motstånd, så rör sig skenbenet (*tibia*) sidledes över den nedre ytan på lårbenen (*femur*), vilket leder till en partiell sidoförskjutning. Denna åstadkommes med en viljehandling, utan någon synlig rörelse av lemmen i fråga. Den ger upphov till ett starkt ljud, och då benen återgår till sitt riktiga läge hörs ännu ett ljud. De flesta Rochesterknackningarna är också dubbla. Det går dock även att få fram ett ensamt ljud genom att förskjuta benen tillräckligt snabbt och kraftfullt och sedan låta det långsamt glida tillbaka, varvid inget ljud höres.

De synliga vibrationerna hos föremål i rummet i närheten av operatören äger rum om lemmen i fråga, eller någon annan del av kroppen, har kontakt med dem vid den tidpunkt då ljuden frambringas. Kraften då benen halvt förskjuts i förhållande

till varandra är nog för att tydligt få dörrar, bord m m att vibrera om de har kontakt. Ljudets intensitet kan varieras i proportion till muskelsammandragningarnas kraft, vilket gör knackningarnas skenbara källa mer eller mindre klar.

Vi har bevittnat så många upprepningar av experiment i det nyss nämnda fallet att vi fått höra alla de ljudfenomen som uppträtt i samband med Rochesterknackningarna, och utan några ytterligare förklaringar vid detta tillfälle tecknar vi våra namn, vittnande om de fakta som ryms i den föregående, snabbt nedtecknade framställningen.

17 feb. 1851
AUSTIN FLINT, M. D.
CHARLES A. LEE, M. D.
C. B. COVENTRY, M. D.

Buffalos universitet

Systrarna Fox kunde inte lämna sådana påståenden obesvarade, och dagen därpå satte de in följande annons i Buffalos tidningar (2).

Vi har fått veta av en artikel i *Commercial Advertiser* att ni nyligen har undersökt en mycket respektabel dam i denna stad och att ni därigenom har upptäckt "Rochesterbedragarnas" hemlighet. Då vi ej är villiga att finna oss i anklagelsen att vi skulle vara bedragare, är vi mycket villiga att genomgå en riktig och anständig undersökning, under förutsättning att vi kan välja tre manliga och tre kvinnliga vänner att vara närvarande vid tillfället. Vi kan försäkra allmänheten att ingen är angelägnare än vi att röja ursprunget till dessa mystiska manifestationer. Om de kan förklaras utifrån "anato-

miska" och "fysiologiska" principer har världen rätt att kräva att undersökningen görs och vår "humbug" blottas. Då allmänheten synes ådagalägga stort intresse för denna fråga skulle vi vilja påpeka att en undersökning så tidigt som det är lägligt skulle vara acceptabel för undertecknade.

Ann L. Fish
Margaretta Fox

De tre läkarna gick med på att göra undersökningen, och de träffade de båda kvinnorna och deras vänner den 19 februari 1851.

De båda kvinnorna från Rochester satt på en soffa. Efter en liten stund började knackningarna. De fortsatte ett tag med hög ljudstyrka och i snabb följd. "Andarna" tillfrågades sedan "om de ville manifesteras sig under sessionen och svara på frågor". En serie knackningar följde och tolkades som ett jakande svar. De båda kvinnorna sattes sedan på två stolar nära varandra. Deras hälar vilade mot kuddar, de nedre extremiteterna hölls utsträckta, tårna upphöjda och fötterna åtskilda. Syftet med detta experiment var att se till att kvinnornas kroppsställning var sådan att ligamenten i knälederna hölls spända och så att de inte fick tillfälle att pressa med foten. Vi var ganska säkra på att den förskjutning av benen som var nödvändig för att ljudet skulle kunna uppstå inte kunde åstadkommas utan att den ena foten hade stöd mot den andra eller mot någon fast punkt.

Sällskapet satt i halvcirkel och väntade tyst på *manifestationerna* i mer än en halvtimme, men "andarna", som brukade vara så högljudda, var nu stumma. Den yngre systemens ställning ändrades sedan så att hon fick sitta med de nedre extremiteterna utsträckta på soffan, medan den äldre systemen satt som vanligt i soffans andra ände. "Andarna" fann inte för gott att göra sin närvaro känd under dessa omständigheter, trots att de upprepade gånger ombads göra detta. Det sistnämnda experimentet styrkte teorin att den yngre systemen ensam åstadkommer knackningarna. Dessa experiment fortsatte tills kvinnorna själva medgav att det inte tjänade någonting till att fortsätta med dem just då i förväntan om *manifestationer*.

Då de båda kvinnorna satte sig som vanligt på soffan började knackningarna höras mycket snart. Då föreslogs ett annat experiment. Alla gick med på detta, trots att redan det första enligt vår uppfattning var nog som underlag för en klar

slutsats. Det nya experimentet gick ut på att någon skulle gripa om de båda kvinnornas knän på ett sådant sätt att den som grep skulle känna en eventuell sidoförskjutning av benen. Greppet togs utanpå kläderna. Meningen var inte att det skulle förhindra ljudet, utan att det skulle fastslå om detta kom från knäleden. Det är uppenbart att detta experiment för en iakttagare var mycket mindre övertygande än det första, ty om benen rörde sig märkbart så skulle det enda som tydde på detta vara uttalandet från dem som höll om knäna. Händerna hölls i läge flera minuter åt gången, och experimentet upprepades ofta under loppet av en timme eller mer, med negativt resultat. Detta vill säga att det hördes många knackningar när ingen höll om knäna, och inga när någon gjorde det, utom vid ett tillfälle då greppet avsiktligt lättades något (det hölls då av doktor Lee). Då hördes två eller tre svaga, enstaka knackningar, och doktor Lee försäkrade genast att han tydligt kände hur benen rörde sig. Vi prøvade flera gånger experimentet att gripa tag i knäna så snart vi hann när knackningarna började. Effekten blev varje gång att *manifestationerna* genast tystnade.

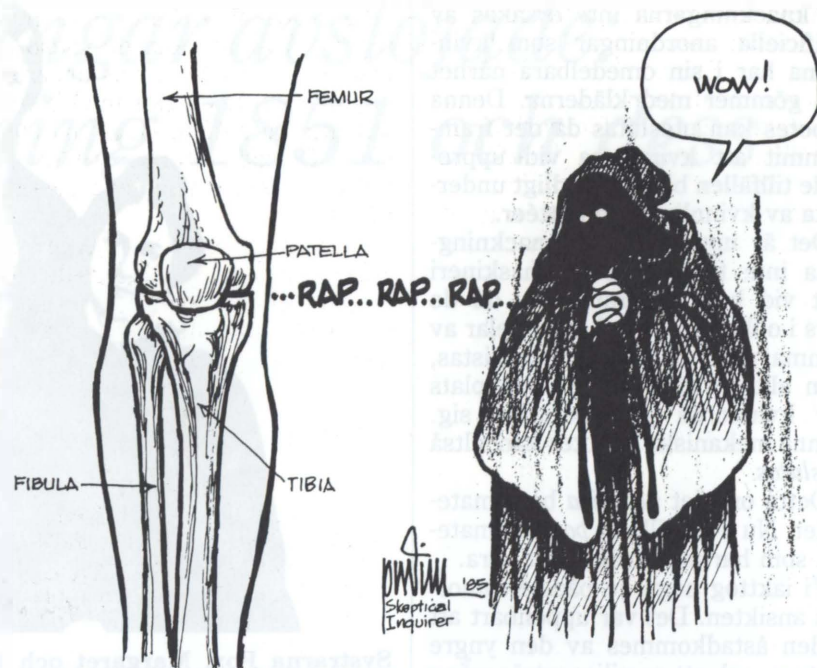
Därpå diskuterades förslaget att förbinda knäna. Invändningar gjordes mot detta experiment från kvinnornas vänner, såvida vi inte ville gå med på att detta experiment skulle anses ensamt avgörande. Vi hade vid detta tillfälle inga praktiska möjligheter att göra kvinnornas ben orörliga, varför vi vägrade att ge experimentet en sådan betydelse. Detta var det experiment kvinnorna hade sett fram emot och som vi antar att de trodde skulle sluta med de-

ras triumf. Ett bandage som anbringats ovanför och nedanför knäskålen (*patella*) och som tillät knät att böjas, skulle förmodligen inte förhindra en förskjutning, och vi hyser föga tvivel om att kvinnorna från Rochester hade försäkrat sig om detta innan de inbjöd till undersökningen. Om det skulle bli nödvändigt att upprepa experimenten på andra orter, för att avslöja bedrägeriet, så skulle vi vilja föreslå att man inte fäster någon vikt vid bandaget. Rikligt med binda, med spjälor i sidled, fast anbringade, så att extremiteterna hålls utsträckta och så att lederna inte kan röras, skulle utan tvivel hejda alla ljud som inbegriper knäleden. Man bör lägga märke till att vi i vår framställning inte påstår att denna led är den enda källan till ljuden, och om våra första experiment kring denna led hade misslyckats, så skulle vi ha fortsatt med att experimentellt pröva andra leder. Som läsaren kan inhämta visade sig detta dock helt onödigt. Slutsatsen synes klar att *Rochesterknackningarna* kommer från knäleden. (3)

Flint, författaren till artikeln i *Buffalo Medical Journal*, fortsatte med att nämna flera andra fall med personer som kunde frambringa ljud med lederna. Han undrade hur systrarna från Rochester kunde bevara sin hemlighet så länge när förmågan att frambringa sådana ljud var så spridd, och han drog slutsatsen att människor trodde därför att de ville tro.

I en aktuell artikel i april i samma tidskrift om systrarna från Rochester rapporterade Flint att de

fortsatte att hålla sammankomster på dags- och kvällstid i Buffalo, väl

besökta fram till den 25 februari/ då de ganska brådstörtat avvek till okänd ort. Strax efter det att hemligheten med knackningarna hade avslöjats skedde en förändring i föreställningarna. Själva knackningarna blev nu mindre viktiga, och "andarna" var välvilliga nog att ringa i klockor, slå på gonggongar, spela banjo, sparka på bord och stolar m m för utvalda och beundrande åskådare. (4)

Trots att många blev besvikna på knackarna fanns det tillräckligt många troende kvar i staden för att salongen skulle fortsätta att fyllas. Systrarna tillät dock inga ytterligare undersökningar av deras nummer, och när en ung "gentleman" i publiken försökte titta under bordet för att se efter om kvinnorna själva sparkade på cymbaler, gonggongar och banjor, så kastades han ut.

Enligt allt sunt förnuft borde erfarenheterna från Buffalo ha inneburit slutet på systrarna Fox' saga. Det gjorde det inte. I stället förtegs eller tystades avslöjandet i Buffalo medvetet av den växande skaran spiritualister. Dessutom gav systrarna Fox en bra föreställning. 1856 sade en entusiast rent ut:

"Kom så går vi in och tittar på Kate Fox! Det kostar ingenting. Bra föreställning. Billigt." (5)

1852-1853 för Katherine Fox till London med sitt nummer. Som fru Hayden fortsatte hon där att trollbinda publiken och väckte intresse för spiritualismen i hela England. Senare, 1870, tappade hon tron på det hon höll på med och fördömde spiritualismen som humbug.

Varje så kallad manifestation som jag manat fram i London eller någon annanstans har bedrägeri. Många gånger har jag gråtit därför att jag föder in i ett sådant liv då jag var ung och oskyldig. (6)

De trogna struntade i hennes avståndstagande och sade i stället att hon blivit så alkoholiserad att man inte kunde bry sig om hennes utbrott. *Society for Psychical Research* slätade i sin senare publicitet över att fru Hayden var en av systrarna Fox och betecknade henne i stället som spiritulist från Boston. Sällskapet nämnde visserligen möjligheten att knäppa med knäna men lät förstå att en sådan förklaring var mycket osannolik och vägrade att acceptera Flints rön. (7)

1888 förklarade Margaret Fox Kane, som också fördömde spiritualismen som bedrägeri, att de från början hade frambringat ljuden genom att fästa ett äpple i ett snöre och dra det nedför trappan. Senare kom Katherine, och strax därpå Margaret, på att de kunde få fram samma ljud genom

att knäppa med tårna. Flint misstog sig alltså i fråga om detaljerna men hade rätt i princip. Hans experiment, i synnerhet då de satt med benen utsträckta på soffan, skulle ha avslöjat detta. De båda systrarna tillät inga ytterligare experiment senare i sin karriär. (8)

Kort sagt: ibland känner man igen saker och ting mer ju mer de förändras. Troende som vill tro kommer också att göra det oavsett åt vilket håll bevisen pekar.

Noter

1. Austin Flint: "Discovery of the Source of the 'Rochester Knockings'", *Buffalo Medical Journal* nr 6 1851, s. 628-642. Det här återgivna brevet finns på sid. 631-632. I inledningen till sin redogörelse talar Flint om att han kom på lösningen till knackningarna genom en god vän vars hustru kunde göra samma sak.
2. Ibid., s. 634.
3. Ibid., s. 634-636.
4. Austin Flint: "Rochester Knockings", *Buffalo Medical Journal* nr 6 1851, s. 699-700.
5. Ronald Pearsall: *The Table Rappers* (New York: St. Martin's Press 1972), s. 65.

Rättelse ang. systrarna Fox

Jag gjorde tydligen ett misstag i artikeln om systrarna Fox. Kate Fox gifte sig med H.D. Jencken från Boston, inte med W.R. Hayden. Det är riktigt att hon reste till London och gjorde demonstrationer där, liksom Mrs Hayden, som också var från Boston. Sällskapet för psykisk forskning skyldes alltså inte över att Mrs Hayden var en av systrarna Fox (vilket hon inte var). Man ignorerade bara Mrs Jenckens besök. Jag ber om ursäkt för misstaget.

Vern L. Bullough

Kapitalister mot kärnvapen. Forts.

i vinst, vilket exempelvis Bertil Ohlin pläderade för redan på 30-talet, inte ger de goda effekter som Super Akter ger.

Hur som helst. Vi har läkare mot kärnvapen, författare mot kärnvapen. Och så vidare. Det verkar som om vi nu också får kapitalister mot kärnvapen.

Speiser vann processen mot General Motors åt Ralph Nader. Ska han vara lika framgångsrik i sitt försök att utjämna motsättningarna mellan våra supermakter?

6. Ibid., s. 55-56.

7. Som ett bra exempel, se Eleanor Mildred Sidgwick: "Spiritualism", i *Encyclopedia Britannica*, 11e upplagan (1911), s. 705-708. Eleanor Mildred Sidgwick var sekreterare åt *Society for Psychical Research* och denna artikel, till skillnad från de flesta andra i samma upplaga, anförde inga skäl för och emot utan behandlade spiritualismen som ett verkligt fenomen som kunde undersökas vetenskapligt, vilket sällskapet också förmodades ha gjort. Till och med de som i vår tid tror på psykiska fenomen skulle bli generade över den förvrängda uppfattning som där kommer till uttryck.

8. Joseph F. Rinn: *Searchlight on Psychical Research* (London: Ridder & Co. 1954), s. 60-61.

Artikeln är med tillåtelse översatt från tidskriften *The Skeptical Inquirer*, "Spirit-Rapping Unmasked: An 1851 Investigation and its Aftermath", Vol. X, No. 1, Fall 1985, p. 60.

Artikelförfattaren Vern Bulloch är dekan vid natur- och samhällsvetenskapliga fakulteten, State University College of New York i Buffalo.

Översättning: GUNNAR GÄLLMO

Targ

Russell Targ, känd för bland annat experiment med "fjärrsyn" på SRI International i Kalifornien, återvänder nu till heltidsforskning inom fysiken. Han specialiserar sig på laser och elektrooptik. Men han kommer att syssla med parapsykologi på fritiden.

När han ser tillbaka på 14 års arbete inom parapsykologin, säger han:

— Vi gjorde stora framsteg i det vi åstadkom större exakthet och tillförlitlighet hos psi. Vi fick ett upprepbart experiment. Men som fysiker gjorde vi inga större framsteg i vår strävan att anknyta psi-fenomenen till den moderna fysiken. Kanske kan de följande tio åren sprida ljus över de mekanismer som ligger bakom psi.

Targ tror att parapsykologiska förhållanden beror på att allting på något sätt hänger ihop.

— Det är som om vi lever i något slags holografisk soppa. Vi är alla närmare varandra i tid och rum än vi är enligt en naiv realistisk uppfattning. Och detta är inte bara en teori; vi kan observera det.

Källa: Brain/Mind Bulletin 3 mars 1986.

Håkan Blomqvist

På UFO-fronten

Någonting bättre än människan

Tre män på vandring i ett till synes oändligt ökenlandskap. Hettan är närmast outhärdlig. De har nyligen kraschlandat på en okänd planet och farkosten de kom med är totalförstörd.

De tre astronauterna har skickats ut från jorden för mycket länge sedan. Eftersom de färdats nära ljushastigheten har tiden nästan stått stilla. Någon chans att återvända till jorden finns inte och även om de skulle komma tillbaka så vore deras anhöriga och vänner döda och begravda för hundratals år sedan.

Livet hänger på en mycket skör tråd. Alla tre är väl medvetna om att de måste hitta vatten och växtlighet inom 48 timmar. Sedan är de små förråden slut. Därefter återstår bara en långsam, kvalfull död.

Inför dessa utsikter för ödesgemenskapen männen närmare varandra och de börjar diskutera vad det ytterst var som fick dem att lämna jorden och bege sig ut på en rymdexpedition där chanserna att återvända var närmast lika med noll.

Det visar sig att männen representerar tre vitt skilda psykologiska typer. För en av astronauterna är äran och berömmelsen den starkaste drivkraften. Känslan av att vara först och den som vågar.

Den andre mannen är vetenskapsman ut i fingerspetsarna. Han skulle kunna gå ner i en aktiv vulkan om det gav honom några nya forskningsresultat. Sökandet efter kunskap är hans drivkraft.

Den tredje mannen, som också är kapten för expeditionen, skrattar lite cyniskt åt sina kolleger. Men vad är då dina motiv, undrar de?

Kaptenen stannar upp, riktar blicken mot himlavalvet och svarar:

— Jag är också en sökare, men mina drömmar är inte som era. Jag kan inte låta bli att föreställa mig att det någonstans i universum måste fin-

nas någonting som är bättre än människan.

Scenen är säkert bekant för många. Den är hämtad ur den mästervetenskapen science-fictionfilmen *Apornas Planet* från 1968, med Charlton Heston i huvudrollen. Filmen bygger på en roman av den franske författaren Pierre Boulle.

Någonting bättre än människan, det kan stå nästan som ett lösenord för alla filosofer och vetenskapsmän som gett sig i kast med de existentiella problemen. Kan denna bisarra varelse som kallas människa verkligen vara skapelsens krona? Många tänkare har också menat att det är något grundläggande fel med jorden och dess invånare. Som om vi vore strandsatta på de fördömdas ö — ett Alcatraz i kosmiskt format.

"Janus" var en av de sista böckerna från Arthur Koestlers penna, innan han tog sitt liv i sitt hem i London 1983. Där sammanfattar Koestler mycket av sitt tänkande och sökande. Ett kapitel ägnas för övrigt åt UFO-problematiken. Han skriver:

"Om en opartisk observatör från en mera avancerad planet kunde fånga in människans historia från Cro-Magnon till Auschwitz i ett enda svep, skulle han otvivelaktigt dra slutsatsen att vårt släkte i vissa avseenden är en beundransvärd men på det hela taget en mycket sjuk biologisk produkt, och att konsekvenserna av denna mentala sjuklighet väger långt tyngre än de kulturella framstegen med tanke på möjligheterna till en långvarig fortlevnad". (1)

Det kan kanske vara en smaksak vad man väljer för termer för att beskriva människans liv på jorden. Iskallt helvete eller absurd mardröm i bästa Kafka-stil ligger nära till hands. Pessimism? Absolut inte! Däremot realism, ett objektivt konstaterande av sakernas tillstånd. Se människan!

De existentiella villkoren på detta

stoffkorn har aldrig varit särskilt lysande. Krig, sjukdomar och de oräkneliga formerna av socialt och andligt förtryck har effektivt krossat de motsträviga. Om man med örnens blick eller kanske snarare satellitens öga idag sveper över jorden kan man konstatera att cirka femtio procent av mänskligheten är fångar i politiska diktatorsystem. En stor del av den övriga mänskligheten har effektivt gjorts till psykologiska krymplingar genom kunskaps- och livsfientliga skuldkulturer typ kristendom och islam. För att inte tala om alla som får söka sin föda i soptunnor.

Här och var finns små fickor av frihet och utvecklingsmöjligheter, men även dessa kommer sannolikt inom en snar framtid att utplånas genom krig eller miljöförstöring. Klockan är en minut i tolv och känslan av Götterdämmerung — gudaskymning — kan inte undgå att påverka någon människa.

I protest ställer vi oss på berget och, likt en livstrotsande Byron, knyter näven åt makterna. Varför sattes jag här? Men så plötsligt, som från ingenstans, dyker en lysande farkost upp inför vår förvånade blick. Den transcendent skönheten i den ljudlösa tingesten som svävar förbi får oss att sänka näven och stoppa floden av invektiv. Något fullständigt okänt och nytt har påverkat livssituationen. Tillvaron kan därefter aldrig bli densamma. Den berömde sufilararen Idries Shah skulle kalla det "learning through astonishment" — inläring genom förvåning.

Personer som ställs inför en närobervation av UFO blir aldrig riktigt samma människor efter händelsen. UFO-upplevelsen har en katalysatoreffekt på medvetandet. Pollenkungen Gösta Carlsson från Ängelholm berättar så här om sitt möte med UFO-varelser en majkväll 1946:

— Men den kvällen i gläntan för-

Bröder från rymden — eller fångvaktare? Ill. Gene Duplantier.

ändrade hela mitt liv. Jag började läsa böcker om naturvetenskap och medicin, sånt som aldrig intresserat mig förut. (2)

Det finns i UFO-fenomenet en potentialitet, en möjlighet av tefaten som en faktor x i vår planets utveckling. Om man ser stormakterna i öst och väst som de två huvudagerande, så skulle tefaten kanske kunna kallas

den tredje kraften. UFO-observationer kring militära baser och atomkraftanläggningar gör teorin bestickande.

Men man måste också vara väl medveten om faran att på något vis sätta sin tillit till tanken på "frälsare från rymden". Det är en föreställning som oerhört lätt kan utnyttjas av diverse politiska och religiösa grupperingar.

Ändå finns den där, möjligheten av en positiv och kulturförnyande kontakt med andra civilisationer. Till och med K. Gösta Rehn, som annars brukar vädra sitt förakt för den mera kulturellt inriktade Adamskifalangen inom UFO-rörelsen, skriver i sin bok "Tefaten är här":

"Tefaten verkar förintande på den religiösa världsbilden. Dock ger de en lyftning, ett löfte om en kontakt med kosmos." (3)

Det är intressant att följa UFO-rörelsens snart 40-åriga historia som kulturimpuls. Hur tankar, teorier och förhoppningar knutits till tefaten under olika decennier av 1900-talet. De första UFO-organisationerna startades i början av 50-talet. Med några få undantag var de alla starkt inspirerade av kontaktpersoner och deras budskap, typ George Adamski, Orfeo Angelucci, Daniel Fry m.fl. Det knöts stora förhoppningar om en snar kontakt med "våra bröder från rymden". Två kända tefatspersonligheter, George van Tassel och Gabriel Green, ställde till och med upp som presidentkandidater i USA med politiska program grundade på rymdmänniskornas filosofi. Gabriel Greens slogan var för övrigt "Abe in 1860 — Gabe in 1960".

Men UFO-kontaktrörelsen var ett typiskt 50-talsfenomen. Med ungdomsrevoltens årtionde förändrades bilden och tongångarna blev dystrare när flera kontaktpersoner visade sig vara opålitliga samtidigt som mängden bisarra fall av typ ombordtagningar blev allt vanligare.

Lou Zinstag, schweizisk representant för Adamski på 1950-talet, summerar intrycken i sin biografi skriven tillsammans med engelsmannen Timothy Good: "De svaga tecknen på en ny gryning vid horisonten utifrån vilken inte bara Adamski agerade har nästan försvunnit... Ändå tror jag inte att alla (rymdmänniskorna - HB) har lämnat oss; en del kan fortfarande finnas kvar, obemärkta — och sorgligt tysta". (4)

Idag är det huvudsakligen de forskningsinriktade ufologerna som är kvar i UFO-rörelsen. De religiösa

idealisterna har till stor del försvunnit. Hoppet om en positiv kontakt med bröderna från rymden har försvunnit.

Men ändå fortsätter tefaten att visa sig över hela vår värld. Jag nämnde tidigare teorin om jorden som någon slags interplanetarisk fångkoloni. Kanske är det i själva verket fångvaktarna som håller ett vakande öga på oss?

— Många människor tror att utomjordiska varelser söker kontakt med oss på jorden, men jag håller inte med om det, säger John A. Ball, astronom vid Harvarduniversitetet i USA. Jag tror att dessa varelser har placerat oss i ett slags naturreservat, liknande de fridlysta områden i vilka vi låter andra varelser leva ett eget liv. (5)

Det är intressant att notera att trots skiljaktigheterna i budskapen så påstod i stort sett alla de tidiga kontaktpersonerna att rymdmänniskorna förklarar jorden vara en plats där man placerat bråkstakar från andra planeter. Jorden var en planet i karantän.

Samma tanke går också som en röd tråd i den esoteriska traditionen. Temat varierar på olika sätt i teosofin och hos Alice Bailey, men också i den spiritualistiska litteraturen. Den brittiske flygmarskalken Lord Dowding, som för övrigt själv var spiritualist, har tagit upp föreställningen i boken "The dark star".

Den svenske esoterikern Henry T. Laurency formulerar tankegången på följande sätt i en av sina skrifter:

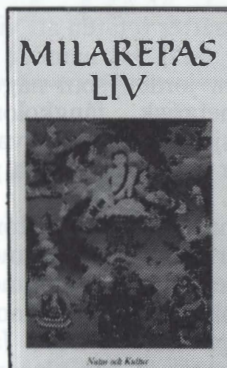
"Tyvärr är just vår planet solsystemets 'slaskhink'. Hit har överförts monader med repellerande grundtendens från andra planeter och även solsystem, sådana hattypen som vållat oreda i planeter med individer av attraherande tendens." (6)

Föreställningen om jorden som en fångkoloni eller interplanetariskt dånhus verkar ju inte alltför otrolig när man ser sig omkring. Men då uppstår naturligtvis den besvärande frågan — vad gör då jag här?

Noter

1. Arthur Koestler: Janus. Korpen, Göteborg 1981, s. 12.
2. Hemmets Journal nr. 45, 1979.
3. K. Gösta Rehn: Tefaten är här. Zindermans 1973, s. 157.
4. Lou Zinstag & Timothy Good: George Adamski — the untold story. Ceti Publications, Beckenham, Kent, England 1983, s. 100.
5. UFO-Information, nr. 5, 1974, s. 21.
6. Henry T. Laurency: Livskunskap ett. Förlagsstiftelsen Henry T. Laurency, Skövde 1986, s. 357.

BOKNYHETER FRÅN NÄCKROSEN

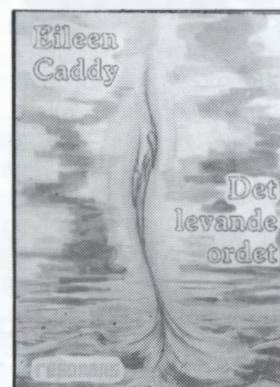

MILAREPAS LIV

Lhalungpa, L.
Inb. 309 sid. 140.00 Kr.
Denna biografi över det buddhistiska helgonet Milarepa, berättad av hans lärjunge Retchung, är en gripande skildring av en plågad människas sökande efter andlig klarhet och befrielse. Berättelsen ger dessutom en inblick i tibetanskt liv och tänkande.

DET LEVANDE ORDET

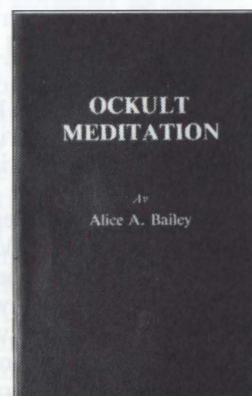
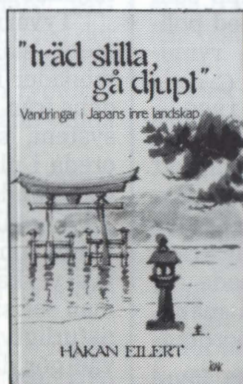
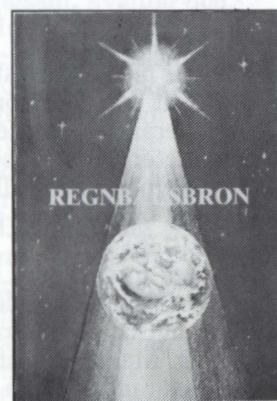
Hft. 111 sid. 100.00 Kr.
Caddy, E.
Eileen Caddy är en av grundarna till Findhorn i Skottland, ett av Europas äldsta andliga centra som utvecklas och fungerar efter den nya tidsålderns idéer. Idag finns hon fortfarande kvar på Findhorn och hjälper till att hålla centrets andliga fokus, och i denna bok finns samlat poetiska böner och meditationer som hon fått ta emot vid olika tillfällen.

REGNBÅGSBRON

Hft. 199 sid. 130.00 kr.
"Två Lärjungar"

Författarna till denna bok är medvetna, arbetande lärjungar inom Dwal Khuls Ashram, och de förmedlar här en inblick i Den Uråldriga Vidsomen, "Mysterieläran". Regnbågsbro-serien är ägnad att hjälpa den studerande med reningen av personlighetens kroppar, eter- eller energikroppen, astral- eller emotional-naturen och det lägre sinnet eller det omedvetna självet.

TRÄD STILLA, GÅ DJUPT

— Vandringer i Japans inre landskap
Eilert, H.

Inb. 134 sid. 84.000 Kr.
Denna samling berättelser skildrar de andliga och kulturella strömfåror som löper samman i dagens Japan, sedda genom författarens personliga vinkel. Shinto, buddhism, taoism, konfucianism och kristendom möts och blir en fruktbar jordmån för en dialog, där insikter både från öst och väst kan tas till vara.

OCKULT MEDITATION

Bailey, A.
Hft. 292 sid. 120.00 Kr.
Den tibetanske mästaren Dwal Khul förmedlar genom Alice Bailey sin visdom och sina visioner om en ny tid. I denna bok läggs tonvikten vid meditationens syfte, inte som en självcentrerad omsorg om den egna andliga utvecklingen, utan som ett redskap för att forma individen till ett instrument för förverkligandet av Guds Plan.

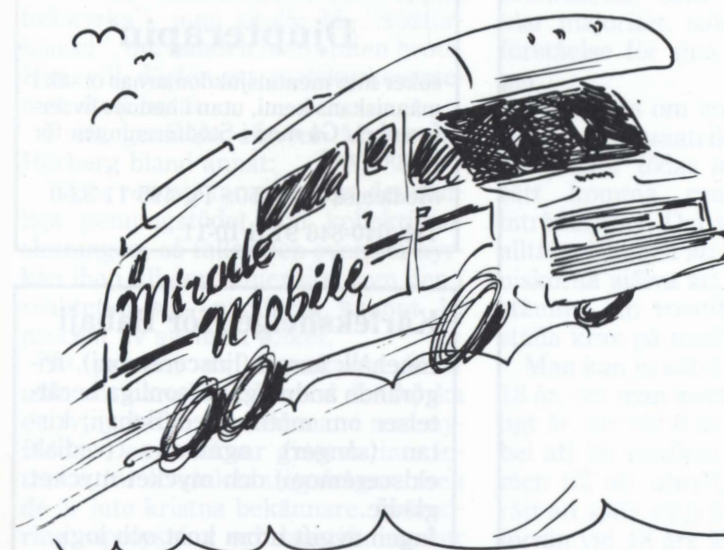
Böckerna kan beställas från

Näckrosen Bokhandel

Storgatan 10, Box 3022, 400 10 Göteborg
Tel. 031-13 60 85, 13 60 20

Sökarguiden

"A Course in Miracle-bus på Sverige besök"

Introduktionskurs/föreläsning
5/8 kl. 19.00 Cafe PAN

Seminarier 6 & 7 sept Kontakta
Ove Björklund 08-440910 (PAN)

Ombud på bussen är Gerben & Miriam Audriessen
från England på väg "Jorden Runt" med "A Course in Miracles"-budskapet.

"Meeting the Master"

Yogi Bhajan på Cafe PAN

21/8 19.00 och 22/8 19.00 Ring 08-440910
Yogi Bhajan är grundare till 3HO Foundation i USA

KURS i Kreativ Visualisering

Stockholm 30-31/8 och 25-26/10
Göteborg 8-9 nov (Göteborgs Hälsocenter)
För program & information RING 08-303072

ÖPPNA DITT FÖNSTER 12-14/9

NYTT PROGRAM!
Göteborgs
Hälsocenter
Bredviksv. 54
42167 V. Frölunda
031-28 6812

TERAPI
&
HEALING
kursprogram
Start
23-24/8
Yngve Asplund
Ringeriksgatan 14A
DK-2100 København
Danmark
00946-1199168

NYA HORIZONTER
Ring eller skriv efter
program för hösten!
RARUM
Box 2030 182 02 Danderyd
08-7559070

Sänd ditt
material till

Sökarguiden
Box 45505 10430 Stockholm
Allt som vi tar in kommer med!

VILÖSKUR med
ALMA NISSEN
22/9 - 4/10

med Johan Wretman
insp. av Paul Solomon, Analytic Trilogy
och "A Course in Miracles"
SÖLSÖKETHEM, Broby 1187
770 12 Sunnansjö 0240-91685

Trollspråk

Av Hugo Hamilton (1849-1928)
riksdagsman, talman, statsråd.

Tumpar du i kallimavandra?
sa det första trollet till det andra.

Nej, men linkelunk är buritrösta
sa det andra trollet till det första.

Det var inte underligt minsann,
att de inte alls förstod varann.

J. Allen Hynek död

F d professorn i astrofysik J. Allen Hynek har avlidit. Han var en av världens främsta kännare av UFO-fenomenet. Vi återkommer med en minnesartikel.

Djupterapin

söker inte mentalsjukdomarnas orsak i människans kemi, utan i hennes livserfarenhet. Gå med i Stödföreningen för Djupterapi!

Medlemsavgift 150:- Pg 495 11 33-0
Tel. 040-846 91 ti 10-11.

Kärlekshelger för Babaji

Innehåll: aarati (ljusceremoni), frigörande andning, personliga berättelser om möten med Babaji, kirtan (sång), agnihotra (vedisk eldsceremoni) och mycket mycket glädje.

Ingen avgift utom kost och logi.
För närmare information kontakta Ram Lugai, tel. 021-30 20 66!

STOCKHOLM och VÄSTERÅS

Under hösten arrangeras informationsdagar om FRIGÖRANDE ANDNING där du själv får göra en andningssession.

För närmare information
kontakta RAMs Andningsterapi
tel. 021-30 20 66!

ENDAGARSKURSER och TIODAGARSKURSER I FRIGÖRANDE ANDNING OCH POSITIVT TÄNKANDE

För närmare information
kontakta RAMs Andningsterapi
tel. 021-30 20 66!

Av Sven Rosén

Entnografiska anteckningar från Himmelen; Nedtecknade och till denna Tidsskrifts Lässekrets förmedlade av det Astrala skrivmediet Fru Elsa Birrenknopf. Denna månad: Några Glimtar av huru som en från sina Jordiska Bojor Frigjörd Själ tillbringar Evigheten; jämte Studieplan!

Studieplan: Studera bildtexterna i tur och ordning från vänster till höger.

Faller Svenska kyrkan ihop, om den ej stöds av staten?

En skribent har i Nerikes Allehanda framfört åsikten att Svenska kyrkan med statens benägna tillstånd är en "levande, demokratisk och öppen folkkyrka", men skulle bli "dödförklarad", om banden med staten bröts. Han vill därför att statskyrkosystemet skall bestå.

I ett genmäle skriver Margareta Hörberg bland annat:

"Alla vet, att tar man bort det statliga penningstödet och kollektivanslutningen, så faller den svenska kyrkan ihop till den dimension som den i realiteten har, nämligen knappt 10 procent av svenska folket."

90 procent av svenskarna lever utan närmare kontakt med den kyrka de tvingats bli medlemmar i som nyfödda. Dessa saknar givetvis inte intresse för livsåskådningsfrågor, men de är inte kristna bekännare. Invandring, upplysning och lagstiftning har gjort att svenska kyrkan inte längre har trosmonopol och därför inte företräder majoriteten av svenska folket.

Det ges "alltför stort utrymme i till

exempel massmedia för kristna förespråkare och synpunkter, som så få omfattar, medan de icke-troende svenskarna, som odiskutabelt är i klar majoritet, saknar utrymme och förståelse för sina livsåskådningsfrågor."

"...vad sägs om en kyrka, som fyller sin medlemsmatrikel genom att låta människor födas in i den och på så sätt komma runt det här med inträdeskrav. Det skulle givetvis vara alltför riskabelt att överlämna åt människorna själva att i mogen ålder bestämma sin trostillhörighet eller att ställa krav på medlemskapet."

Man kan ju alltid begära utträde vid 18 år, om man kommer sig för. Märkligt är, att vid 0 år är man fullt kabbabel att bli medlem i svenska kyrkan, men till att utnyttja sin lagstadgade rätt att själv välja är man inte betrodd förrän vid 18 års ålder.

Källa: Nerikes Allehanda, 8 januari 1986.

Praktiska lektioner i

BABAJIS KRIYA YOGA

med inspelat föredrag av den odödliga mästarens lärjunge Yogi Ramaiah ges på Medborgarhuset (Stockholm) sal 302, 22/8, 5/9 kl 18.
20 kr/lektion.

Egen fyllt medtages

Andlig Healing
Horoskop — Livskartan i Färg
Vägledning — Klärvoajans
Tarot, Avläsningar
Utvecklande kurser

Solregnets Behandlingsinstitut

Sylvia Fhager
Lundgatan 18
566 00 Habo
Tel. 036-465 12

Gåvor

Arvid Odervång, Simrishamn, 1.000:-, Kåre Larsson, Arjeplog, 10:-, Barbro Larsson, Lidköping, 10:-, M. Inkinen, Järfälla, 10:-, L. Bertil Jönsson, Karl-skoga, 10:-, Laszlo Kele, V Frölunda, 10:-, Majken Ohlsson, Ängelholm, 10:-, Berit Boström, Umeå, 10:-, Per Olov Rinneman, Sundbyberg, 34:-.

Hjärtligt tack för hjälpen!

SM

Kontakt

Jag söker en kille ca 20-25 år som ser på livet från en andlig synvinkel. Som ser på parapsykologi, UFO och reinkarnation som en naturlig del av verkligheten. Som är intensiv, öppen för nya ideer och som tycker om att syssla med någon sorts skapande verksamhet. Svar till "21-årig tjej", Sökaren f.v.b.

KILLE, 35 år ung, bor i Stockholm, söker tjej 20-35. Jag saknar någon att tycka om och bry mig om — och att det är ömsesidigt. Kärlek, ömhet, förtroende och att man respekterar varandra. Någon att älska, skratta och gråta tillsammans med. Jag föredrar människor och det andliga framför föremål och det materiella. Jag jobbar på min utveckling, att hitta mig själv. Gillar resor, musik, dans, natur, barn, andra kulturer, teater, "Sökarens områden", människor m.m. Söker även vänner av båda könen, i alla åldrar. Svar till "All you need is love", Sökaren f.v.b.

Pris för kontaktannonser 50 öre per ord + 5:- i eftersändningsavgift, dock tillsammans minst 15:-. Moms inräknad.

"SUNRISE"

är en Engelskspråkig tidskrift från
TEOSOFISKA SAMFUNDET —
PASADENA

Pris 60:- för 6 nr/år. Skriv gärna och begär ett gratis ex. till Anne Eek, Eriksbergsgatan 18, 114 30 Stockholm.

Söker Du...

- Vidare kunskap om Dig själv.
- Perspektiv på egen växt och utveckling.
- Personligt syfte och djupare livsmedning.
- Utbildad psykolog som partner för samtal.
- Djupare förståelse för och hjälp till bearbetning av personlig kris.

Kontakta

Jan Romander för
astrologisk konsultation
Tel: 08-42 61 39

Eva Hellström död

Eva Hellström tog 1947 initiativet till bildandet av Sällskapet för Parapsykologisk forskning. I 20 år (till 1968) var hon sekreterare där och den centrala kraften. Hon utförde ett betydelsefullt arbete för att främja psykisk forskning i Sverige.

Eva Hellström deltog i 15-20 materialisationsseanser med det danska mediet Einer Nielsen och i många trumpetseanser med Ernst Broberg i Stockholm. I början hade hon en spirituellistisk tolkning av seansfenomenen men blev snart övertygad om att spiritualisternas tro inte var väl grundad. Eva Hellström hade också en lång rad egna paranormala upplevelser, bland annat prekognitiva. Om dessa har docent Rolf Ejvegård sammanställt en skrift, *Fallet Eva*, som utgetts av Sällskapet för Parapsykologisk Forskning (1978). Hon skrev regelbundet ned och ritade sina förningar om kommande händelser och fick alltid anteckningarna intygade, innan händelserna ägde rum. Under djup sömn såg hon i drömmen bland annat olyckshändelser, som sedan inträffade. Varje gång hade händelsen någon anknytning till henne själv.

Eva Hellström hade en fast övertygelse om att många parapsykologiska fenomen är äkta. Någon förklaring till dem hade hon inte. "Jag kan inte fatta hur jag t.ex. kan sitta här hemma och se glimtar av framtiden eller bilder av föremål som min man och jag senare funnit på våra resor", sa hon. Eva Hellström tyckte att det var som om hon hade något inom sig som gav upplysningar om sådant som hade intresse för henne själv eller hennes make. "Dessa upplysningar behöver ju inte ha kommit från någon god ande utanför mig själv. Det kanske finns en andlig faktor inom mig som kan nå ut över tids- och rumsgränserna. I de flesta fall tror jag det är så. Kärt barn har många namn, men jag kallar tills vidare detta för 'min inre människa'," sa Eva Hellström.

SM

Avsluttende replikk til Gunnar Larson og Mikael W. Gejel Av K.E. Steffens

I Søkaren nr. 6 i år prøver Gunnar Larson og Mikael W. Gejel å imøtegå enkelte argumenter mot henholdsvis teosofien og antroposofien som jeg fremla i en artikkel i nr. 2/86.

Jeg skal svare ganske kort, og det av 3 grunner.

1) Min sproglige skandinavisme irriteres over at Søkaren ikke en gang kan gjengi debattinnlegg på norsk.

2) Jeg finner redaktør Magnussons tilbøielighet til å forbedre mine innlegg foruroligende.

3) Interesserte lesere har nu fått et så omfattende materiale av argumenter og henvisninger at de kan arbeide videre med problemene på egen hånd. (Dette er selvsagt den viktigste grunn).

Når det gjelder Larsons svar, synes jeg ikke han har greid å sannsynliggjøre at "mestrene" er fysiske personer bosatt i Tibet eller andre land i Asia. Selv om Marion Meade var noe unøiaktig i sin gjen-givelse av et utsagn av Olcott i *Old Diary Leaves*, tror jeg nok at hun korrekt gjengir et utsagn av William James på s. 263 i sin bok om H.P. Blavatsky. Han skrev en gang at en grunnleggende logisk forutsetning for vitenskap er at man "aldri skal anta en ukjent faktor hvor der foreligger en kjent og aldri velge en sjeldnere årsak til et fenomen når en vanligere kan forklare det".

Siden Blavatsky har innrømmet å ha frembragt deler av det materiale som kalles "mahatma-brev", finner jeg det overordentlig sannsynlig at hun har nedskrevet de fleste. 1) (Hodgson mente at noen brever kunne være skrevet av hennes medarbeider Damodar). Det var dette A.P. Sinnett også kom frem til, men uten å bestride at Blavatsky i noen grad var inspirert av mestrene. (Det er noe uklart for mig om han oppfattet dem som faktiske personer bosatt i Tibet, eller om han forestilte sig dem som rent åndelige vesener, slik som jeg først antok.)

En langt viktigere grunn til å forkaste teosofiens lære om mestere bør til slutt nevnes.

Hvis individer med en slik overmenneskelig intelligens og slike forbløffende paranormale evner finnes, kunne de umulig ha benyttet sig av så klossete og infantile midler for å bevise sin tilværelse som teosofene påstår. De ville forføie over nær sagt utallige effektive midler for å overbevise menneskeheten om sin eksistens, og de ville gjøre sin innflytelse gjeldende på en utvetydig og virkningsfull måte istedenfor å optræ så tåpelig, forkludrende og mislykket som tilfellet er hvis de har virket gjennom Blavatsky og Det Teosofiske Selskap.

Så noen punkter til Gejel.

1) Antroposofiens talsmenn benekter energisk at den er en religion. Gejel omtaler den imidlertid som om den først og fremst er et religionshistorisk fenomen.

2) Gejel virker nærmest manisk optatt av den enkelte kritikers bakgrunn og motiver. Hans syn fører logisk til den slutning at objektiv forskning er en utenkelig umulighet idet enhver opfatning reduseres til

å være et blott og bart partisinnelegg motivert av interesser, hvilket ofte vil si det samme som av irrasjonelle følelser og fordommer.

3) Siden Gejels private religion innbefatter både shamanisme og antroposofi, må man gå ut ifra at han selv er like hildet av følelser og fordommer som de kritikere hvis objektivitet han anfekter. Hans argumentasjon blir altså et eksempel på *reductio ad absurdum*.

4) Gejel og jeg vurderer Klaus von Stieglitz' bok om Steiners kristologi ganske forskjellig. La mig her bare nevne at det var en meget overbevist og meget belest norsk antroposof som i sin tid uten å nøle oppgav von Stieglitz' bok da jeg spurte om han kunne nevne noen nøktern, hederlig og respektinngytende kritikk av antroposofien.

5) Så vil jeg avslutte med å nevne at der i år har rast en 3 måneders debatt om antroposofien i avisen Morgenbladet i Oslo, en debatt jeg vil betegne som den mest omfattende som har vært ført om dette emne i noe skandinavisk land. For interesserte som orker å lese norsk opgir jeg datoene for samtlige av debattens artikkelstykker: 12/2, 21/2, 28/2, 4/3, 11/3, 13/3, 20/3, 24/3, 2/4, 4/4, 8/4, 14/4, 21/4, 25/4, 7/5, 20/5.

Note Se Leslie Price, *Madame Blavatsky Unveiled?* (Theosophical History Centre, London 1986), s. 15-16.

Leslie Price begynte i fjor utgivelsen av tidsskriftet *Theosophical History* som jeg sterkt vil anbefale alle interesserte å abonnere på.

Varför blev du född?

— Syftet och meningen med vårt jordiska liv.

Fri litteratur: Det Universella Livet
P.O. Box 5643, D-8700 Würzburg/
Västtyskland

RAJAYOGA

En av de tre kungsvägarna till den totala gudshängivelsen. Undervisning gives i fysisk och mental självkontroll. För närmare uppl. kontakta Roland Bergman, tel 026-12 47 56 kl. 20-22

Andersen Bogservice

Vi har et stort udvalg af nye og antikvariske bøger inden for emnerne:

- UFOer og kosmologi.
- Mysterier i fortid og nutid.
- Psykiske kræfter.
- Østens visdom.
- Helse.

Bestil et gratis bogkatalog — uden forpligtelser.

Vi er også interessert i at købe bøger inden for ovennævnte emner.

Andersen Bogservice
Klingesvej 28
DK-2720 Vanløse
Danmark

Inget är så svårt att sia om som framtiden . . .

I Amerika gör kända siare förutsägelser i massmedia inför varje nytt år. Skeptiker brukar roa sig med att gå tillbaka i tiden och titta på förutsägelsena, sedan det år, som de avsåg, gått till ända. Resultatet är oföränderligt detsamma: siarnas förutsägelser överträffar inte vad rena slumpen och rimliga gissningar kan ge. Ändå återkommer siarna år efter år, exempelvis den "berömda" Jean Dixon. Man undrar om dessa siare aldrig minns vilka uttalanden de gjort. Om de min-des, kunde de lätt konstatera att de saknar siarförmåga.

Bland förutsägelsena för 1984 kan nämnas att Kaliforniens kust skulle sjunka i havet, president Reagan bli skjuten under sin återvalskampanj, John Glenn vinna demokraternas nominering och Ted Kennedy rymma till Europa med sin sekreterare.

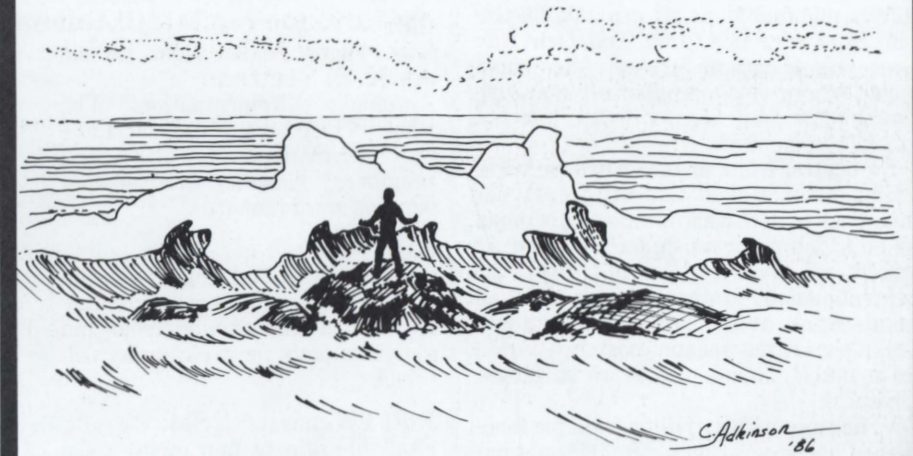
Däremot förutsade inte en enda siare mordet på Indira Gandhi, Richard Burtons plötsliga död eller den stora giftgasolyckan i Indien.

I januari 1984 sa Jean Dixon till en reporter från tidningen Baltimore Sun att det var förfärliga händelser som väntade världen under det kommande året, men hon ville inte ge några detaljer, eftersom det som skulle hända var så ohyggligt. Men enligt tidningen The Star förutsade hon att Castros agenter skulle ta makten i två små länder i Latinamerika och att det skulle bli sjökrig i Karibiska havet mellan USA-stödda och Sovjetstödda stridskrafter. Hon sa också att Richard Burton troligen skulle gå tillbaka till Elizabeth Taylor.

Barbara Mousalam, som säger att hennes spådomar har varit riktiga till 80 procent, förutsade bland annat att Reagan skulle utsättas för mordförsök, att Khomeini skulle förlora makten i Iran och att allmän värnplikt skulle återinföras i USA. En god förutsägelse gjorde hon: att en kvinna skulle nomineras till demokraternas vicepresidentkandidat. Men samma förutsägelse gjorde den kände politiske kommentatorn Jack Anderson, så den möjligheten fick spridning.

Många förutsägelser är så vaga att det inte går att bedöma om de slagit in eller inte.

Källa: The Skeptical Inquirer nr 4, år-gång 9.

Du behöver vara hos Mig ständigt.

Det finns alltför många fallgropar

på livets väg

för att man ska gå den utan vägledare,

så låt mig bli din ständige vän och ledsagare
låt oss färdas tillsammans genom livet.

Jag ska lyfta dig upp till höjder

och föra dig ned till djup

men inget ont ska vederfaras dig.

Du kan känna dig fullständigt trygg,

fast knuten till Mig,

om du skulle snubbla och falla,

Jag finns där för att ta emot stöten

resa upp dig igen

och få dig på fötter.

Om du har skadat dig i ditt fall

är Jag hos dig för att hela dig

och vårda dig.

Så innerligt nära

vill Jag stå alla Mina barn.

I sanning är Jag dig närmare än din andedräkt

närmare än dina händer och fötter,

men detta måste du alltid vara medveten om,
inte för ett ögonblick får du tro något annat.

Sådant är verkligen vårt förhållande.

Öppna ditt hjärta i djupaste tacksamhet!

Jag fortfar att betona

vikten av detta vårt förhållande

för att det betyder så mycket

för att du ständigt

måste hålla detta i ditt medvetande

Ty när det råder kaos och förvirring

runtomkring dig

måste du vara helt säker på

vari din trygghet består

annars kommer du inte att kunna hålla stand

utan vända dig om och fly

men inte ha någonstans att ta vägen.

Låt Mig därför bli din fasta grundval

så kan ingenting beröra dig eller rubba dig.

En dag kommer det att stå klart för dig

varför Jag säger dig samma saker

om och om igen

och du kommer att vara tacksam

för all framtid.

Ur "Footprints on the Path" av Eileen Caddy
Övers. Maria Adkinson. Ill. Charles Adkinson
Reprinted by permission of the Findhorn Foundation

Uppprepningar

Nr 7, 1986

I detta nummer finns ett genmäle till Göran Brusewitz och Jens Tellefsen från Sven Ove Hansson. Striden gäller bland annat frågan om upprepbarhet inom psiforskningen, och den vill jag här lite grand kommentera.

En central fråga är om man kan kräva att psi-fenomen skall kunna upprepas, när man önskar det. Kan inte dessa fenomen ha en sådan natur att de inte inträffar på befallning? Jovisst! Måste man kräva att psi-fenomenen, åtminstone ibland, skall kunna styras av forskarna? Kan man inte tänka sig att fenomenen existerar, fastän de är undanglidande och svåra att fånga? Givetvis!

Vi har inte lyckats tvinga fram psi-fenomenen när vi velat göra det. Däremot har vissa typer av experiment gång på gång gett psi-positiva resultat. Det finns alltså inom parapsykologin *en viss upprepbarhet*. Detta anser även Martin Johnson, en forskare som SOH har respekt för.

I Brusewitz' och Tellefsens artikel hänvisas till Brusewitz' (utmärkta) artikel om upprepbarhetsproblemet inom parapsykologin i Sökaren nr 1 i år. Där anges flera slag av experiment som visat sig upprepade gånger ge positiva resultat.

SOH upprepar ett av sina favoritpåståenden: det är bara "troende" parapsykologer som får positiva resultat. Det är riktigt att flera skeptiker, som gjort parapsykologiska experiment, aldrig konstaterat psi. Vad beror det på? Enligt skeptikerna är förklaringen att de skeptiska forskarna — till skillnad från de "troende" parapsykologerna — har anordnat experimenten på ett fullgott sätt. Men jag tror att förklaringen i allmänhet är en annan. Det är inte lätt att få signifikanta resultat vid psi-forskning. Många gånger fordras tålamod, god kontakt med försökspersonen och upprepade försök. Har de skeptiska forskarna bemödat sig tillräckligt? "Försöksledareffekten" kan mycket väl vara en relevant faktor. Det kan vara så att en negativ eller icke stimulerande atmosfär verkar hämmande på psi. Psi kan vara förknippat med känsliga skikt av det mänskliga psyket. Har försöksledaren en inställning som innebär att han blir glad om det positiva resultatet uteblir, så förhindrar detta kanske att psi uppträder. Det är fullt möjligt att det är så.

I alla händelser kan man inte underkänna parapsykologiska experiment med positivt resultat på grund av att några skeptiker inte lyckats upprepa dem. Experimenten måste alltid bedömas utifrån deras egen kvalitet.

Det lär också vara så att flera parapsykologer har börjat som skeptiker. När de fått positiva resultat, har deras skepsis helt naturligt försvunnit.

SM

SM:

Som Fågel Fenix stiger ur sin aska...

Antologin "Reincarnation: The Phoenix Fire Mystery" är en studie av reinkarnationstron i alla tider i religioner, filosofier, vetenskaper och hos stora tänkare.

SM:

Skeptiska tankar kring reinkarnationen

Det skadar inte att undersöka om det finns plats för tveksamhet och tvivel.

Rolf Ejvegård och SM:

Skall filosofin ta upp metafysiska problem?

Egil Östmo:

Det okända. Metafysik eller mystik?

Sven Ove Hansson:

Det finns inga bevis för psi!

Är SOH övertygande?

Bengt Friberg:

Sven Ove Hansson som pseudokritiker

"Medlemmar i en av de många grupperna inom den oberoende scientologirörelsen, eller den 'fria zonen', som den också kallas (kyrkan har monopol på ordet 'scientologi'): Föreningen för tillämpad filosofi i Helsingborg. Här arbetar man i frihet under ansvar, i den ursprungliga filosofins anda:

'Studera ämnet i syfte att komma fram till dina egna slutsatser om huruvida de läror du tillägnat dig är korrekta och tillämpbara. Jämför det du lärt dig med det universum du känner till... Låt inte någon annan person eller auktoritet skapa en förutfattad mening inom ditt kunskapsområde.' (L. Ron Hubbard i ett typiskt citat från ett av de många tidiga föredragen från 50- och 60-talet.)" Bengt Friberg

Gun Lanciai:

En scientologs svar till FRI

Bertil Falk:

Nygamla uppgifter om Jesus-manuset i Hemis

Asa Freij:

En ödmjuk filosof den mest fruktade pennan i Indien

Arun Shourie och Asa Freij i samtal i Shouris trädgård. "Det är svårt att låta bli att smittas av Arun Shouris varma ödmjukhet. Först blir man förvånad över att en person utan aggressioner kan åstadkomma så mycket. Sedan förstår man att det är just därför..."

Bertil Falk:

Kapitalister mot kärnvapen

Asa Freij:

Juanita Brown: Vi kan alltid vara som vid livets höjdpunkter

Asa Freij:

Donald Land: Kroppslig och själslig hälsa hänger samman

Vern L. Bullough:

Andeknackningar avslöjade: en undersökning 1851 och dess följder

UFO-Håkan Blomqvist:

Någonting bättre än människan

SÖKAREN

Oberoende tidskrift för livssynsfrågor.

Redaktör och ansvarig utgivare:

Sven Magnusson

Adress: Östra Kanalgratan 18, 652 20 Karlstad

Telefon: 054-11 16 89

Prenumerationspris:

Helår (10 nr) 140:-

Halvår 80:-

Postgiro: 70 60 47-8

Bankgiro: 372-8128

Annonser: (moms tillkommer):

Helsida 1.000:-, halvsida 600:-, småannonser 20:- per spalt-cm, men minst 60:-.

Värmlandstryck i Karlstad AB, Karlstad 1986

ISSN 0038-0504